

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

HATAY OVAKENT ÖZBEK AĞZINDA FİİL MORFOLOJİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Aslı AKSU

Danışman

Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ

HATAY-2021

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

HATAY OVAKENT ÖZBEK AĞZINDA FİİL MORFOLOJİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Aslı AKSU

Danışman

Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ

HATAY-2021

ONAY

Aslı AKSU tarafından hazırlanan “**HATAY OVAKENT ÖZBEK AĞZINDA FİİL MORFOLOJİSİ**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİMDALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

../ ../2021

Jüri Üyeleri	İmza
Unvan Ad-SOYAD (Tez Danışmanı - Başkan)	
Unvan Ad-SOYAD (Üye)	
Unvan Ad-SOYAD (Üye)	

Aslı AKSU tarafından hazırlanan “**HATAY OVAKENT ÖZBEK AĞZINDA FİİL MORFOLOJİSİ**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım.**

Doç. Dr. Mustafa Onur Kan
Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (../../2021)

Aslı AKSU

ÖN SÖZ

Her ölçünlü dil özel konuşma biçimleri olan bir bölgenin ağızına dayanır. Ağızlar toplumun sözlü kültürünü ve dilini yansıtmaktadır. Teknoloji çağının etkisi, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve eğitim seviyesinin yükselmesinden kaynaklı olarak Anadolu ağızları yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Anadolu ağızları incelemeleri 19. yüzyılın ortalarında başka ülkelerden bilim adamları tarafından yapılmaya başlar. 20. yüzyılın başlarında Türk bilim adamlarınca da çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Günümüzde de ağız çalışmaları üniversitelerde akademik seviyelerde araştırılmaya devam etmektedir.

Ovakent Özbek ağızında fiiller üzerine yapılan bu araştırma örneklem yöntemiyle Ovakent Mahallesi'nde yaşayan kişilerle görüşülerek 21 adet metin oluşturulmuştur. Derleme sırasında harfleri doğru telaffuz eden ve bölge dışına çıkmamış kişiler dinlemeye çalışılmıştır. Kayıt sırasında ses çözünürlüğü yüksek, gürültü engelleyici ve deşifreyi kolaylaştıracak teknolojik cihazlar kullanılmıştır. Metinlerden alınan örnek kaynakları belirtilirken parantez içinde metin numarası, sonra metnin satır numarası verilmiştir.

Çalışma, Giriş, İnceleme, Sonuç ve Sözlük bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Hatay'ın tarihi ve etnik yapısı ve Ovakent Mahallesi'nin tarihi, etnik yapısı eğitim seviyesi, ekonomik durumu ilgili bilgilere yer verilmiştir. İnceleme bölümünde, yazıya geçirilen metinlerdeki fiiller, dil bilgisi açısından ele alınmıştır. Sonuç bölümünde Ovakent Özbek ağızında tespit edilen fiillerle ilgili özellikler ortaya konulmuştur. Sözlük bölümünde ise metinde kullanılan kelimelere yer verilmiştir.

Beni bu araştırmaya sevk eden ve çalışmanın her safhasında bana yol gösteren danışman hocam Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ'ye teşekkür ederim. Ayrıca saha çalışmam sırasında bana yardımcı olan Gülbahar ATALAY'a ve bizleri misafir eden değerli Ovakent Mahallesi halkına teşekkürü bir borç bilirim.

Aslı AKSU

HATAY OVAKENT ÖZBEK AĞZINDA FİİL MORFOLOJİSİ

Aslı AKSU

Türk ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021

Danışman: Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ

ÖZET

Bu araştırma, sözlü kültür unsurlarından Ovakent Özbek ağzında fiillerin tespit edilmesi ve incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla örneklem yöntemiyle yirmi bir metin derlemesi yapılmış ve derlenen bu metinler yazıya aktarılmıştır.

Araştırma bulgularında Ovakent Özbek ağzındaki fiiller tespit edilmiştir. Ovakent Özbek ağzında kullanılan fiillerin Türkiye Türkçesi ve standart Özbek Türkçesi ile aynı kullanımına sahip yönleri ve farklılık gösteren yönleri de araştırmada tespit edilmiştir. Ovakent Özbek ağzında Kıpçak Türkçesinde kullanılan *-bi* olumsuzluk eki de görülür. Aynı zamanda yapılan incelemelerde yapım eklerinde kullanılan unsurların Standart Özbek Türkçesinde de kullanılan eklere değil Türkiye Türkçesinde kullanılan eklerle daha çok benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Ovakent Özbek ağzındaki çalışmada şimdiki zaman ekinde Antakya ağzında kullanılan *-yo* ekinde kullanıldığı görülür.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlardan birisi de araştırmanın, Anadolu ağızları atlasının hazırlanmasında bir teşkil edecek olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Ovakent Özbek Ağızı, Ağız Araştırmaları, Fiiller

THE VERB MORPHOLOGY IN HATAY OVAKENT UZBEK DIALECT

Ash AKSU

Turkish Language and Literature Administration, Master Thesis, 2021

Supervisor: Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ

ABSTRACT

This research was carried out in order to determine and examine the verbs in Ovakent Uzbek dialect, one of the oral culture elements. For this purpose, twenty one were compiled by sampling method and these compiled texts were translated into writing.

In the research findings, verbs in Ovakent Uzbek dialect were determined. The aspects of the verbs used in Ovakent Uzbek dialect that have the same usage and differences with Turkey Turkish and standard Uzbek Turkish have also been determined in the research. The negative suffix -bi used in Kipchak Turkish in Ovakent Uzbek dialect has also been determined. At the same time, in the examinations made, it has been determined that the elements used in the constructional affixes are more similar to the affixes used in Turkey Turkish, not the affixes used in standard Uzbek Turkish. In the study of Ovakent Uzbek dialect, it was determined that the suffix -yo which is used in the Antakya dialect as a present tense suffix is also used.

One of the results obtained in this study is that the research will constitute a basis for the preparation of the Anatolian dialects atlas.

Keywords: Ovakent Uzbek dialect, dialect studies, verbs

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
ÖZET	I
ABSTRACT.....	II
TABLolar LİSTESİ.....	VII
RESİM LİSTESİ.....	IX
ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ	X

GİRİŞ

HATAY OVAKENT ÖZBEK AĞZINDA FİİL MORFOLOJİSİ İLE İLGİLİ ALANYAZI TARAMASI

1. Hatay İli Hakkında Bilgiler	1
1.1. Adının Kaynağı ve Tarihçesi	1
1.2. Etnik Yapı	3
1.3. Ovakent Beldesi Hakkında Genel Bilgiler	3
1.3.1. Adının Kaynağı ve Tarihçesi	3
1.3.2. Beldenin Etnik Yapısı	6
1.3.3. Eğitim.....	7
1.3.4. Ekonomi	8
2. TEZ KONUSU İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	10
2.1. Problem Durumu.....	10
2.2. Amacı ve Önemi	10
2.3. Yöntem.....	10
2.4. Sınırlılıklar	11

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1. FİİLLER.....	15
1.1.1. İsimden Fiil Yapım Ekleri	16
1.1.1.1. +(A)l-	16
1.1.1.2. +lA-	16
1.1.1.3. +lAn-	17
1.1.1.4. +lAş-	18
1.1.2. Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	18
1.1.2.1. -Ar-, -Ir-	18

1.1.2.2. -bI-	19
1.1.2.3. -Dar-	19
1.1.2.4. -DIr -/ -DUr-	20
1.1.2.5. -kar-	20
1.1.2.6. -l-	21
1.1.2.7. -mA-	21
1.1.2.8. -n-	22
1.1.2.9. -set-	22
1.1.2.10. -t-	23
1.1.2.11. -(I)ş- / -(U)ş-	23
1.1.3. Zarf-Fiiller	24
1.1.3.1. -arak	24
1.1.3.2. -dIktAn	25
1.1.3.3. -gAndAn / -ğAndAn / -kAndAn / -anda	25
1.1.3.4. -inça / -unca/ -unça	26
1.1.3.5. -iy	27
1.1.3.6. - medeñ / -madan	27
1.1.3.7. -(I)p /-(U)p / -b	28
1.1.4. Sıfat Fiil Ekleri	29
1.1.4.1. -dik	29
1.1.4.2. -GAn , -ğAn	29
1.2. Şahıs Ekleri	30
1.2.1. Birinci Tip Şahıs Ekleri	30
1.2.1.1. Teklik Birinci Şahıs:	31
1.2.1.2. Teklik İkinci Şahıs:	32
1.2.1.3. Teklik Üçüncü Şahıs:	32
1.2.1.4. Çokluk Birinci Şahıs:	33
1.2.1.5. Çokluk İkinci Şahıs	34
1.2.1.6. Çokluk Üçüncü Şahıs	34
1.2.2. İkinci Tip Şahıs Ekleri	35
1.2.2.1. Teklik Birinci Şahıs	35
1.2.2.2. Teklik İkinci Şahıs:	36
1.2.2.3. Üçüncü Teklik Şahıs:	36
1.2.2.4. Çokluk Birinci Şahıs:	37

1.2.2.5. Çokluk İkinci Şahıs	37
1.2.2.6. Çokluk Üçüncü Şahıs	38
1.2.3. Üçüncü Tip Şahıs Ekleri	38
1.2.3.1. Teklik Birinci Şahıs.....	39
1.2.3.2. Teklik İkinci Şahıs.....	39
1.2.3.3. Teklik Üçüncü Şahıs.....	40
1.2.3.4. Çokluk Birinci Şahıs.....	40
1.2.3.5. Çokluk İkinci Şahıs	41
1.2.3.6. Çokluk Üçüncü Şahıs	41
1.3. Zaman ve Kip Ekleri.....	42
1.3.1. Bildirme Kipleri.....	42
1.3.1.1. Görülen Geçmiş Zaman	43
1.3.1.1.1. Görülen Geçmiş Zamanın Olumlu Biçimi	43
1.3.1.1.2. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuz Biçimi	45
1.3.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman	46
1.3.1.1.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumlu Biçimi.....	46
1.3.1.1.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumsuz Biçimi	50
1.3.1.1.3. Şimdiki Zaman	51
1.3.1.1.3.1. Şimdiki Zamanın Olumlu Biçimi	51
1.3.1.1.3.2. Şimdiki Zamanın Olumsuz Biçimi	55
1.3.1.1.4. Geniş Zaman	56
1.3.1.1.4.1. Geniş Zaman Olumlu Biçimi.....	56
1.3.1.1.4.2. Geniş Zamanın Olumsuz Biçimi	57
1.3.1.1.5. Gelecek Zaman	58
1.3.1.1.5.1. Gelecek Zamanın Olumlu Biçimi.....	59
1.3.1.1.5.2. Gelecek Zamanın Olumsuz Biçimi	61
1.3.2. Tasarlama Kipleri	61
1.3.2.1.1. Dilek-Şart Kipi.....	62
1.3.2.1.1.1. Dilek- Şart Kipinin Olumlu Biçimi	62
1.3.2.1.1.2. Dilek- Şart Kipinin Olumsuz Biçimi.....	63
1.3.2.1.2. İstek Kipi.....	64
1.3.2.1.2.1. İstek Kipinin Olumlu Biçimi	65
1.3.2.1.2.2. İstek Kipinin Olumsuz Biçimi.....	66
1.3.2.1.3. ereklilik Kipi	66

1.3.3. FİİLLERİN BİRLEŞİK ÇEKİMİ	67
1.3.3.1. RİVAYET	67
1.3.3.1.1. Şimdiki Zamanın Rivayeti	68
1.3.3.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Rivayeti	69
1.3.3.1.3. Dilek- Şart Kipinin Rivayeti	69
1.3.3.2. HİKÂYE	69
1.3.3.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman Hikâyesi	70
1.3.3.2.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi	70
1.3.3.2.3. Geniş Zamanın Hikâyesi	71
1.3.3.2.4. Şart Kipinin Hikayesi	72
1.3.3.2.5. İstek Kipinin Hikâyesi	72
1.3.3.3. Şart	73
1.3.3.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı	73
1.3.4. İ- EK-FİİLİYLE YAPILAN YAPILAR	73
1.3.4.1. Geniş (veya Şimdiki) Zaman	73
1.3.4.2. Görülen Geçmiş Zaman	74
1.3.4.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman	75
1.3.4.4. Şart	75
1.3.5. Birleşik Fiiller	75
1.3.5.1. Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller	76
1.3.5.2. Kurallı Birleşik Fiiller	76
1.3.5.2.1. Yeterlilik Fiili	77
1.3.5.2.2. Tezlik Fiili	78
1.3.5.2.3. Süreklilik Fiilli	78
1.3.5.3. Deyimleşmiş Birleşik Fiiller	79
SONUÇ	80
KAYNAKÇA	87
SÖZLÜK	89
METİNLER	96

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ovakent Eğitim Durumu.....	8
Tablo 2. Derleme Yapılan Kişiler.....	12
Tablo 3. Birinci Tip Şahıs Ekleri.....	21
Tablo 4. İkinci Tip Şahıs Ekleri.....	35
Tablo 5. Üçüncü Tip Şahıs Ekleri.....	38
Tablo 6. Görülen Geçmiş Zamanın Olumlu Biçimi.....	43
Tablo 7. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuz Biçimi.....	45
Tablo 8. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumlu Biçimi.....	46
Tablo 9. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumsuz Biçimi.....	50
Tablo 10. Şimdiki Zamanın Olumlu Biçimi.....	51
Tablo 11. Şimdiki Zamanın Olumsuz Biçimi.....	55
Tablo 12. Geniş Zamanın Olumlu Biçimi.....	56
Tablo 13. Geniş Zamanın Olumsuz Biçimi.....	58
Tablo 14. Gelecek Zamanın Olumlu Biçimi.....	59
Tablo 15. Gelecek Zamanın Olumsuz Biçimi.....	61
Tablo 16. Dilek-Şart Kipinin Olumlu Biçimi.....	62
Tablo 17. Dilek-Şart Kipinin Olumsuz Biçimi.....	64
Tablo 18. İstek Kipinin Olumlu Biçimi.....	65
Tablo 19. İstek Kipinin Olumsuz Biçimi.....	66
Tablo 20. Gerekliklik Kipinin Olumlu Biçimi.....	66
Tablo 21. Gerekliklik Kipinin Olumsuz Biçimi.....	67

Tablo 22. Şimdiki Zamanın Rivayeti.....	68
Tablo 23. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti.....	69
Tablo 24. Dilek-Şart Kipinin Rivayeti.....	69
Tablo 25. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi.....	70
Tablo 26. Şimdiki Zamanın Hikayesi.....	70
Tablo 27. Geniş Zamanın Hikayesi.....	71
Tablo 28. Şart Kipinin Hikayesi.....	72
Tablo 29. İstek Kipinin Hikayesi.....	72
Tablo 30. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı.....	73
Tablo 31. Geniş(veya Şimdiki) Zaman.....	73
Tablo 32. Görülen Geçmiş Zaman.....	74
Tablo 33. Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	75
Tablo 34. Şart Çekimi.....	75
Tablo 35. Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller.....	76
Tablo 36. Yeterlilik Fiili.....	77
Tablo 37. Tezlilik Fiili.....	78
Tablo 38. Süreklilik Fiili.....	78

RESİM LİSTESİ

Resim 1. Ovekent Giriş.....	161
Resim 2. Özbek Dede.....	162
Resim 3. Özbek Çocuk.....	163
Resim 4. Özbek Deri İşlemeciliğine Örnek Bir Yelek.....	164
Resim 5. Özbek Pilavı.....	165
Resim 6. Özbek Ekmeği.....	166
Resim 7. Özbek Sofrası.....	167

ARAşTIRMADA KULLANILAN ÇEVİRİYAZI İşARETLERİ

á a-e arası ünlü

ä a’ya yaklaşan e ünlüsü

å a-o arası ünlü

ê e-i arası ünlü

ó o-u arası ünlü

ğ art damak tonlu ünsüzü

ħ nefesli h

ħ gırtlak h’si

ķ art damak tonsuz ünsüzü

ñ damak ünsüzü n

w çift dudak v’si

GİRİŞ

HATAY OVAKENT ÖZBEK AĞZINDA FİİL MORFOLOJİSİ İLE İLGİLİ ALANYAZI TARAMASI

1. Hatay İli Hakkında Bilgiler

1.1. Adının Kaynağı ve Tarihçesi

Tarihte Antakya olarak bilinen Hatay, Anadolu'nun güneyinde Suriye sınırında kurulmuştur. Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Hatay, Ortadoğu'yu Batı'ya bağlayan stratejik konumu, limanları, verimli toprakları, zengin su kaynakları ile Anadolu ve Mezopotamya tarihinin her çağında önemli bir kent olmuştur. Tarih öncesi çağlardan beri sürekli iktidar mücadelelerine sahne olan Hatay, Asur, Hitit, Persler, Makedonlar, Mısırlılar, Romalılar, Arap Müslümanlar, Selçuklular, Haçlılar, Memlûklüler ve en son Osmanlı İmparatorluğu gibi birçok uygarlığın ve yönetimin ana yerleşim yerlerinden birisi olmuştur.

Hatay Türkiye'nin en eski yerleşim yerlerinden biridir. Araştırmacılar eldeki bilgilere göre yörenin iskân tarihinin M.Ö. yüz binli yıllara rastlayan orta paleolitik döneme kadar uzandığını söylemekte, bunun 2,5 milyon yıl öncesine kadar uzanabileceğini belirtmektedir. İlk olarak Tunç Çağı sonunda Amik ovasındaki beylikler Mezopotamya'dan gelen Akadların egemenliği altına girmiş, fakat bu egemenlik kısa sürmüştür. Daha sonra, M.Ö. 1800–1600 yılları arasında yöre, merkezi Hapla (Halep) olan Yamhad Krallığına bağlı bir beyliğin toprakları içinde yer almıştır. M.Ö. 15. yüzyıl ortalarında Yamhad Krallığı Hititlerin egemenliği altına girmiştir. Bu durum 13. yüzyıla kadar sürmüştür. M.Ö. 1200'lü yıllarda Hititler zayıflayınca merkezi Kanula (bugünkü Kırıkhan yakınlarındaki Çatalhöyük) olan Hattena Krallığı kurulmuştur. Hatay adının bu krallıktan geldiği sanılmaktadır. M.Ö.9. yüzyılda Kral II. Salmanassar döneminde Hattena ülkesi bütünüyle önce Asurluların daha sonra Urartuların egemenliği altına girmiştir. M.Ö. 334–333 yıllarında Anadolu'yu baştanbaşa aşır Gülek boğazından Çukurova'ya geçen Büyük İskender, Akdeniz'in kuzeydoğu ucunda bir sahil olan Myriandros'u (bugünkü İskenderun) ele geçirerek Myriandros'un adını "Alexandria" diye değiştirerek Amanos dağlarını aşmış, Amik ovasından geçip yoluna devam etmiştir. İskender'in ölümünden sonra M.Ö. 333 yılında komutanları arasında nüfuz mücadelesi başlamış sonuçta I. Seleukos, Asi

nehirinin kenarında yeni bir şehir yapılmasını emretmiş ve şehre babasının (veya oğlunun) adına izafeten “Antiokheia” adını vermiştir. Bugünkü Hatay ilinin merkezine verilen Antakya ismi buradan gelmektedir (Tekin, 2006: 112). Bu tarihten sonra Antakya şehri iktidar mücadelelerin merkezi olmuştur.

Antakya, M.Ö. 64 yılında Antakya Roma İmparatorluğuna katılmış ve imparatorluğun Suriye eyaletinin başkenti olmuştur. M.S. I. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan Hristiyanlık Kudüs dışında, M.S. 30’lu yılların ortalarında ilk defa Antakya’da yayılmıştır. Hz. İsa’ya inananlara ilk defa Antakya’da Hristiyan adı verilmiş, Hristiyanlığın ilk kilisesi de Antakya’da kurulmuştur. 638 yılında Hz.Ömer döneminde Suriye’ye fetihler yapan Müslüman Arapların eline geçen Antakya, 877’de Tulunoğullarının, daha sonra İhşitlerin egemenliği altına girmiş, 944 yılında Hamdanoğullarının Halep koluna bağlanmıştır. Antakya’nın 968 yılında Bizans İmparatorluğun eline geçmesiyle 631 yıl süren İslam dönemi sona ermiştir. 1908 yılında Haçlılar şehir ele geçirmiş, Ceyhan ırmağından Lazkiye’ye (bugün Suriye sınırlarında olan bir il) kadar olan bölgeyi kapsayan ve Kudüs’e bağlı olan bir dükalık (Antakya Prensligi veya Antakya Kontluğu) kurmuştur. 1268 yılında Baybars komutasındaki Memlükler Antakya’yı ele geçirmiş böylece 171 yıl süren Antakya Haçlı Prensligi sona ermiştir. Baybars’ın Hükümdarlığı zamanında bölgeye 40000’den fazla Türkmen hane, Gazze’den Antakya ve Kozan sınırına kadar Haçlılardan alınan sahil bölgelerine yerleştirilmiştir. 1516 yılında Yavuz Sultan Selim’in komutasındaki Osmanlı ordusu, İskenderun, Antakya ve Halep’i alarak bölgedeki Memlük hâkimiyetine son vermiştir. 1832 yılında Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa’nın oğlu İbrahim Paşa, Osmanlı ordusunu yenerek bölgeyi ele geçirmiştir. İbrahim Paşa’nın hâkimiyetinde olan Antakya ve çevresi 1839 yılında Osmanlı İmparatorlu tekrar geri almıştır. I. Dünya Savaşı’nın sonlarına doğru 18 Ekim 1918’de imzalanan Mondros Mütarekesine müteakip 27 Kasım 1918 tarihinde merkezi Beyrut’ta bulunan Fransız Yüksek Komiserliği bir kararname yayınlayarak Antakya, İskenderun ve Harim’i içine alan ve “İskenderun Sancağı” adı verilen bir idari birim oluşturmuştur (Tekin, 2006: s.114-119).

1921’de Fransızlarla imzalanan Ankara Antlaşması Hatay’ı da içine alan İskenderun Sancağı Suriye’ye bırakılarak Türkiye’nin sınırları dışında kalmış, 1923’teki Lozan Antlaşması ile bu sınır teyit edilmiştir. Lozan Antlaşması ile

çoğunluğunu Müslüman ve Türk nüfusun oluşturduğu Hatay ve civarının İskenderun Sancağı altında sınırlarımız dışında kalması, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Türk devletini ve milletini huzursuz eden bir problem olarak kalmıştır. Bölge halkının yoğun istekleri ve Atatürk’ünde ısrarlı çabaları sonucunda 27 Ocak 1937’de Millet Cemiyeti Konseyi, İskenderun Sancağı’na özerklik verilmesini kabul etmiştir. 2 Eylül 1938’de bu sancakta “Hatay Cumhuriyeti” kurulmuştur. Hatay Devlet Meclisi 23 Haziran 1939’da Türkiye Cumhuriyetine ilhak kararı almıştır. 23 Temmuz 1939’da “Hatay” adıyla bir vilayet olarak Türkiye Cumhuriyetine katılmıştır.

1.2. Etnik Yapı

Türkiye ile Orta Doğu arasında önemli bir geçiş kapısı olan Hatay, dünyada batılı ve doğulu kimliklerin ve kültürlerin uzlaştığı sayılı yörelerden biri olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin en kozmopolit illerindendir. Çok kültürlü yapısını tarih boyunca korumuş olan ilde aynı ulusa mensup birden fazla dini cemaat bulunmaktadır. En büyük nüfusa sahip Nusayri Araplar ve Sünni Türklerin yanında, Sünni Araplar, az da olsa Hristiyan Ortodoks ve Hristiyan Protestan Araplar, Maruni Araplar, Museviler, Ermeniler ve diğer küçük topluluklar gibi pek çok dilsel ve dinsel topluluğun bir arada yaşadığı çok etnikli bir yapı mevcuttur.

Bütün bu dilsel ve dinsel farklılıklar Hatay’ın çok kültürlü yapısının dinamiklerini oluşturmaktadır. Çok uzun bir süre boyunca bir arada yaşamayı öğrenmiş, etnik kökenleri, dinleri farklı birçok topluluğa ev sahipliği yapan Hatay ili aynı zamanda UNESCO tarafından barış kenti olarak seçilmiştir. Birçok medeniyetin ve kültürün bir arada yaşandığı bir kent olarak Hatay’ın bu çok kültürlü yapısına 1982 yılında Türkiye’ye getirilen Afganistan Türklerinden olan göçmen Özbekler de dâhil olmuştur. Göçmenler Hatay ilinin merkez ilçesi Antakya’ya bağlı Ovakent Beldesi’nde iskân edilmektedir (Göçmez, 2008: s. 33).

1.3. Ovakent Beldesi Hakkında Genel Bilgiler

1.3.1. Adının Kaynağı ve Tarihçesi

Ovakent Beldesi Antakya-İskenderun karayolunun 22. Kilometresinde kurulmuştur. 1950’li yıllarda Amik ovasında kanallar açılıp kurutulunca bu bölgeler yerleşime açılmıştır. Kömürçukuru köyünde heyelan tehlikesi nedeniyle Kömürçukuru köylüleri afetzede ilan edilerek afetzedelerin başka bir yerleşim

bölgesine nakledilmesi gündeme gelmiştir. Kömürçukuru sakinleri için 1969 yılında yapımına başlanan 271 ev, 1980 yılında Kömürçukuru köylülerine teslim edilmiş ve İskân Evleri Mahallesi adı altında Maraş Boğazı köyüne bağlanmıştır. Kömürçukuru köylüleri alışkın oldukları yayla köyünden ve yaşamından kopup ovanın üzerinde kurulun bu yeni yerleşim yerine iskân etme hususunda isteksiz davranmışlardır. Kömürçukuru köylülerinden yaklaşık üçte biri kendileri için yapılan iskân evlerine taşınmıştır, diğer evler ise boş kalmıştır. Bunun sebebi, orman köylülerinin yaşamlarının çoğunu Kömürçukuru köyünde ve yaylasında geçirme alışkanlığından ileri gelmektedir. Bu evlere yerleştirilenler Kömürçukuru köyünde yaşayan orman köylüleridir. Kömürçukuru köylüleri yaz aylarında Kömürçukuru yaylasında tarım, hayvancılık ve orman işleri ile uğraşmakta, kışın ise daha sıcak olan iskân evlerine gelmektedir. Kömürçukuru orman köylülerinin bu konargöçer yaşam tarzları büyük ölçüde günümüzde de devam etmektedir. Dolayısıyla Kömürçukuru köylüleri için yapılan evlerin birçoğu teslim alınmadıkları için boş kalmıştır. Bunun üzerine yetkililer tarafından boş olan iskân evlerine 1982 yılının Ağustos ayında Afgan Türklerinden, toplam 759 kişiden oluşan 172 göçmen Özbek aile geçici olarak yerleştirilmiştir. 172 hane olarak gelen Özbek asıllı bu göçmenler geçici olarak Kömürçukuru köyünde yaşayan köylüler için yapılmış evlere yerleştirilecek; daha sonra Reyhanlı ilçesine bağlı Konuk köyünde kendileri için yapılacak olan iskân evlerine nakledileceklerdi.

Göçmenler tarımla uğraşmadıkları için Reyhanlı İlçesi konuk köyünde kendileri için yapılan evlere gitmek istememişlerdir. Çünkü göçmenler, geçici olarak iskân edildikleri yerde ticaretle uğraşmaya başlamışlardır. Geçici iskân edildikleri yerin konumu ulaşım açısından Reyhanlı'da yapılan evlere göre daha elverişli olduğu için yeni yapılan iskân evlerine gitmek istememişlerdir. Yetkililer göçmenlerin bu isteklerine olumlu cevap vermiştir. Sonuç olarak göçmenlerin geçici iskân edildikleri bölge genişletilerek göçmenler için yeni iskân evleri yapılmış ve göçmenlerin daimi oturmalarına izin verilmiştir. Daimi konutlar Ovakent içerisinde ve çevresinde boş olan arazilere inşa edilmiştir. Reyhanlı İlçesi Konuk köyünde kendileri için yapılan konutlara da Samsun ve Aydın'dan getirilen aileler yerleştirilmiştir.

Göçmenler için yapılan iskân evleri tip proje ve plan esas alınarak yapılmıştır. Evler seksen metrekaredir. 1988 yılında bitirilen bu evlerin tapuları düşük faizler

karşılığında göçmenlere teslim edilmiştir. Bu vesile ile tüm göçmenler tapulu evlere yerleştirilmiştir. Evlerine göçmenlerin geçici olarak yerleştirildiği Kömürçukurulular da boşalan evlere yerleşmiş ve böylece iskân edilen yerin nüfusu daha da artmıştır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, ova üzerinde yapılan iskân evleri idari olarak Maraşboğazı köyüne bağlanarak İskân Evleri Mahallesi adını almıştır. 1988 yılında Maraşboğazı köyünde muhtarlık seçimi yapılmıştır. Maraşboğazı köyü muhtarlığını göçmenlerden Mevlevi Cennetullah Yıldırım kazanmıştır. Çünkü göçmenlerin yerleştirildiği İskân Evleri Mahallesi'nin nüfusu Maraşboğazı köyünden daha fazla idi. 1990 yılında göçmenlerin bulunduğu mahalle Maraşboğazı köyünden ayrılarak ayrı bir muhtarlık haline getirilmiştir. Göçmenlerin ikamet ettiği mahalle, Maraşboğazı köyünden ayrılıp bağımsız bir köy olunca, köyün isminin ne olacağı sorunu ortaya çıkmıştır. Köyün ileri gelenleri toplanarak köyün isminin Mücahitler Köyü olmasına karar vermiştir. Bu ismin seçilmesi kuşkusuz göçmenlerin geldikleri coğrafya ile doğrudan ilişkilidir. Çünkü Rusya Afganistan'ı işgal edince Rus ordularına karşı direnenlere “mücahit” denilmiştir. Köydeki birçok insan bu direnişe katılmış sonuçta mülteci durumuna düşmüştür. Köye böyle bir adın konulmasındaki sebeplerden birisi de, göçmenlerin sembolikte olsa geldikleri bölge ile kültürel bağlantılarını devam ettirme arzusudur.

1993 yılında belde olmak için referandum yapılmıştır. Köydeki çoğunluğu teşkil eden göçmenler, belde olma seçiminde ret yönünde oy kullanınca belde olmak için başvuruda bulunulmamıştır. Köylülere, hayır yönünde oy kullanmalarının sebebini sorulduğunda, ekonomik kaygıların baskın olduğu gözlenmiştir. Köyde yaşayan göçmenlerin hepsi deri işi ile uğraşmaktadır. Göçmenler, evlerinin yanındaki ek binalarda küçük atölyeler kurmuş ve bu atölyelerde tüm aile fertleri çalışmaktadır. Köy belde statüsü kazanınca bu atölyelerin vergiye bağlanacağını zannetmişlerdir. Göçmen Özbeklerin göçten önce Afganistan'ın taşra kesiminde yaşamaktaydılar. Belde olunca kurulacak olan karakolun ve belediye zabıtalарının köy hayatını sınırlandıracağını düşünmüşlerdir. Bir başka önemli neden ise, Afganistan'daki sosyal, siyasal yapı ve savaştan ortamından kaynaklanan otorite boşluğunun olmasıdır. Buralarda yaşayan halk devlet otoritesini tam anlamı ile hissetmemektedir. Belediye olunca kendilerinin belli bir otoriteye bağlı kalacaklarını ve bundan dolayı böyle bir girişime soğuk baktıkları gözlenmiştir.

Fakat gün geçtikçe belde olmanın sağlayacağı avantajlar anlaşılmıştır. 1994 yılında muhtarlık seçimini Kömürçukuru Türkmenlerinden Abdullah Yalçın kazanmıştır. Köyün yeni muhtarı belde olmak için daha duyarlı davranmış ve 1994 yılında tekrar belde olmak için başvuruda bulunulmuştur. 1995 yılında yapılan referandumda çoğunluk belde olma yolunda evet oyu kullanınca, 1996 yılının Haziran ayındaki mahalli ara seçimlerde Abdullah Yalçın belediye başkanı olmuştur. Yeni yönetim beldenin adını Ovakent Beldesi olarak belirlemiştir. Beldedeki iskân evleri çıkartılan yönetmelikler doğrultunda kamu eliyle yapılan bir plan tipine göre tümü birden yapıldığı için belde, geleneksel yerleşim yerlerinin aksine çok daha düzenli ve geometrik bir görünüme sahiptir. Bu özelliği ile göçmenlerin iskân edildiği Ovakent Beldesi, kırsal kesimdeki geleneksel Anadolu köy dokusundan ve kentlerdeki mahalle dokusundan kolaylıkla ayırt edilebilmektedir. Ovakent Beldesi'nin gerek ovada kurulmuş olması, gerekse evlerin iskân evleri olması nedeniyle- planlı yapılması ve alt yapısının tam olması nedeniyle belde, tipik bir köy görüntüsünde değil de, küçük bir kent görünümündedir. Bu nedenle beldeye Ovakent ismi verilmiştir (Göçmez, 2008: s. 36).

1.3.2. Beldenin Etnik Yapısı

A- Göçmenler

1- Parekendeler

a) Ferganacılar

b) Eşanlar

c) Türkmenler

d) Çağataylar

e) Meymeniler

f) Dürmenler

g) Lakaylar

h) Moğollar

ı) Talkaniler

2- Kongratlar

a) Kavçınlar

b) Kavkalar

c) Tilmehmetler

d) Kara Kongrat

- e) Ak Kongrat
- f) Karakalpıklar
- g) Cüz
- h) Moğollar
- ı) Talkaniler
- 3- Tavçılar
- a) Ayingerler
- b) Cumaliler
- c) Balıkçılar
- d) Karacalar
- e) Sakavlar
- f) Bürkeler
- g) Çoraklar

B- Yerli Halk

- a) Kömürçukurulular (Göçmez, 2008: s. 44).

1.3.3. Eğitim

Türkiye'ye ilk olarak yerleştikleri tarih itibarıyla okuma-yazma kurslarının açılmasıyla ilgili hazırlanan raporlara göre göçerlerden okur-yazar dâhil olmak üzere eğitilmiş olanların sayısı sıfır düzeyi civarındadır. Afganistan'daki Peştuca ve Darice gibi resmi dillerin okunması ve yazılmasını dahi bilemeyen bu grup, geldikleri ortamda yalnızca Kur'an okuyabildiklerini beyan etmiştir.

Özbek asıllı kişilerin ileri yaşta ve Afganistan doğumlu olanların tamamına yakınının ülkeye geldiklerinde okur-yazar bile olmadıklarını, açılan okuma-yazma kursları sayesinde çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu önemli bir bölümünün okuma ve yazmayı öğrendiği, Afganistan'daki yaşam alanlarında daha çok Kur'an okumaya yönelik Arapça dersi aldıkları, ancak öğrendikleri bu Arapçanın ibadetlerini yerine getirmek dışında kendilerine yaramadığı bilgisine ulaşılmıştır. Özellikle 50 yaş üzerindeki insanlarda eğitilmiş ya da okur-yazar sayısı azdır. Buna karşın Türkiye'de doğan 07-35 yaş aralığında kalan bireylerin birçoğu en azından ilkokulu, bir kısmı da ortaokulu bitirmiş durumda bulunmaktadır. Ovakent Sağlık Ocağının Hane Halkı Tespit Fişi verilerine göre mahallede yaşayan göçerlerin, mevcut okullara devam

edenler dâhil olmak üzere toplamda beş bin ile altı bin kadarının okur-yazar, ilkokul, ortaokul mezunu oldukları, eğitim düzeylerinin yükselmesi ve yaşam alanında olmayan lise ve yüksekokul gibi eğitim kurumlarının olmayışıyla eğitilmiş insan sayısında önemli düşüşler gözlemlendiği, önlisans ve lisans düzeyinde toplamda ancak kırk civarında kişinin eğitim aldığı, yüksek lisans veya doktora düzeyinde yalnızca tek bir kişinin eğitilmiş olduğu yönünde genel bilgilendirme yapılmıştır.

Şu an Ovakent Mahallesinde mevcut bir ilkokul, bir ortaokul, bir de İmam-Hatip Ortaokulu ve bir de çok programlı Anadolu lisesi bulunmaktadır. Resmîyetle bir anaokuluna sahip olan mahallede anaokuluna giden öğrenci bulunmamaktadır. Buna göre okullardaki derslik, öğrenci ve öğretmen sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 1
Ovakent Eğitim Durumu

Okul Türü	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Anaokulu	1	0	0
İlkokul	25	650	27
Ortaokul	16	659	44
İmam.-Hatip Ort.	2	36	1
Uluğbey Çok Prog. And. Lisesi	24	595	39

Otuz altı yıllık süreçte nüfus artışının büyük oranda yeni göçlerle yükselmesine rağmen, sıfır düzeyindeki eğitim almış kişi sayısına karşın günümüz nüfusunun % 67'si okur-yazar ve üstü düzeye gelebilmiştir (Dikmen vd. 2019: s. 52). Mahallede şuan yükseköğretime giden sayısı da artmıştır. Okur- yazar oranı her geçen yıl artmaktadır.

1.3.4. Ekonomi

Göçerlerin Afganistan'daki yaşantıları sırasında neredeyse tümünün tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağladığı, tarımda gerek kendi topraklarında, gerekse ücret ya da ürün karşılığında kiraladıkları arazilerde buğday, pamuk, şeker pancarı, pirinç, arpa, susam, kavun ve karpuz gibi ürünler yetiştirdikleri; bir kısmının halı dokumacılığı ve el sanatları yaparak geçimlerini sağladıkları; az sayıda kişinin de toplumda gereksinim duyulan marangoz, tamirci, ayakkabıcı gibi uğraşları yaptıkları görülmektedir. Tarım alanında makine kullanıp kullanmadıkları yönünde sorulan

sorulara, makineleşme süreci yaşamadıkları; öküz, saban, çapa, bel gibi geleneksel tarım aletlerini ancak kullanabildiklerini dile getirmişlerdir.

Buna karşılık Türkiye'ye göçtükten sonra farklı iş alanlarında çalışarak veya kendi dükkân ve atölyelerini açarak daha gönenç bir yaşama ulaştıklarını ve ülkeye geldiklerinde Türk devletinin kendilerine verdiği on dönümlük arazi üzerinde de çiftçilik yapmayı sürdürdüklerini, çiftçilik yaparken traktör gibi makineleşmeye dayalı tarım aletlerini kullandıklarını, eskinin öküz ve sapan gibi ilkel tarım araçlarını kullananların kalmadığını aktarmışlardır. Ayrıca ilk geldikleri dönemde devletin büyüklere dört, çocuklara ikişer bin lira maaş bağladığını, beş yıl kazançlarından vergi alınmadığını ifade ederek, kısa zamanda kendi ayakları üzerinde durmayı başarabildiklerini, dericilik üzerine kendi becerilerinden yararlanarak terzihane ve atölye gibi işletmeleri kendi yaşam alanlarında oluşturarak ekonomik anlamda Afganistan koşullarına göre çok daha rahatladıklarını belirtmişlerdir.

Özbek göçerlerin Afganistan'daki yaşantılarında birinci sırayı alan tarımsal etkinliklerin yerini Türkiye'de evlerinde, atölye ve fabrikalarda ürettikleri ticari ürün etkinlikleri almıştır. Dericilik mesleğini çoğunlukla Türkiye'ye geldikten sonra Kazak kökenlilerden öğrenen Özbek göçerler, kısa zamanda bu alanda söz sahibi olmuş ve piyasaya özellikle küçük parçaları birleştirmek yoluyla elde ettikleri ucuz maliyetli deri ürünleri dikmişlerdir. Günümüzde de sürdürülen dericilik mesleği daha çok İstanbul Zeytinburnu ve İzmir yöresinde açılan atölyelere kaydırılmıştır. Hazırlanan deri mont türü ürünler iç piyasanın yanında belli oranda Rusya gibi yakın coğrafyadaki ülkelere dahi ihraç edilmektedir. Yükselen maliyetler ve Çin piyasasından ülkeye giren ucuz ürünler nedeniyle dericilik sektöründe kriz yaşanmasıyla, Özbekler benzer ürünleri kumaş kullanarak dikmeyi sürdürmektedir. Belli imalatçılarla yapılan anlaşmalar çerçevesinde, hemen her evde bulunan dikiş makineleriyle çoğunlukla giyim ürünlerinin dikiminin gerçekleştirildiği, ancak dikilen parça başına alınan ücretin oldukça düşük olduğu, buna karşın daha çok kadın ve kızların para kazanma olanağı bulduğu bilgisi elde edilmiştir (Dikmen vd. 2019: s. 53-54). Günümüzde deri işçiliği çok fazla yapılmamaktadır. Ovakent Özbek Türkleri şimdilerde daha çok günlük ve mevsimlik işçi olarak tarlalarda çalışmaktadırlar.

2. TEZ KONUSU İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

2.1.Problem Durumu

Çalışmanın problemi, Türk dilinin önemli alanlarından biri olan ağız çalışmasının, Ovakent Mahallesi’nde konuşulan Özbek ağzında kullanılan fiillerin incelenmesidir. Çalışmanın problemi, Ovakent Özbek ağzında kullanılan fiillerin Türkiye Türkçesi ve standart Özbek Türkçesinde aynı veya farklı kullanımlarını ortaya koymak, oluşturur.

2.2.Amacı ve Önemi

Çalışmanın temel amacı, Ovakent Özbek ağzında kullanılan fiilleri tespit etmektir. Bu bağlamda Ovakent Mahallesi’nde derlemeler yapılmış ve bu derlemeler deşifre edilip incelenmeye çalışılmıştır.

Ağız araştırmaları, Türkçenin gelişim sürecini ve kültürünü görmek açısından çok önemlidir. Buradan hareketle çalışmanın, Ovakent’te yaşayan Özbek Türklerin kullanılmış olduğu fiilleri inceleme yoluna gidilmiş ve kullanılan fiiller ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Türk dili ve kültürü açısından önemli olan ağız araştırmaları kapsamında, Ovakent Özbek ağzı, bu çalışma ile kayıt altına alınmış ve incelenmiştir. “Ovakent Özbek Ağzında Fiil” başlıklı ilgili çalışma, ağız çalışması bağlamında Ovakent Mahallesi’ni kapsayarak, incelenen ve derlenen ilk çalışma olması dolayısıyla önem arz etmektedir. Ayrıca bu çalışmada Ovakent Özbek Ağzında kullanılan fiiller, Türkiye Türkçesi ve standart Özbek Türkçesi ile farklı ve aynı yönleri de tespit edilmiştir. Dolayısıyla çalışma Ovakent Mahallesi’nde yapılacak ağız araştırmalarına da kaynaklık edeceği kanaatindeyiz.

2.3.Yöntem

Çalışmanın kapsamını Ovakent Mahallesi oluşturmaktadır. Çalışmada yer alan bulgular derleme metotları kullanılarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda gözlem, görüşme ve kaynak kişiden yararlanma yöntemi ile Ovakent Özbek ağzında kullanılan fiiller hakkında alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Derleme kaynak kişilerle görüşme yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle “Ovakent Özbek Ağzında Fiil” başlıklı çalışmamızın konusu ile ilgili olarak Türkiye’de yapılmış kaynaklar taranarak tespit ve tedarik edilerek

incelenmiştir. Konuyla ilgili olan yazılı kaynaklara Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve çeşitli elektronik ortamlardan ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra Özbek Türkçesin de fiil üzerine çalışma yapan Volkan Coşkun ve Rıdvan Öztürk'ün kitapları incelenmiştir. Ovakent Mahallesi'nde kaynak kişilerin belirlenmesi mahallede yaşayan askerlik dışında mahalleden ayrılmayan kişilerle görüşülerek bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Örneklem olarak belirlenen elli kaynak kişi kayıt altına alınmıştır ve ilgili kişilerin kırk biri kadın, dokuzu erkektir. Görüşülen kişilerin yirmi yedisi de ev hanımı, biri terzi, biri günlük işçilik ve dört tanesi çalışmıyor iki tanesi emeklidir. Derleme esnasında görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak doğal haliyle kayıt altına alınmıştır. Araştırma kapsamında tespit edilen bulgular ses kayıt cihazı ve not alma usulüyle kayıt altına alınıp deşifre edilmiştir. Kaynak kişilerden tespit edilen bilgiler deşifre edilirken ağız özelliklerine dikkat edilerek deşifre edilmiş ve incelenmiştir. Fiille ilgili yapım ekleri sıralanırken alfabetik sıra esas alınmıştır.

2.4.Sınırlılıklar

Genel olarak bütün bilim dallarında da olduğu ağız araştırmalarında da araştırma konusu belirlenirken mutlaka belirli sınırların çizilmesi gerekmektedir. Ovakent Özbek ağzında fiil morfolojisi konusunu içeren çalışma, Ovakent Mahallesi ile sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda Ovakent Mahallesi'ne gidilerek örneklem olabilecek kaynak kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Kaynak kişiler biyolojik ve fiziksel bir engeli olmayan kişilerden seçilmiştir. Kaynak kişiler Türkiye'de yaşayan diğer Özbek Türkleri araştırmamızın alanını dışındadır. Ovakent Mahallesi'nde yaşayan Kömürçukurulu Türkmenler araştırmaya alanımız dışında tutulmuştur. Araştırma sadece Ovakent Mahallesi'nde yaşayan Özbek Türkleri ile yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin en yaşlısı 81 yaşında olup en genci 35 yaşındadır.

Tablo 2
Derleme Yapılan Kişiler

Adı SOYADI	Yaşı	Cinsiyet	Meslek
Ayşe ÖZ	78	K	Ev Hanımı
Melike ATALAY	40	K	Ev Hanımı
Kızlargül DÖNMEZER	63	K	Ev Hanımı
Memleket SEVİNÇ	59	K	Ev Hanımı
Abdurrehim TAŞKIN	78	E	Emekli
Şirin ÖZBEK	50	K	Ev Hanımı
Magül İKİZOĞLU	57	K	Ev Hanımı
Meryem ÖZBEK	45	K	Ev Hanımı
Kızlarbük ATALAY	78	K	Ev Hanımı
Zehra DÖNMEZER	40	K	Ev Hanımı
Meryem DOĞRULAR	59	K	Ev Hanım
Zuheyla OCAK	40	K	Terzi
Ahmet ÖZBEK	81	E	Emekli
Zeynep KURT	65	K	İşçi
Bereket KURT		E	Muhtar
Sacide SAİD	40	K	Ev Hanımı
Ulanay Şeker	57	K	Ev Hanımı
Şirin ÖZEL	35	K	Ev Hanımı
Hanife AY	59	K	Ev Hanımı
Şefika AY	35	K	Ev Hanımı
Şerife SÖNMEZ	55	K	Ev Hanımı

HATAY İLİ HARİTASI

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1. FİİLLER

Fiiller iş, oluş ve hareket bildiren kelimelerdir. Bu geleneksel tanımın yanında son zamanlarda fiiller farklı bakış açılarıyla da ele alınmaktadır.

Fiiller en kısa tanımıyla dil dışındaki dünyadaki “hareket”leri dilde bir olay olarak karşılayan kelimelerdir. Dolayısıyla her fiil, bir olayı karşılar. Fiildeki olayın, sonsuz zaman çizgisindeki gerçekleşme zamanı dillerin yapısına göre farklılaşan biçimlerde fiillin çekimlenmesiyle belirlenir (Karadoğan, 2009: s. 6).

Hareketleri karşılayan dil birlikleri olan fiil kök ve gövdeleri tek başalarına kullanılmadığı; bir şahsa, zamana, şekle bağlanarak kullanış sahasına çıktığını bilinmektedir. Bu bağlanış fiil kök ve gövdelerinin çeşitli şekillere girmesi ile sağlanır. Mücerret hareketleri nesnelere bağlamak için fiil kök ve gövdelerinin kullanış sahasında böyle çeşitli şekillere girmesine fiil çekimi denir (Ergin, 2013: s. 133).

Fiillerin çekimli şekilleri en az dört şey ifade eder. Bu unsurlardan birincisi fiil kök ve gövdeleridir. İkinci unsur şekil ve zaman ekidir. Bu unsur fiil kök veya gövdesinin karşıladığı hareketin bazen yalnız şeklini, yani ne şekilde kullanış sahasına çıktığını, bazen de şekli ile birlikte zamanı gösterir. Çekimli fiildeki üçüncü unsur ise şahıs ekidir. Bu unsur hareketin bağlandığı şahsı, yapan ve olan şahsı ifade eder. Çekimli fiil bu üç unsuru ile hareket, şekil, zaman eki, şahıs eki olmak üzere dört şey ifade eder. Kısacası, çekimli fiil şekle, zamana, şahsa bağlanmış bir hareketi karşılayan kelimelerdir (Ergin, 2013: s. 280-281).

1.1. Yapım Ekleri

Yapım ekleri ad ya da fiil kök ve gövdelerinden yeni ad ya da fiil gövdeleri yapan eklerdir. Türkçede kökler ile ekler arasındaki birleşme ölçüleri kurallı ve sistemli olduğu için adlara gelen ekler fiillere, fiillere gelen ekler adlara gelmez. Aralarında şekilce bazı benzerlikleri görülse bile, bunlar görevce ayrı sınıflarda yer alan eklerdir (Korkmaz, 2019: s. 110).

Ovakent Özbek ağzı üzerine yapılan bu çalışmada yapım eklerinin isimden fiil yapım eki ve fiilden fiil yapım eki üzerinde durulmuştur.

Ovakent Özbek ağzında tespit edilen yapım ekleri şunlardır:

1.1.1. İsimden Fiil Yapım Ekleri

İsimden fiil yapma ekleri isim kök ve gövdelerinden fiil yapmak için kullanılan eklerdir (Ergin, 2013: s.179).

Derlenen metinlerde tespit edilen isimden fiil yapım ekleri ve örnekleri şunlardır:

1.1.1.1. +(A)l-

Bu ekin Türkçede +l- / +(A)l- / +(I)l- şekilleri de görülmektedir. Bu durumu *ince+l-*, *az+al-*, *yön+el-*, *tar+ıl-* “daralmak” örneklerinde görebiliriz.

Ünlü ile biten sıfatlardan “olma” bildiren türetmiş bir ektir, sayıları sınırlıdır (Korkmaz, 2019: s. 176).

Standart Özbek Türkçesinde işlek olmayan bir ektir. *yön+äl-* “yönelmek”, *yoq+al-* “kaybolmak, ortadan kalkmak” bu ekin örneklerinden bazılarıdır (Coşkun, 2000: s. 59).

Ovakent ağzından derlenen metinlerde tek örneği tespit edilebilmiştir.

cógaldı “kayboldu” (9/35)

1.1.1.2. +lA-

Bu ek, Türkçenin her döneminde işlek olarak kullanılan bir isimden fiil yapım ekidir. Bu ek kalınlık-incelik uyumuna uyar.

+lA- eki, Eski Türkçeden bu yana bütün lehçelerde canlı ve çok işlek olan bir isimden fiil yapım ekidir. Tek veya çok heceli her türlü isim kök ve gövdeleriyle, sıfat, zarf vb. isim soylu sözlere gelerek geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bir ektir (Korkmaz, 2007, s. 116).

Bu ek, standart Özbek Türkçesinde +lā- biçimi bulunur. *iş+lā-* “işlemek”, *söz+lā-* kelimelerindeki kullanımı bu durumu örneklendirir (Coşkun, 2000: s. 62).

Ovakent Özbek ağzından derlenen metinlerde işlek kullanılan bu ek Türkçesinde olduğu gibi +lA biçiminde kullanılır.

hazırlap “hazırlayıp” (2/65),

hatırlamıymen “hatırlamıyorum” (7/13),

kilitledim “ kilitleyiverdim” (9/27),

bağışla “ bağışla” (17/56),

usıklap “ sıcaklayıp” (20/83).

dämnayıman “demliyorum, demlerim” (14/2). Örneğinde +lA- eki, ses benzeşmesi sonucu +na- biçimine dönüşmüştür.

l>n değişimi olmuştur.

1.1.1.3. +lAn-

Bu ek, Türkiye Türkçesinde kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır. Standart Özbek Türkçesinde ekin +län- şeklinde kullanılmaktadır. Bu ek, Ovakent Özbek ağzında Türkiye Türkçesindeki kullanımı gibi +lAn- şeklindedir.

+lA- ekiyle kurulmuş geçişli ve geçişsiz fiillerin bazıları -n- dönüşlülük ekiyle genişletilerek +lAn- biçiminde kaynaşmış ve bir birleşik ek oluşmuştur (Korkmaz, 2007: s. 119).

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde işlek kullanılan bir ek olduğu tespit edilmiştir.

yaşlanıp “yaşlanıp” (2/34),

tirlenmiş “kirlenmiş”(5/184),

iylenen “ evlenmiş” (7/3),

sinirlenip “ sinirlenip” (11/11),

təlaşlanıp “ telaşlanıp” (20/48).

1.1.1.4. +lAş-

Bu ek +lA- isimden fiil yapma eki ile -ş- dönüşlülük veya işteşlik ekiyle kaynaşıp isimden fiil türeten bir +lAş- eki oluşmuştur. Bu ek, Standart Özbek Türkçesinde +lâş- şeklinde kullanılmaktadır. Ek, Ovakent Özbek ağzında Türkçesindeki kullanımı gibi +lAş- şeklindedir.

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde ekin +leş- kullanımı tespit edilmiştir. İşlek kullanılmayan bir ektir.

karıpleşgen “bakıp yaklaşmış” (7/29),

paylaşardı “paylaşırdı” (16/27),

caylaştırıp “yerleştirip” (19/79).

1.1.2. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

Fiilden fiil yapım ekleri fiil kök ve gövdelerine getirilerek fiillerden fiil yapım ekleridir.

Fiil gövdeleri ya addan fiil ya da fiilden fiil türetme ekleriyle oluşturulmuş gövdelerdir. Bu gruptaki eklerin bir bölümü hemen her fiille gelebilecek işlekliktedir. Bir bölümü ise az işlektir. İçlerinde artık iyiden iyiye kullanımdan düşmüş ve varlığını ancak eski dönemlerden uzanagelmiş bazı fiillerde koruyabilmiş olanlar da vardır (Korkmaz, 2007: s. 123).

1.1.2.1. -Ar-, -Ir-

Bu ek, Türkçede genellikle ünsüzle biten bazı fiillerden sonra getirilir.

Türkçede eskiden beri canlı bir şekilde kullanılan oldurganlık ve ettirgenlik eklerinden biridir. Bu eklerin iki görevi vardır: Geçişsiz fiilleri geçişli yapmak ve geçişli fiilleri, işin bir başkasına yaptırıldığını gösteren geçişli fiiller durumuna getirmek. -r eki, Eski Türkiye Türkçesinde ekin ünlüsü daima yuvarlak olup, imlası son zamanlara kadar değişmeden devam ettirilmiştir. -r eki, bugün kök ünlüsüne yuvarlaklık- düzlük bakımından uymaktadır (Timurtaş, 2012: s. 117).

Bu ek, standart Özbek Türkçesinde -är- şeklinde kullanılmaktadır. Ettirgenlik ekidir. Ayrıca geçişsiz fiilleri geçişli yapar. İşlek olarak kullanılmayan bir ektir. Bu

durumu *çıq-ar* “*çıkarmak*”, *it-är-* “*itmek*” örneklerinde görülebilir (Coşkun, 2000: s.).

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde Türkiye Türkçesindeki gibi *-Ar-*, biçimi kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra Ovakent Özbek ağzında ekin *-Ir-* şekli de tespit edilmiştir.

kızartırsın “kızartırsın” (1/117),

geçirdik” geçirdik”(5/91),

çıgartıp “ çıkartıp” (8/122),

şaşırtıptı “ şaşırmış” (11/16),

geçirilgan “ geçirilmiş” (19/172).

1.1.2.2. *-bI-*

Kıpçak Türkçesinde kullanılan *-bi* olumsuzluk ekinin Ovakent Özbek ağzında da kullanıldığı tespit edilmiştir.

vülbidi “ölmedi” (2/44),

kürinbıydı “görünmüyordu” (21/149).

1.1.2.3. *-Dar-*

-DAR- eki, Türk dilinin öteki kollarında olduğu gibi Türkiye Türkçesinde de işlek olmayan, birkaç örnek verebilmiş bir ettirgenlik ekidir: *dönder-* *gönder* <DLT *köndger-*, *göster-* < **közdger* gibi (Korkmaz, 2007: s. 126).

Ek, Standart Özbek Türkçesinde ek *-tär-* şeklinde tek şekilli olarak kullanılmaktadır. Ek işlek olamayan bir ettirgenlik ekidir. **Tön- tär-** “**çevirmek, döndürmek**” bu ekin örneklerinden bazılarıdır (Coşkun, 2000: s. 70).

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde de bu ekin işlek olarak kullanılmadığı tespit edilmiştir. Ek, Türkiye Türkçesinde kullanımı gibi kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır.

turdarbidi “durdurmuştu” (10/124),

Allah küstartmasın “Allah göstermesin” (19/23).

1.1.2.4. -Dİr -/-DÜr-

İki ayrı ettirgenlik ekinin kaynaşmasından oluşan, ünlü ve ünsüz uyumlarına bağlı olarak sekiz biçime girebilen -Dİr-/- DÜr- eki, Türkiye Türkçesinde işlek eklerdendir. Ünsüz ile sonuçlanan geçişli ve geçişsiz fiil kök ve gövdelerine gelerek “oldurma” ve “yaptırma” bildiren geçişli fiiller türetir (Korkmaz, 2007: s. 126). Bu durum kal-dır-, in-dir-, dol-dur-, gül-dür- örneklerinde de görülür.

Bu ek, standart Özbek Türkçesinde -dir-, -tir- şeklinde kullanılmaktadır. Bil-dir- “bildirmek”, çağır-tir- “çağırtmak” bu ekin bazı örnekleridir (Coşkun, 2000: s.66).

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde ekin standart Özbek Türkçesinden farklı olarak Türkiye Türkçesinde olduğu gibi ünlü ve ünsüz uyuma uyarak kullanıldığı tespit edilmiştir. İşlek olarak kullanılan bir fiilden fiil yapım ekidir.

çektirdim “çektirdim” (1/43),

kaldırırsın” kaldırırsın” (1/118),

tiktirirdi “diktirirdi” (2/49),

kazdırıp “kazdırıp” (5/9),

vültürgicedi “öldürecek” (5/38),

döndürdü “döndürdü” (5/67),

tölduramis “dolduramaz” (6/53),

diyiştiredi “değiştiriyor” (6/86),

çıkartırkan “ çıkartırken” (16/11),

caylaştırıp “ yerleştirip” (19/79).

1.1.2.5. -kar-

Türkiye Türkçesinde, eski bir ek olan -Gar- ekinin başındaki ğ/g ünsüzünün düşmesiyle ortaya çıkar.

Standart Özbek Türkçesinde -kär- şeklinde geçişli fiiller yapan bir ektir. *Öt-kär- “geçirmek”, yet-kär- “yetiştirmek”* örneklerinde görülmektedir (Coşkun,2000: s.68).

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde ekin -kar- şeklinde tespit edilen tek örneği aşağıdaki gibidir.

kutkardı “kurtardı” (10/67).

1.1.2.6. -l-

-(I)l-/ (U)l eki, Türkiye Türkçesinin kullanım alanı en geniş fiilden fiil türetme eklerinden biridir. Bu ek hem çatı eki olma hem de özel anlamda yeni kelimeler türetme özelliğini taşır. Genellikle, ünsüzle biten geçişli fiil kök ve gövdelerinden “olma” ya da “yapılma” bildiren edilgen fiiller türetir (Korkmaz, 2007: s. 127).

Standart Özbek Türkçesinde ek -(i)l- biçiminde kullanılmaktadır. Bu durumu *äyt-il- “söylemek”, et-il- “edilmek”* örneklerinde de görülmektedir (Coşkun, 2000: s.).

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde bu ekin düz ve yuvarlak kaynaştırma ünlüleriyle eklenmiş biçimleri tespit edilmiştir.

satılıptı “satılmış” (5/29),

kesildiler “kesildeler” (10/76),

ayrılgaŋa “ayrıldığına” (10/81),

geçirilgan “geçirilmiş” (19/172).

1.1.2.7. -mA-

Fiil kök ve gövdelerinden fiillerin olumsuz fiiller türeten bir ektir. Ovakent Özbek ağzında işlek kullanılan bir ektir.

kuymediken “bırakmıyormuş” (1/24),

kürsetmedim “ göstermediğim” (1/87),

bërmedi “vermedi” (1/90),

anlaşmadım “ anlaşmadım” (2/12).

1.1.2.8. -n-

Eklendiği fiile dönüşlülük ve edilgenlik anlamları katar.

Ünlü ile biten fiil kök ve gövdelerinden sonra -n-, ünsüzüyle biten kelimelerden sonra araya birer bağlantı ünlüsü alarak gelen -n- eki, Türkçenin en eski dönemlerden beri kapsamlı kullanım özelliği taşıyan, işlek bir ektir (Korkmaz, 2007: s.129).

Bu ek, standart Özbek Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında da işlek kullanılan bir ektir.

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerdeki örnekler şunlardır:

tilenip “dilenip” (3/14),

nişanlandı “nişanlandı” (11/9),

sığındık “ sığındık” (17/56),

cavlanıp “ yağlanıp” (18/53),

tuzlangandan “ tuzladıktan” (18/20),

hazırlangandan “ hzırlandıktan” (18/ 21).

1.1.2.9. -set-

Başka çağdaş lehçelerde de görülen bu ekle ilgili farklı görüşler vardır.

Hacıeminoğlu’na göre Bang’ın körset- fiilinin köster- fiilinin metatezi olduğu görüşü yanlıştır. Çünkü Kırım Türkçesindeki kirset- “girdirmek”, kiyset- “giydirmek”, minset- “bindirmek”, tiyset- “dedirmek”, tursat- “ayağa kaldırmak” örnekler Bang’ın görüşüne göre açıklanamaz. Hacıeminoğlu’na göre *kir-* fiilinden -z ile yapılmış isim. Bu kiriz isminden -e ile kirize- fiili türetilmiştir. Sonra da bu fiil tabanına -t- ettirgenlik eki getirilmiştir. Böylece kir-i-z-e-t- fiili elde edilmiştir. Önce orta hece düşmesi ile kelime kirzet- olmuş, daha sonra z sessi t’nin tesiriyle s olunca fiil de kirset- şeklini almıştır. İşte -sat- / -set- ekinin macerası budur (Hacıeminoğlu, 2016: s. 191).

Bu ek, standart Özbek Türkçesinde -sät- şeklinde kullanılmaktadır. İşlek olmayan bir ek olup *kör-sät* “göstermek” şeklinde tek örneğine rastlanmıştır (Coşkun, 2000: s.69).

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde de tek örneğine rastlanmıştır.

kürsatayın “göstereyim” (21/206).

1.1.2.10. -t-

Türkçede bu ek, hem düz hem de yuvarlak bağlayıcı ünlülerle kullanılır.

-t- eki, ünlü ile ya da akıcı veya patlayıcı ünsüzlerden biriyle biten geçişli ve geçişsiz fiil kök ve gövdelerine gelerek ettirgenlik fiilleri kuran işlek bir çatı ekidir (Korkmaz, 2007: s. 134).

Standart Özbek Türkçesinde -(i)t- şeklinde kullanılmaktadır. -çiri-t-“*çürütmek*”, *änglä-t-* örneklerinde de görülmektedir (Coşkun, 2000: s. 70).

Ovakent Özbek ağzında ek Türkiye Türkçesindeki -t- şeklinde kullanılmaktadır. Ovakent Özbek ağzında derlenen bazı örnekler şunlardır:

kaynatırız “kaynatırız” (4/5),

taşıttı “taşıttı” (5/12),

çığartıp “çıkartıp” (8/122),

işletmaptı “işletmemiş” (14/33).

1.1.2.11. -(I)ş- / -(U)ş-

-(I)ş- / -(U)ş- eki, fiil kök ve gövdeleriyle isimden türemiş fiillere gelerek birbirinden farklı birkaç işlev yüklenmiş bir çatı ekidir. Çok işlek olan bu ekin asıl görevi fiilin özneye olan bağlantısı açısından, işteşlik temelinde ortaklaşa bir işi göstermesidir (Korkmaz, 2007: s. 132).

Standart Özbek Türkçesinde ek -(i)ş- olarak sadece ince-dar ünlüsü olan /i/ bağlayıcı ünlüsü ile kullanılan işteşlik ekidir.

Ovakent Özbek ağzından derlenen metinlerde bu ek, Türkiye Türkçesindeki gibi kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır.

anlaşmadım “anlaşılmadım” (2/12),

vuturuşup “birlikte oturmak” (2/55),

tóğuşturğıçidi “birleştiriyordu” (2/59),

diyiştiredi “değiştiriyor” (6/80),

buluştuk “buluştuk” (9/46),

bulaşkandan “buluştuktan” (20/115).

Zarf-fiil ve sıfat-fiil ekleri, her ne kadar fiilleri isimleştirseler de eklendiği yer fiil olduğu için teze dâhil edilmiştir.

1.1.3. Zarf-Fiiller

Zarf-fiiller cümlede gerçekleşen olayın gerçekleşme biçimini anlatır. Zarf-fiiller hareket hali ifade eden fiil şekilleridir. Bunlar ne fiil çekimleri gibi şekle, zamana ve şahsa bağlanmış bir hareket, ne sıfat fiil ekleri gibi nesne ifade ederler. Zarf-fiil ekleri şahsa ve zamana bağlanmayan mücerret bir hareket hali karşılarlar (Ergin, 2013: s. 338).

1.1.3.1.-arak

Bu ek Batı Türkçesinde sonradan, Eski Anadolu Türkçesinde sonra, Osmanlıcada ortaya çıkmış yeni bir ektir. -a, -e zarf fiil eki ile -rak, -rek karşılaştırma ve büyütme ekinin birleşmesinden doğmuş olduğu düşünülebilir (Ergin, 2013: s. 341). Türkçede ek kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır.

Bu ek Standart Özbek Türkçesinde kullanılmamaktadır.

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde ekin Türkiye Türkçesindeki kullanımında olan -arak ekinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu ek, Türkiye Türkçesinde olduğu gibi kalınlık-incelik uyumuna uymamaktadır.

bularak “ bularak” (15/ 4),

harcayarak “ harcayarak” (15/17),

vularak “olarak” (15/ 76).

1.1.3.2. -dIktAn

Türkçede -DUk sıfat-fiil ekiyle +DAn ayrılma hal ekinin bir arada kullanılmasından oluşan -dIktAn eki; eklendiği fiillere “-masından önce, -masından sonra” ve “-dığından dolayı” anlamları katar (Bayraktar, 2018: s. 239-240).

Bu ek, standart Özbek Türkçesinde bulunmamaktadır. Ovakent Özbek ağzında ekin, -dIktAn şekli tespit edilmiştir ve ek işlek olarak kullanılmaktadır. Bu kullanım Türkiye Türkçesinin Ovakent Özbek ağzına etkisini gösterir.

kızıldıktan “ kızardıktan” (16/70),

kældikten “geldikten” (18/19),

kıldıktan “yaptıktan” (18-19),

1.1.3.3. -gAndAn / -ğAndAn / -kAndAn / -anda

Eklendiği fiillere -dığından anlamını katan -gAndAn eki, -GAn sıfat-fiil eki ve +DAn/ +DIn ayrılma hali ekinden oluşmuştur (Bayraktar, 2018: s. 226).

Ek, standart Özbek Türkçesinde -gändä/-kändä/-qandä ekleri kullanılmaktadır. Bu ek, -dığı zaman, diğı zaman, -diğinde, -dığında anlamına gelir. yet-gändä “geldiği zaman”, **tek- kändä** “değdiğinde”, qaq-gandä “kaktığında” örneklerinde de görülür (Coşkun, 2000: s. 198).

Bu ekin Ovakent Özbek ağzında -kAndAn ve -anda şekilleri tespit edilmiştir.

vülgenden soñ “öldükten sonra” (2/18),

buğanda “ doğduğunda” (2/42),

barıgandan “ vardığında” (5/60),

aytkandan “ söylediğinden” (5/70),

kitkenden “gittiğinden” (6/6),

teylegenden “ attığından” (8/49),

açkandan “ açtıktan” (8/139),

üylegenden “ evlendikten” (12/3),

völdikten “ öldükten” (16/9),

kesilgandan “ kesildikten” (18/20),

tuzlangandan “ tuzlandıktan” (18/20),

hazırlangandan “ hazırlandıktan” (18/21),

bulaşkandan “ bulaştıktan” (20/115),

kızargandan “ kızardıktan” (21/90).

1.1.3.4. -inça /-unca/ -unça

Türkçede eskiden beri kullanılan bu zarf fiil ekinde bir hareket hali ifadesinden başka o hareket halinin ortaya çıktığı anı göstermek gibi bir zaman ifadesi vardır (Ergin, 2013: s. 341). Türkçede bu ek kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır. Kalk-inca, gid-ince, otur-unca, ört-ünce örneklerinde de görülmektedir.

Standart Özbek Türkçesinde bu ek, *-günçä/ -künçä/ -gunçä* olarak kullanılır. Ek, Türkiye Türkçesine *-uncaya kadar/ -inceye kadar/ -unceye kadar/ ünceye kadar* olarak aktarılır. *Yet-günçä “gelinceye kadar”, çıq-qunçä “çıkınca kadar”* kelimeleri, bu ekin kullanımını örneklendirir (Coşkun, 2000: s.199).

Yukarıda bahsedilen ekler, Ovakent Özbek ağzından derlenen metinlerde *-unca/ -ginçe / -gunça / -kinça / -inga* biçiminde kullanılır.

olunca “ olunca” (5/48),

kiginça “ gelince” (19/45),

kuygunça “ koyunca” (19/72),

pişkinça “ pişince” (21/93).

pişinga “pişince” (21/76)

1.1.3.5. -iy

Bu ek, Eski Türkçedeki *-d* ekinin *d > y* değişmesine uğramış şeklidir ve canlılığını kaybetmiştir. *-y* eki, bazı tek heceli fiil köklerine kaynaşmış durumdadır ve pekiştirme işlevine sahiptir (Hacıeminoğlu, 1992: s. 124).

Standart Özbek Özbek Türkçesinde bu ek, *-ä*, *-y* şeklinde kullanılır. Bu eklerle teşkil edilen zarf-fiiller, yalnız başlarına kullanılmazlar. Ya tekrar durumunda veya tasvir fiilleriyle birlikte kullanılırlar. Ünsüzlerden sonra *-ä* zarf-fiil eki getirilir (Coşkun, 2000: s. 193).

Ovakent Özbek ağzında ekin *-iy* şeklinde kullanımı tespit edilmiştir. İşlek kullanılmayan bir ektir.

kiliybiredi “geliveriyor” (6/54),

kitiybiredi “gidiveriyor” (6/56).

1.1.3.6. - medeñ / -madan

Olumsuzluk ifade eden bir zarf fiil ekidir. Eski Türkçede ek *-madın*, *-medin* şeklinde idi. Batı Türkçesine de bu şekilde geçmiş, Eski Anadolu Türkçesinde uzun müddet böyle kullanıldıktan sonra bugünkü *-madan*, *-meden* şekline çevrilmiştir (Ergin, 2013: s. 342-343). Ek Türkçede kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır.

Türkiye Türkçesinde *-madan/-meden* ekine denk gelen bu ek, standart Özbek Türkçesinde *-mäsdän* olarak kullanılır. *qıl-mäsdän* “yapmadan”, *kör-mäsdän* “görmeden” örneklerinde de görülür (Coşkun, 2000: s. 200).

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde ekin Türkiye Türkçesindeki kullanımı gibi olduğu tespit edilmiştir. *-medeñ* ekinde ekin Türkiye Türkçesinden farklı olarak diş eti *-n* ünsüzü ile birlikte damak ünsüzü *-n* ile de kullanıldığı tespit edilmiştir.

kélmedeñ “gelmeden” (2/18),

körmedeñ “görmeden” (2/41),

durmadan “durmadan”(1/27).

1.1.3.7. -(I)p /-(U)p / -b

Bu ek, Türkiye Türkçesinde *-Ip/ -Up* şeklinde kullanılmaktadır. Türkçede işlek kullanılan zarf-fiil ekidir.

Standart Özbek Türkçesinde *-(i)b* şeklinde kullanılan bir ektir. Bu zarf-fiil eki işlek kullanılan bir zarf-fiil ekidir. Bu durum *qıl-ib* “tamamlayıp”, *kötär-ib* “koyup” örneklerinde de görülmektedir (Coşkun, 2000: s. 194).

Ekin, Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde Türkiye Türkçesindeki gibi kalınlık-incelik uyumuna uyar. Bununla birlikte Ovakent Özbek ağzında, Standart Özbek Türkçesindeki *-(i)b* biçimi de kullanılır. Ek, Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılan bir zarf-fiil ekidir.

bolup “olup” (2/32),

körüp “görüp” (2/33),

kècelep “geceleyip” (2/46),

hazırlap “hazırlayıp” (2/65),

barib “varıp” (5/106),

karep “bakıp” (6/59),

gezip “gezip” (7/51),

içmeyip “içmeyip” (8/10),

toyup “doyup” (8/18),

kovalap “kovalayıp” (8/91),

çığartıp “çıkartıp” (8/122),

sorgulap “sorgulayıp” (9/125),

kübayıp “çağalıp” (18/53),

kuplap “kilitkeyip” (19/160),

teylep ketipti “bırakıp gitmiş” (8/15),

Ovakent Özbek ağzında birkaç zarf-fiilin üst üste geldiği de görülür:

apasını kürüp alap alap kiledi “ablasını görüp alıp geliyor” (8/56).

1.1.4. Sıfat Fiil Ekleri

Sıfat fiiller nesnelerin hareket vasıflarını karşılayan fiil şekilleridir. Hareket vasıflarına belirtmek suretiyle nesneleri karşıladıklarına göre nesne karşılayan kelimeler olarak sıfat fiiller mana bakımından isim cinsinden kelimeler arasına girer (Ergin, 2013: s. 333).

1.1.4.1. -dik

Bu ek, Türkçede *-Dik/-DUk* geçmiş zaman ifade eden ve çok kullanılan sıfat-fiil ekidir. tanı-dık, gel-dik, otur-duk, gör-dük örneklerinde de görülmektedir (Ergin, 2013: s. 335).

Bu ek, Standart Özbek Türkçesinde kullanılmamaktadır.

Ovakent Özbek ağzında ekin *-dik* şekli görülmektedir. Derlenen metinlerde ekin tek örneğine rastlanmıştır.

alıp kitadıkına “alıp gittiğine” (17/30).

1.1.4.2. -GAn, -ğAn

Geniş zaman ifade eden bu ek eskiden beri en geniş ölçüde kullanılan sıfat fiil ekidir. Eski Türkçede *-ğan, -gen* şeklinde idi. Geniş zaman sıfat fiili yapmak için en çok bu ek kullanılır (Ergin, 2013: s. 334).

Ekin, standart Özbek Türkçesinde *-gän /-kän /-qan* şekilleri kullanılır. Bu ek geniş zaman ifade eder.

Ek, Ovakent Özbek ağzında, Eski Türkçedeki şekli ile kullanılır. Derlenen metinlerde işlek kullanılan bir sıfat-fiil ekidir.

barğan dağ suñ “vardıktan sonra” (2/9),

vülgendeñ soñ “öldükten sonra” (2/18),

tóyuğa kigen “ toya giden” (2/21),
vülgen “ ölen” (2/36),
sóygan “soyan” (2/65),
kıрмаğanlarga “ kesmeyenlere” (2/65),
birgen “veren” (3/14),
alğan “ alan” (3/33),
yapkan “ yapan” (5/196),
kuymagan “ koymayan” (17/48),
bağandan sóñ “aldıktan sonra” (18/8).

1.2. Şahıs Ekleri

Şahıs ekleri, çekimli fiillerdeki oluş ve kılışın hangi şahıs tarafından gerçekleştirildiğini gösterir. Bundan dolayı şahıs ekleri, fiillerdeki oluş ve kılışı bir zaman ve şekil kalıbı içinde şahıslara bağlar (Korkmaz, 2007: s. 571).

Anadolu ağızlarında şahıs eklerinin kullanımı kesin kurallara bağlı değildir. Bazı zaman ve kip ekleri hem iyelik hem de zamir kökenli şahıs ekleri ile çekimlenebilmektedir (Öztürk, 2009: s. 48).

Ovakent Özbek ağzında kullanılan şahıs ekleri de üç tiptir:

1.2.1. Birinci Tip Şahıs Ekleri

Birinci tip şahıs ekleri zamir kökenli olup Türkiye Türkçesi ve Standart Özbek Türkçesinde olduğu gibi Ovakent Özbek ağzında da öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, istek ve gereklilik kiplerinde kullanılan ekleridir. Ovakent Özbek ağzında kullanılan birinci tip şahıs ekleri şu şekildedir:

Tablo 3
Birinci Tip Şahıs Ekleri

Teklik	1. Şahıs	-m, -mAm, -(I)m, -(U)m -(A)m, -mAn
	2. Şahıs	-sAn, -, sAñ -pan
	3. Şahıs	-Ø, -Dı
Çokluk	1. Şahıs	-mIz, -Iz, -guz, -ık, -uk
	2. Şahıs	-sIz, -sıların, -sIzlar
	3. Şahıs	-lAr, -DılAr

Ovakent Özbek ağzından derlenen metinlerden tespit edilen birinci tip şahıs eklerinin çekimleri şöyledir:

1.2.1.1. Teklik Birinci Şahıs:

Birinci tip şahıs eklerinde teklik birinci şahıs eki standart Özbek Türkçesindeki kullanımı ile birlikte Türkiye Türkçesindeki kullanımı gibi -Im/-Um şeklinde de görülür. Ek, Türkçedeki gibi kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır. Bunun yanında Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde -Am/-mAm eklerinin kullanıldığı görülür.

-m, -mAm, -(I)m, -(A)m, -mAn

yapıyom “yapıyorum” (1/2),

okuymen “okuyorum” (1/97),

yimziremiyem “emziremiyorum” (2/24),

cimemem “yiyorum” (3/61),

keliyorum “geliyorum” (4/13),

alışmışım “alışmışım” (5/5),

ayttaman “söyleyeceğim” (5/60),

taşıymen “taşıyorum” (5/211).

1.2.1.2. Teklik İkinci Şahıs

Teklik ikinci şahıs eki standart Özbek Türkçesindeki *-sän* eki kullanılmamaktadır. Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde ek, *-sAn/-sAñ/-pAn* şeklinde kullanılır.

-sAn, -sañ, -pan

yapasan “yapacaksın” (3/13),

alacaksan “alacaksın” (4/15),

bilesen me? “biliyor musun?” (5/13),

kılasañ ma? “yapıyor musun?” (5/48),

isteysen “istiyorsun” (6/70),

aytayappan “söylüyorsun” (8/105).

1.2.1.3. Teklik Üçüncü Şahıs

Teklik üçüncü şahıs eki standart Özbek Türkçesinde ve Türkiye Türkçesindeki gibi *-Ø* kullanılır.

Standart Özbek Türkçesinde, üçüncü şahıslarda tur- yardımcı fiilinin ekleşmiş şekli olan *-di*, şahıs eki görevi üstlenmiştir. Bu ek, sadece öğrenilen geçmiş zamanın ve gelecek zamanın birinci tiplerinde görülür (Coşkun, 2000: s. 125).

Ovakent Özbek ağzında ise ek *-dI* şeklinde öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, istek ve gereklilik kiplerinde kullanılır.

-Ø, -dI

çıkmiş “çıkmiş” (1/25),

ağırıyo “ağırıyor” (1/46),

ayıtgan “söylemiş” (2/22),

catıptı “yatmış” (6/33),

ewlengeniyydi “evlenmiş” (2/40),

kaladı “kalıyor” (1/83),

atlaydı “atlıyor” (1/85),

tiktirirdi “diktirir” (2/48).

1.2.1.4. Çokluk Birinci Şahıs

Çokluk birinci şahıs eki Ovakent Özbek ağzında, standart Özbek Türkeçisindeki -miz ekini kalınlık-incelik uyumuna uygun olarak kullanır. Ovakent Özbek ağzında -Iz eki Türkiye Türkçesi kullanımı gibi olmakla birlikte ek ünlü uyumuna uymamaktadır. Ayrıca ek, Ovakent Özbek ağzında -guz ve Antakya ağzında 1. çokluk şahıs eki olarak kullanılan -ık/-uk eki de kullanılmaktadır (Öztürk, 2009: s. 155).

-mIz, -Iz, -guz, -ık, -uk

kılamız “yapıyoruz” (3/47),

atarız “atarız” (4/3),

cazarız “kurarız” (4/6),

dëyimiz “diyoruz” (5/23),

óturamız “oturuyoruz” (6/25),

vülçeyimiz “ölçüyoruz” (6/62),

yaparız “yaparız” (7/43),

sapza ne diyorguz “sebze ne diyoruz” (2/4).

yeriz “yeriz” (7/43),

Vótıroyuk “oturuyoruz” (17/18),

kóşarık “kóşarız” (21/273).

1.2.1.5. Çokluk İkinci Şahıs

Çokluk ikinci şahıs eki Ovakent Özbek ağzında aşağıdaki şekilleri ile kullanılmaktadır.

-sIz, -sıların, -sIzlAr

kılasız “yapıyorsunuz” (6/73),

bilesiz me? “biliyor musunuz” (7/18),

istaysıların “istiyorsunuz” (8/93),

cëbarıpsıların “göndermişsiniz” (8/94)

bılasızlar “ biliyorsunuz” (8/119),

alasızlar “ alıyorsunuz” (8/119).

1.2.1.6. Çokluk Üçüncü Şahıs

Çokluk üçüncü şahıs eki standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesi kullanımı ile aynıdır.

-lAr

düşüngenler “düşünmüşler” (2/19),

bóganlar “olmuşlar” (6/81),

bëriptiler “ vermişler” (9/128),

catıplar “yatmışlar” (12/39),

kılıyaptılar “ yapıyorlar” (15/40),

kitadılar “gidecekler” (20/25).

Yukarıdaki örnekler göz önüne alındığında bazı eklerin Türkiye Türkçesindeki şekilleri kullanılırken bazı eklerin Özbek Türkçesindeki şekliyle kullanıldığı görülmektedir.

1.2.2. İkinci Tip Şahıs Ekleri

Türkiye Türkçesinde ikinci tip şahıs ekleri iyelik eki menşeli olup, görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde de kullanılmaktadır. Standart Özbek Türkçesindeki kullanımı da iyelik kökenlidir. Standart Özbek Türkçesinde görülen geçmiş zaman eki olan *-gAn* ekinden sonra kullanılan birinci tip şahıs ekleri Ovakent Özbek ağzında da aynı şekilde kullanılmaktadır.

Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde dikkat çeken bir hususiyet de ikinci teklik şahıs ekinde Türkiye Türkçesindeki kullanımının yanı sıra diş eti *-n* ünsüzü yerine damak ünsüzü *-n* şekli de kullanılmaktadır.

Tablo 4
İkinci Tip Şahıs Ekleri

Teklik	1. Şahıs	<i>-(I)m, -mAn</i>
	2. Şahıs	<i>-(I)n, -(I)ñ, -sAn</i>
	3. Şahıs	<i>-Ø</i>
Çokluk	1. Şahıs	<i>-k, -g/-ğ, -mIz</i>
	2. Şahıs	<i>-lerin, -leriñ -nIz, -sIz</i>
	3. Şahıs	<i>-lAr</i>

Ovakent Özbek ağzında tespit edilen ikinci tip şahıs ekleri şöyledir:

1.2.2.1. Teklik Birinci Şahıs

Teklik birinci şahıs eki *-(I)m* şeklinde düz ünlü olan */I/* bağlayıcı ünlüsü ile kullanılır. Bunun yanında birinci tip şahıs eki olan *-mAn* eki de kullanılır.

-(I)m, -mAn

boldum “oldum” (1/9),

büyüdüm “büyüdüm” (3/8),

kıldım “yaptım” (3/17),

cimesem “yemesem” (3/61),

kezdım “gezdim” (5/94).

1.2.2.2. Teklik İkinci Şahıs

Teklik ikinci şahıs eki $-(I)n$ ve $-(I)\tilde{n}$ şeklinde düz ünlü olan /I/ bağlayıcı ünlüsü ile kullanılır. Standart Özbek Türkçesinde ek bağlayıcı ünlü olmadan damak n 'si ile kullanılır. Türkiye Türkçesinde ek bağlayıcı ünlü olamadan diş eti $-n$ kullanır. Ovakent Özbek Ağzında derlenen metinlerde ekin birini tip şahıs $-sAn$ eki de kullanılmaktadır.

$-(I)n$, $-(I)\tilde{n}$, $-sAn$

körsesen “görsen” (1/114),

gezmesenñ “gezmesen” (5/79),

bulasañ “bulursun” (5/80),

diseñ “desen” (5/91),

barğanman “vardım” (5/101),

ewlengensen “evlendin” (5/143),

birgenmen “verdim” (6/9),

aytmadin “söylemedin” (5/192),

bómasan “olmasan” (5/193).

1.2.2.3. Üçüncü Teklik Şahıs

$-\emptyset$

Üçüncü teklik şahıs Türkiye Türkçesi, standart Özbek Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında $-\emptyset$ kullanılır.

evlendi “evlendi” (1/17),

bolsa “olsa” (1/24),

ketti “gitti” (1/98),

vüldü “öldü” (2/6),

keçti “geçti” (3/36),

bardı “vardı” (5/22),

bómasa “olmasa” (5/214).

1.2.2.4. Çokluk Birinci Şahıs

-k, -g/-ġ, -mIz

Çokluk birinci teklik şahıs eki *-k* şekli Türkiye Türkçesi ve standart Özbek Türkçesi kullanımı aynıdır. Ovakent Özbek ağzında *-g/-ġ* ekilerdi kullanılır. Ovakent Özbek ağzında birinci tip şahıs eki olan *-mIz* ekide kullanılır.

çıydık “ içtik” (1/75),

kürsettik “gösterdik” (1/88),

vóturduk “oturduk” (3/21),

kettik “gittik” (3/25),

bolduk “olduk” (5/44).

1.2.2.5. Çokluk İkinci Şahıs

-lerin, -leriñ -nIz, -sIz

Çokluk ikinci şahıs eki, Türkiye Türkçesindeki *-nIz* eki kullanılır. Ek, Türkiye Türkçesindeki gibi kalınlık-incelik uyumuna uymamaktadır. Ovakent Özbek ağzında *-lerin/-leriñ* ekleride kullanılır. Ovakent Özbek ağzında birinci tip şahıs eki olan *-sIz* eki de kullanılır.

ewlengensen “evlendiniz” (1/12),

ketseniz “gitseniz” (4/24),

aytseniz “ söylemeniz” (6/64),

kılsanız “ yapsanız” (6/72),

bêrdilerin “verdiniz” (9/40),

bêrseleriñ “verseniz” (9/41).

1.2.2.6. Çokluk Üçüncü Şahıs

-lAr

Çokluk üçüncü şahıs eki, Türkiye Türkçesi, standart Özbek Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında aynı şekilde kullanılır.

kirmediler “girmediler” (2/61),

boldılar “oldular” (3/51),

ayttılar “ söylediler” (5/53),

keldiler “ geldiler” (5/65).

1.2.3. Üçüncü Tip Şahıs Ekleri

Üçüncü tip şahıs ekleri şekil bildiren eklerdir. Tasarlama kipi eklerinden biri olan bu ekler tasarlanan hareketi emir şeklinde ifade eder, hareketin emirle yapılmasına işaret ederler.

Emir şeklinde diğer fiil çekimlerinden çok farklı olarak şahısların ayrı ayrı ekleri vardır. Yalnız çokluk üçüncü şahıs emir eki teklik üçüncü şahıs ekinin çokluk şeklidir. Bunu dışında diğer beş şahısta her şahıs için ayrı emir eki vardır (Ergin, 2013: s.304).

Bu sebepten dolayı emir ekleri üzerine şahıs ekleri almazlar emir ekleri birinci ve ikinci tip şahıs eklerinin yanında üçüncü tip şahıs ekleri olarak görülebilir.

Tablo 5
Üçüncü Tip Şahıs Ekleri

Teklik	1. Şahıs	-yIn, -AyIm, -AyIn
	2. Şahıs	-gIn, Ø
	3. Şahıs	-sUn,-sIn
Çokluk	1. Şahıs	-AyIk, -Allm
	2. Şahıs	-gızlar, -ınar, -ıñar, -nızlar
	3. Şahıs	-sınlAr

Ovakent Özbek ağzında tespit edilen üçüncü tip şahıs eklerinin derleme metinlerimizde tespit edilebilen örnekleri şöyledir:

1.2.3.1. Teklik Birinci Şahıs

-yIn, -AyIm, -AyIn

Teklik birinci şahıs eki, Türkiye Türkçesinde birinci teklik şahıs eki olan -*AyIm* eki Ovakent Özbek ağzında da kullanılır. Ovakent Özbek ağzında -*AyIn* /-*yIn* eki de kullanılır.

körmeyin “görmeyeyim” (3/42),

ayteyim “söyleyeyim” (5/1),

bólsun “olsun” (5/4),

kıleyim “ yapayım” (5/59),

bireyim “vereyim” (5/190),

aytayın “söyleyeyim” (6/7),

diyeyin “diyeyim” (6/20),

içeyin “ içeyim” (8/6),

tüşeyin “düşeyim” (8/69),

aytın “ söyleyin” (8/103),

küreyim “göreyim” (9/52).

1.2.3.2. Teklik İkinci Şahıs

-gIn, Ø

İkinci teklik şahıs eki olan standart Özbek Türkçesinde -gin/ Ø eki Ovakent Özbek ağzında da kullanılır.

kəsilgin “kesilsin” (12/15),

yaşamağın “yaşamayın” (12/55),

barıp cat “git yat” (19/31),

kırgın “girin” (21/202),

digın “söyleyin” (21/204).

1.2.3.3. Teklik Üçüncü Şahıs

-sUn,-sIn

Teklik üçüncü şahıs eki Türkiye Türkçesinde kullanılan *-sIn/-sUn* şekli Ovakent Özbek ağzında da kullanılır. Standart Özbek Türkçesinde ek *-sin* şeklinde incedar ünlülü kullanılır.

bólsun “olsun” (5/4),

bersin “versin” (5/234),

kılsın “yapsın” (6/71),

bırsın “versin” (6/73),

kısın “yapsın” (7/7),

busın “olsun” (7/55),

vülsin “ölsün” (8/99),

cêrsin “yersin” (18/53).

1.2.3.4. Çokluk Birinci Şahıs

-AyIk, -AlIm

Ovakent Özbek ağzında birinci çokluk şahıs eki *-AyIk* kullanılır. Türkiye Türkçesinde kullanılan *-AlIm* eki Ovakent Özbek ağzında da kullanılır.

çevireyik “çevirelim” (5/66),

kutarayık “kurtaralım” (5/66),

kılayık “yapalım” (6/67),

yaşayık “yaşayalım” (7/56),

ıslayık “ıslayalım” (8/103),

kaçayık “kaçalım” (9/104),

kiteyik “gidelim” (12/35),

atayik “atalım” (12/43),

diyalım “diyelim” (16/13),

kılayik “yapalım” (17/41).

1.2.3.5. Çokluk İkinci Şahıs

-gızlar, -ınar, -ınar, -nızlar

Çokluk ikinci şahıs eki Ovakent Özbek ağzında standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesinden farklı kullanılır. Ovakent Özbek ağzında derlenen metinlerde ek, *-gızlar/-ınar/-ınar/-nızlar* şeklinde kullanılır.

kurutınar “kurutunuz” (8-87),

kuyınar “koyunuz” (8-88),

yişitınızlar “işitiniz” (8/119),

bugızlar “olunuz” (8/140),

kattarsınlar “büyüsünler” (18/33),

vókısınlar “okusunlar” (18/33),

bulısınlar “olsunlar” (21/79),

barınar “gidiniz” (21/218),

çaptırınar “koşunuz (hızlı yürümek)” (21/219)

Yukarıda da görüldüğü gibi bazı örneklerde *-lar* ekindeki */l/* sesi düşer.

1.2.3.6. Çokluk Üçüncü Şahıs

-sınlar

Çokluk üçüncü şahıs eki, Türkiye Türkçesinde kullanılan *-sınlar* eki Ovakent Özbek ağzında da kullanılır. Ek, Türkiye Türkçesindeki gibi kalınlık-incelik uyumuna uymaz.

kattarsınlar “büyüsünler” (18/33),

vókısınlar “okusunlar” (18/33),

bulısınlar “olsunlar” (21/79),

1.3. Zaman ve Kip Ekleri

Çalışmanın bu bölümünde Ovakent Özbek ağzında fiiller zaman ve şekil yönünden incelenecektir.

Dil dışı dünyadaki olayları kiplerle anlatırız. Daha doğrusu kiplik analaticının niyetidir, denilebilir. Kip, analaticının niyetinin dile yansıması ve dilde gösterilmesidir.

Kiplik anlambilimle, kip ise biçimbilimle ilgili kavramlardır. Dilbilimsel kipliğin temel problematiğini dünyada -açık ya da örtük- var olan anlamların dile ifadesi oluşturur. Bu anlamlar, belirli bir dönüşümle ve idraki süreçlerden geçerek dil birimlerine kodlanırlar ve ifade edilebilir hale gelirler. Bu süreç, dünyada/olası dünyalarda var olan doğal anlamları simgeler aracılığı ile kodlayarak belirli bir temsile dönüştürme işlemidir. En temel haliyle kiplik, doğal anlamların dil anlamlarına dönüşümünü incelemektedir (Demir,2008: s. 17).

1.3.1. Bildirme Kipleri

Dilbilgisi kavramı olarak zaman, oluş ve kılışların zaman süreci içinde belli bir çerçeveye yerleştirilmesidir.

Fiziksel anlamda zaman, akıp giden bir süreçtir. Dilbilgisel anlamda zaman ise, “gösterimsel bir kategori” olarak durumları, oluşları, hareketleri, olguları, kısaca olayları zaman çizgisinde belirlemeyi, yani onları zaman çizgisinde lokalize etmeyi ifade eden bir kavramdır (Aydemir, 2010: s. 14).

Dilbilimciler “zaman” terimini tanımlarken uzay-zaman ilişkisinde spesifik bir durum olan “zaman çizgisi”ne dayanırlar. Hem sonu sınırlandırılmış hem de geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek olarak bölümlenmiş olan zaman çizgisinde çeşitli ilişkiler olmasına rağmen bu ilişkilerden sadece biri”dilsel zaman” olarak kabul edilir. Dilsel zaman, içinde dilsel bir olayın meydana geldiği bir zaman dilimi içerir (Karadoğan, 2009: s. 2).

Bildirme kipleri yapılmış, yapılmakta olan veya yapılacak işleri haber verme, yargı halinde bildirme niteliği taşıyan kiplerdir. Geçişli-geçişsiz, olumlu-olumsuz kök ve gövde halindeki bütün fiilleri kapsarlar. Bu kipleri kurmak üzere getirilen ekler,

hem kipin ifadesi olan şekil ve kalıbı hem de zaman içerisinde alırlar. Bu kiplerde başlıca beş ayrı zaman yer almıştır. Bunlar:

Görülen Geçmiş Zaman

Öğrenilen Geçmiş Zaman

Şimdiki Zaman

Gelecek Zaman

Geniş Zamandır (Korkmaz, 2007: s. 583).

1.3.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman, fiilde geçmişte meydana gelen olayın olup bittiğini ve bu olayın anlatıcı tarafından görüldüğünü ifade eder.

Görülen geçmiş zaman eki hem şekil, hem zaman ifade eden bir ektir. Şekil bakımından bildirme, zaman bakımından görülen geçmiş zaman ifade eder. Yani bu ek hareketin görülen geçmiş zamanda ortaya çıktığını haber veren bir şekil ve zaman ekidir. Bu ekin ifade ettiği zamana görülen geçmiş zaman dememizin sebebi hareketin geçmiş zamanda, konuşanın gözü önünde yapılmış olmasıdır (Ergin, 2013: s. 298).

Görülen Geçmiş zaman ekleri, Türkiye Türkçesinde ve Özbek Türkçesinde de ikinci tip şahıs ekleri ile çekimlenir.

1.3.1.1.1.1. Görülen Geçmiş Zamanın Olumlu Biçimi

Tablo 6

Görülen Geçmiş Zamanın Olumlu Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Özbek Türkçesi	
-DI	Geldi	-di	kördim	-DI	Kelti
		-gAn	bârgän (Buran vd. 2017:s. 178).	-GAn	kelgen

Görülen geçmiş zamanın olumlu biçimi *-DI/ -DU* şeklinde Türkiye Türkçesindeki gibidir. Uzak geçmişi anlatmak için kullanılan *-gan* eki *-DI/ -DU* eki kadar yaygın olmamakla birlikte standart Özbek Türkçesiyle Ovakent Özbek ağzında kullanılır.

1.3.1.1.1.1. *-DI/ -DU*

Türkiye Türkçede bu ek, kalınlık- incelik uyumuna uymaktadır. Ovakent Özbek ağzında da ekin kalınlık-incelik uyumuna uyduğu görülür.

Bu ek, standart Özbek Türkçesinde dar ünlülü şekliyle bulunur. İşlek kullanılan bir görülen geçmiş zaman ekidir.

ayıttım “söyledim” (1/1),

ölçettim “ölçtürdüm” (1/4),

çektirdim “çektirdim”(1/43),

ciberdi “gönderdi”(2/54),

vüldü “öldü” (2/16),

bolduk “olduk” (3/25),

köçtük “göçtük” (5/39),

çalındı “çalındı” (8/17),

këttin “gittin” (8/38),

tüştü “düştü” (9/3),

çidik “yedik” (9/9),

üzüldüler “üzüldüler”(9/68),

kıldılar “yaptılar” (9/75),

äyttiniz “söylediniz” (12/21).

1.3.1.1.1.2. -GAn

Ovakent Özbek ağzında bu ek -GAn şeklinde kullanılır. Bu ek, öğrenilen geçmiş zaman eki olarak işleviyle de kullanılır. Ek, -DI eki kadar işlek kullanılan bir ek değildir.

ewlengensiz “evlendiniz” (1/12),

barğanman “vardım” (5/101),

ewlengensen “evlendin” (5/143),

kürgenmen “gördüm” (5/102),

birgenmen “verdim” (6/9),

geçkan “geçti” (20/1).

1.3.1.1.1.2. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuz Biçimi

Görülen geçmiş zamanın olumsuzu Türkiye Türkçesi, standart Özbek Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında -mA ekiyle yapılmaktadır. Bunun yanı sıra Standart Özbek Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzında uzak geçmişi anlatmak için -gAn+ iyelik eki+cók / yoq kalıbı kullanılır.

Tablo 7

Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuz Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
-mADI	Olmadı	-mAdı	kelmäding	-mAdI	bólmadı
		-gAn+iyelik eki+yoq bAr	bólgänim yok (Öztürk,1997: s. 114)	-gAn+ iyelik eki+cók	bèrgenimiz cók

1.3.1.1.1.2.1. -mAdI

Görülen geçmiş zaman ekinin olumsuzu olarak kullanılan -mAdI eki, Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılır.

kürsetmedin “göstermedin” (1/87),

bërmedi “vermedi” (1/90),
 körmedi “görmedi” (2/42),
 cèmedim “yemedim” (3/43),
 almadı “almadı” (6/91),
 kürmedik “görmedik” (7/48),
 küymedimen “yanmadım” (9/7),
 vuruşmadık “kavga etmedik” (9/9),
 cuvalmadım “yıkanmadım” (21/119).

1.3.1.1.2.2. -gAn+ iyelik eki+cók

Görülen geçmiş zamanda uzak zamanı anlatmak için kullanılan bu kalıp Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılmaz.

bèrgenimiz cók “vermediğimiz”(2/30),
 barganım cók “varmadım” (5/210).

1.3.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zamanda, konuşanın olayı başkasından duyması veya sonradan fark etmesi söz konusudur.

1.3.1.1.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumlu Biçimi

Tablo 8

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumlu Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
-mİş, -mUş	Vermiş	-mİş	Kırmişsän	-mİş,- mUş	bërmiş
		-(i)b	Bólibmän	-(I)p, (U)p -(m)	kelipdi
		-gAn	yâzgänsan(Öztürk, 1997: s. 122-128)	-gAn	kelgen
				AkAn	kim eken

Öğrenilen geçmiş zaman ekinin olumlu biçimi -mİş, -mUş Türkiye Türkçesindeki gibidir. Standart Özbek Türkçesinde öğrenilen geçmiş zaman eki olarak

kullanılan *-gAn* eki, Ovakent Özbek ağzında da kullanılır. Standart Özbek Türkçesinde kullanılan diğer bir ek olan *-(i)b* eki, Ovakent Özbek ağzında *-(I)p / -(U)p* biçiminde kullanılır. Ayrıca Ovakent Özbek ağzında ise *-AkAn* ekinin de kullanıldığı tespit edilmiştir.

1.3.1.1.2.1.1. *-mIş, -mUş*

Bu ek, Ovakent Özbek ağzında Türkiye Türkçesindeki kullanımı gibi kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır. Fakat bu ek, standart Özbek Türkçesinde *-mIş* şeklinde kullanılır, yuvarlak şekilleri bulunmaz.

vermiş “vermiş” (1/6),

kelmiş” gelmiş” (1/25),

almış “almış” (1/19),

kitmiş “gitmiş” (1/65),

kirmiş “girmiş” (5/186),

cumulmuş “yıkanmış” (5/186),

vülmüş “ölmüş” (5/187),

kılmış “yapmış” (5/194).

1.3.1.1.2.1.2. *-gAn, -ğan*

Bu ek, Ovakent Özbek ağzında ve standart Özbek Türkçesinde kullanılan öğrenilen geçmiş zaman ekidir. Ek, Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılır.

düşüngenler “düşünmüşler” (2/19),

bèrgen “vermiş” (2/20),

ayıtğan “söylemiş” (2/22),

digen “ demiş” (2/24),

barğanman “varmışım” (5/103),

ewlengen me? “evlenmiş mi” (5/152),

kitgen “gitmiş” (5/165),

kalğan ma? “kalmış mı?” (5/188),

birgenmen “vermişim” (6/19),

teylegen “ bırakılmış” (8/25),

turğan “ durmuş” (8/27),

yaşagan “yaşamış” (15/80),

ap kıgan “ alıp gelmiş” (16/ 35),

kürğan “ görmüş” (19/93),

avrigan “ ağırmış” (20/44),

ağargan “ağarmış” (20/53),

kürğanlar “görmüşler” (20/97).

1.3.1.1.2.1.3. -(I)p, -(U)p, -m

Standart Özbek Türkçesinde bu ek, *-(i)b* şeklinde sadece ince-dar ünlüsü olan /i/ bağlayıcı ünlüsü ile kullanılır. Ovakent Özbek ağzında ise bu ek, *-(I)p/-(U)p* şekilleri ile kalınlık-incelik uyumuna uyarak kullanılır. Ovakent Özbek ağzında işlek kullanılan bir ektir.

aytıptı “söylemiş” (2/28),

dépti “demiş” (2/29),

kıpdı “yapmış” (3/7),

apkoyuptu “almış koymuş” (5/16),

teylepti “atmış” (5/9),

kétipti “gitmiş” (5/11),

taşıptı “taşımış” (5/13),

kurtuluptu “kurtulmuş” (5/25),

ciberipti “göndermiş” (5/62),

sıkılıptı “sıkılmış” (5/122),

alıptı “almış” (5/198),

catıptı “yatmış” (6/33),

vónaptı” oynamış” (9/34),

bèriptiler “vermişler” (9/128),

catıptılar “yatmışlar” (12/39),

yaşaptılar “yaşamışlar” (14/73),

catıptılar “yatmışlar” (20/58).

bumamti “olmamış” (14/29). Bu örnekte ise $p > m$ benzeşme görülmektedir.

1.3.1.1.2.1.4. AkAn

Bu ek, standart Özbek Türkçesinde *-eken* şeklinde kullanılır. Ovakent Özbek ağzında ise bu ek, *-AkAn* şeklinde kalınlık-incelik uyumuna uyarak kullanılır.

yinemdin içinde men eken “ annemin içindeymişim” (3/6),

vun tókķuz eken “on dokkuzmuş”(3/52),

altın para altın eken “altın para altınmış” (5/3),

kim eken “ kimmiş” (5/120),

bar eken” varmış” (8/42),

cógakan “yokmuş” 9/29).

1.3.1.1.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumsuz Biçimi

Öğrenilen geçmiş zamanın olumsuzu Türkiye Türkçesi, standart Özbek Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzında *-mA* ekiyle yapılır. Standart Özbek Türkçesinde olumsuz kullanımı için *-emäs* biçimi de kullanılır. Fakat bu kullanım Ovakent Özbek ağzında görülmez.

Tablo 9

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumsuz Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
<i>-mAmlş</i>	Olmamış	<i>-mAmlş</i>	bāglänmişmān	<i>-mAmlş</i>	Bólmamış
		<i>-emäs</i>	kórgān emesmān (Öztürk, 1997: s.121-127)	<i>-mAğAn</i>	yazmağan

1.3.1.1.2.2.1. *-mAmlş*

Derlemelerde ekin olumsuzun ile karşılaşılmamış derleme dışı tespit edilmiştir.

kitmemiş “gitmemiş”(derleme dışı),

bermemiş “vermemiş” (derleme dışı)

1.3.1.1.2.2.2. *-mAğAn/-mAgAn*

-mA olumsuzluk ekinin *-ğAn* öğrenilen geçmiş zaman olumsuzu olarak geldiği örnekler Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılır.

yazmağan “yazmamış” (5765),

bumağanman “olmamışım” (6/49),

kürsetmegen “göstermemiş” (1/88),

catmagan” yatmamış” (20/64),

bèrmagan “vermemiş” (21/120).

1.3.1.1.3. Şimdiki Zaman

İş ve oluşun şimdiki zamanda ortaya çıktığını belirtir. Bu ek, hareketin devam ettiğini, geniş zaman ve alışkanlık ifade ettiğini gösterir.

Bir şekil veya zamanın kendisine yakın başka bir şekil veya zaman eki ile ifadesi daima ola gelen bir haldir. Geniş zaman eklerinin şimdiki zaman için kullanılması bilhassa belirli bir şimdiki zaman ekinin bulunmadığı eski devrelerde çok görülür (Ergin, 2013: s. 296).

1.3.1.1.3.1. Şimdiki Zamanın Olumlu Biçimi

Tablo 10
Şimdiki Zamanın Olumlu Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Türkçesi		Özbek	Ovakent Özbek Ağzı	
-yor	gidiyorum	-ä/-y	kelämän		-yo	geliyor
- mAktA	gitmekteyim	-yăp	yâzyăpsân		-yor	keliyor
		-mâgdä	bilmâgdä		-y	keliymen
		-(ä)yâtir	tilâyâtirmiz		-A	keledi
		-btur,-b otir, -b yür, -b yât	kelib yâtibmän (Buran vd. 2017: s. 179-180)		-yAp	keliyapmen

Şimdiki zamanın olumlu biçimi -yor Türkiye Türkçesindeki gibidir. -y, -A, -yAp standart Özbek Türkçesindeki gibidir. -yo Ovakent Özbek ağzında kullanılan diğer ektir.

1.3.1.1.3.1.1. -yor

Türkiye Türkçesinde şimdiki zaman eki olarak kullanılan *-yor* eki Ovakent Özbek ağzında da kullanılır.

ağırıyor “ağırıyor” (1/42),

oturuyor “oturuyor” (1/104),

keçiyor “geçiyor” (4/14),

yapıyor “yapıyor” (5/119),

güsteriyor “gösteriyor” (7/23),

diyoruz “diyoruz” (15/3),

koyorsunuz “koyuyorsunuz” (16/69).

1.3.1.1.3.1.2. -yo

Hatay ağzında şimdiki zaman eki olarak kullanılan *-yo* ekinin Ovakent Özbek ağzında da kullanıldığı tespit edilmiştir (Öztürk, 2009: s. 166). Bu ekin, Hatay ağzından etkilenecek kullanıldığı düşünülmektedir.

yapıyom “yapıyorum” (1/2),

duramıyom “duramıyorum” (1/44),

yaşamıyo “yaşamıyor” (1/57),

bilmiyom “bilmiyorum” (1/66),

beriyo “veriyor” (5/136),

voturuyo “oturuyor” (5/176).

1.3.1.1.3.1.3. -y

Bu ek, standart Özbek Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzında şimdiki zaman eki olarak kullanılır.

atlaydı “atlıyor” (1/85),
okuymän “okuyorum” (1/97),
küreyimiz “kürüyoruz” (5/47),
teyleyimiz “atıyoruz” (6/65),
ciyimiz “yiyoruz” (7/45),
cılaysan “ağlıyorsun” (8/80),
vótıyroruk “ oturuyoruz” (17/8),
karaysan “bakıyorsun” (21/14).

1.3.1.1.3.1.4. -A

Ovakent Özbek ağzında ek, -A şeklinde kalınlık-incelik uyumuna uyar. Bu ek, standart Özbek Türkçesinde -ä şeklinde kullanılır.

vütgezedi “geçiyor” (1/82),
kaladı “kalıyor” (1/83),
ayttadı “söylüyor” (1/89),
vóturadı “oturuyor” (1/101),
bóladı “oluyor” (2/2),
kıladı “yapıyor” (2/48),
saladı “gönderiyor” (2/54),
çığadı “yapıyor” (2/55),
pişiredi “pişiriyor” (2/65),
kıldırımız (3/48),
biledi “biliyor” (4/21),

kéledi “geliyor” (5/56),

kötüredi “götürüyor” (5/183),

bağadı “bakıyor” (7/6),

kağadı “çakıyor” (8/48),

céyaman “ yiyorum” (8/108),

edemiz “ ediyoruz” (11/7),

tigemen “dikiyorum” (12/ 7),

sıkıladı “sıkılıyor” (14/9),

batırasız “batırıyorsunuz” (16/74),

tiyadı “bağlıyor” (17/71),

bırakamız” bırakıyoruz” (18/30),

ciştıradı “topluyor” (18/45),

kalamız “ kalıyoruz” (20/85).

1.3.1.1.3.1.5. -yAp

Standart Özbek Türkçesinde bu ek, *-yāp* şeklindedir. Ovakent Özbek ağzında bu ek, *-yAp* şeklinde kalınlık-incelik uyumuna uyar. Ek, Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılır.

okuyap ma? “okuyor mu?” (1/99),

diyepmen “diyorum” (5/206),

aytyapman “söylüyorum” (5/79),

kılıyepti “yapıyor” (8/59),

atayapsan “ atıyorsun” (10/ 30),

kıçırıyaptı “ çağırıyor” (10/61),

barayappız “varıyoruz” (15/3),

vótırıyappız “ oturuyoruz” (15/7),

kılıyaptılar “ yapıyorlar” (15/40),

cuvayapsan “yıkıyorsun” (21/108).

1.3.1.1.3.2. Şimdiki Zamanın Olumsuz Biçimi

Şimdiki zamanın olumsuz biçimi Türkiye Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında *-mI / -mU* ekiyle yapılır. Fakat bu ek, Ovakent Özbek ağzında Türkiye Türkçesinden farklı olarak sadece düz ünlülerle kullanılır. Standart Özbek Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzında *-mA* biçimiyle de olumsuzluk anlamı sağlanır.

Tablo 11
Şimdiki Zamanın Olumsuz Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
<i>-mIyor</i>	gelmiyor	<i>-mAyăp</i>	kelmäyăpti	<i>-mAy</i>	kelmeymen
<i>-mUyor</i>	okumuyor			<i>-mIy</i>	vókumıyman
				<i>-mAyAp</i>	kelmeyepsan

cimeydi “yemiyor” (1/79),

yapmıyor “yapmıyor” (1/93),

atmaydı “atmıyor” (1/117),

bermey “vermiyor” (2/20),

catmey “yatmıyor” (2/47),

körmeydi “görmüyor” (5/31),

bolmaydı “olmuyor” (5/86),

bilmiyem ki “bilmiyorum ki” (5/221),

barmiyem “varmıyorum” (6/26),

cemeydi “yemiyor” (6/46),

koymaydı “koymuyor” (6/61),

hatırlameyem “hatırlamıyorum” (7/13),

kuymiyeyti “ koymuyor” (8/59),

bërmeyeyti “vermiyordu” (12/22),

bilmaysan “ bilmiyorsun” (14/53),

kitmeymiz “gitmiyoruz” (15/91),

kılmayman “ yapmıyorum” (16/78).

1.3.1.1.4. Geniş Zaman

Hareketin geniş bir zaman diliminde ortaya çıktığı veya çıkacağını belirten zamandır. Bu ek, yapılmakta olan, yapılacak olan veya yapılacağı tahmin edilen hareketi belirtir.

1.3.1.1.4.1. Geniş Zaman Olumlu Biçimi

Tablo 12

Geniş Zamanın Olumlu Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
-r	uyursun	-(ä)r	yâzärmän (Öztürk, 1997: s. 144)	-Ir	Kelir
-Ar	açar			-Ar	Atarsın

Geniş zamanın olumlu biçimi Ovakent Özbek ağzında -Ar şeklindeki kullanımı Türkiye Türkçesi ve standart Özbek Türkçesindeki kullanımı ile yanıdır. Ayrıca Ovakent Özbek ağzında ekin -Ir şeklide de kullanılır.

atarsın “atarsın” ((1/115),
tiktirirdi “diktirir” (2/48),
salarız “salarız” (4/1),
kurarız “kurarız” (4/3),
cazarız “kurarız” (4/6),
kêlir “gelir” (4/7),
yatardı “yatar” (5/187),
tüşür “ düşer” (8/39),
öldürür “ öldürür” (9/126),
kütarsın “kurtarsın” (14/8),
bêrir “ verir” (16/45),
ıslatırsan “ ıslatırsın” (16/68),
bakar” bakar” (17/14),
bularman “olurum” (19/40),
biçersen “biçersin” (19/150),
koşarık “koşarız” (21/273).

1.3.1.1.4.2. Geniş Zamanın Olumsuz Biçimi

Geniş zamanın olumsuz biçimi Türkiye Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzında *-mAz* şeklinde kullanılır. Bunun yanında ise Ovakent Özbek ağzında geniş zamanın olumsuzu biçimi için *-mAs/- emes* şeklide kullanılır. Ekin, *emes* şekli Türkiye Türkçesinde “*değil*” anlamında kullanılır. Fakat bu ek, standart Özbek Türkçesinde - *mäs* şeklinde kullanılır.

Tablo 13

Geniş Zamanın Olumsuz Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
<i>-mAz</i>	Gelmez	<i>-mäs</i>	bólmäsmän (Öztürk, 1997: s. 148)	<i>-mAs</i>	Yemes
				<i>-emes</i>	Gezemes
				<i>-mAz</i>	Bakmaz

yemes “yemez” (3/46),

gezemes “gezemez” (5/76),

bakmaz “bakmaz” (5/178),

ayrılmazdı “ayrılmaz” (5/180),

kiyemes “giyemez” (8/30),

kızmazsan “kızmazsın” (9/44),

çakmaz “çekmez” (17/32),

kalmaz “kalkmaz” (17/8),

kitmaz “gitmez” (19/38).

1.3.1.1.5. Gelecek Zaman

Bu ek, iş, oluş ve hareketin gelecekte olacağını belirtir. Gelecek zaman eki şimdiki zamandan sonraki zamanları içine alan geniş bir zaman dilimidir. Bu ek, niyetin, isteğin olacağını belirtir.

1.3.1.1.5.1. Gelecek Zamanın Olumlu Biçimi

Tablo 14

Gelecek Zamanın Olumlu Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
-AcAk	geleceğim	-ä /-y	ketämän	-AcAk	kelecekmen
		-äcäk	köräcäk	-A/-y	kelemen
		-ädigan	kütädigan	-AdIyan	kelediyan
		-ydiğan	tiläydiğän		
		-gü+iyelik eki+(dir)	kütgüm		
		-mâqçi	kelmâqçi (Buran vd. 2017: s.180- 181)		

Gelecek zamanın olumlu biçimi Ovakent Özbek ağzında -AcAk şeklinde Türkiye Türkçesindeki kullanımı gibidir. Gelecek zamanın olumlu biçimi için kullanılan diğer bir ek olan -A ve -y eki de Ovakent Özbek ağzında ve standart Özbek Türkçesinde de kullanılır. Standart Özbek Türkçesinde gelecek zaman eki olarak kullanılan -Adigan eki Ovakent Özbek ağzında ise -adIyan şeklinde kullanılır.

1.3.1.1.5.1.1. -AcAk

Bu ek, Türkiye Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzında -AcAk şeklinde kullanılır. Ek, Türkiye Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında da kalınlık-incelik uyumuna uyar. Standart Özbek Türkçesinde ise ekin -äcäk şekli kullanılır.

alacaksın “alacaksın” (4/15),

gelecek “gelecek”(6/71),

kılacağın “yapacağın” (14/31).

1.3.1.1.5.1.2. -A

Bu ek, Ovakent Özbek ağzında -A şeklinde kalınlık-incelik uyumuna uyarak kullanılır. Ovakent Özbek ağzında işlek kullanılan bir ektir. Ek, standart Özbek Türkçesinde ise -ā şeklinde kullanılır.

yapasan “yapacaksın” (3/13),

ayttaman “söyleyeceğim” (5/60),

bulasañ “bulacaksın” (5/79),

bèremen “vereceğim” (5/191),

biremen “vereceğim” (6/56),

cumuladı “yıkayacak” (8/46),

amayman “alacağım” (10/71),

kutkaraman “kurtaracağım” (10/94),

cuvasan “yıkayacaksın” (19/127),

kitadılar “gidecekler” (20/25),

kisiladı “kesilecek” (20/105),

canadı “yanacak” (21/13),

anardı “yıkayacak” (21/110).

1.3.1.1.5.1.3. -y

Bu ek, standart Özbek Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında -y şeklinde kullanılır. Ek, Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılmaz.

okuymen “okuyacağım” (1/97).

taşıymen “taşıyorum”(5/212),

1.3.1.1.5.1.4. –AdIyan

Bu ek, Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılmaz.

bóladıyan “olacak” (5/19).

1.3.1.1.5.2. Gelecek Zamanın Olumsuz Biçimi

Gelecek zamanın olumsuz biçimi Türkiye Türkçesinde, standart Özbek Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında *-mA* şeklinde kullanılır. Bunun yanında ise standart Özbek Türkçesinde *-emäs* şeklinde de kullanılır.

Tablo 15

Gelecek Zamanın Olumsuz Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
<i>-mAyAcAk</i>	gelmeyeceğim	<i>-mA</i>	yâzmäymän (Öztürk, 1997: s. 152)	<i>-mA</i>	nêrmeymen
		<i>Emäs</i>	kütädigän emäsmän (Buran vd. 2017: s. 181)		

1.3.1.1.5.2.1. –mAy

Bu ek, Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılmaz.

yapamaymız “yapamayacağız” (5/84),

toplamay “toplamayacak” (5/224).

1.3.2. Tasarlama Kipleri

Tasarlama kipleri adında anlaşıldığı gibi kişinin niyetini veya isteğini ifade ederler. Tasarlama kipleri, bildirme kipleri gibi zaman bildirmezler.

Tasarlama kiplerinde, bildirme kiplerindeki gibi bildirme, haber verme biçiminde bir oluş ve kılış yoktur. Bu kipler, daha gerçekleşmemiş olan, ancak gerçekleşmesi istek, emir, şart ve gereklilik şekillerinde tasarlanan kiplerdir (Korkmaz, 2007: s. 647).

Ovakent Özbek ağzında görülen tasarlama kipleri, dilek-şart kipi, istek kipi, emir ve gereklilik kipleridir.

Emir kipi, üçüncü tip şahıs ekleri bölümünde ele alındığı için burada incelenmemiştir.

1.3.2.1.1. Dilek-Şart Kipi

Hareketin gerçekleşmesini şarta veya dileğe bağlayan bir tasarlama kipidir.

1.3.2.1.1.1. Dilek- Şart Kipinin Olumlu Biçimi

Tablo 16

Dilek-Şart Kipinin Olumlu Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
-Sa	olsa	-Sa	körsäm(Öztürk, 1997: s. 182)	-sA	Bolsa

Dilek-şart kipinin olumlu biçimi -sA Türkiye Türkçesi, Standart Özbek Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzındaki kullanımı ile aynıdır. Ovakent Özbek ağzında dilek-şart kipi ikinci tip şahıs ekleri ile çekimlenir.

1.3.2.1.1.1.1. -sA

Bu ek, Türkiye Türkçesi, standart Özbek Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında da -sA şeklinde kullanılır. Ovakent Özbek ağzında bu ek, işlek olarak kullanılır.

bolsa “”olsa” (1/21),

körsesen “görsen” (1/114),

barsag “varsak” (2/68),

barsan “varsan” (4/15),

ketseniz “gitseniz” (4/25),

bósam “olsam” (5/21),

busañ “olsan” (5/38),

bersen “versen” (5/48),
birse “verse” (5/60),
diseñ “desen” (5/92),
barsağ “varsak” (6/86),
ólsak “olsak” (7/43),
yesem “ yesem” (8/17),
cógatısak “ kaybetsek” (8/44),
vülsem “ ölsem” (9/55),
cuvsak “ yıkasak” (13/12),
kılısak “yapsak” (13/41),
kürsanız “görseniz” (16/30),
kèlsa “ gelse” (17/23),
kitsa “gitse” (19/39),
vótırsa “ otursa” (19/73),
anlaşsa “anlaşsa” (19/95),
yiksen “eksen” (19/149),
uglasam “ uyusam” (21/5),
caşırsam “saklasam” (21/50).

1.3.2.1.1.2. Dilek- Şart Kipinin Olumsuz Biçimi

Dilek-şart kipinin olumsuz biçimi Türkiye Türkçesinde, standart Özbek Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında -mA şeklinde kullanılır.

Tablo 17

Dilek-Şart Kipinin Olumsuz Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
-mAsA	gitmesen	-mAsA	sålmäsä (Öztürk, 1997: s. 172)	-mAsA	kitmesen

1.3.2.1.1.2.1. -mAsA

Ovakent Özbek ağzında bu ek, işlek olarak kullanılır.

cimesem “yemesem” (3/61),

gezmesen “gezmesen” (5/79),

bómasam “olmasam” (5/192),

kitmese “gitmese” (5/215),

cémese “yemese” (6/60),

bólmasa “olmasa” (7/44),

içmesem “ içmesem” (8/12),

vülmese “ ölmese” (9/7).

1.3.2.1.2. İstek Kipi

Bu kip, fiile istek, dilek anlamları veren bir tasarlama kipidir. Yapılan hareketin istendiğini onun için niyet edildiğini gösteren kiptir. İstek kipi Ovakent Özbek ağzında birinci tip şahıs ekleri ile çekimlenir.

1.3.2.1.2.1. İstek Kipinin Olumlu Biçimi

Tablo 18

İstek Kipinin Olumlu Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
-A	geze	-mâqçi	Kelmâqçimân	-A	kitemen
		-gäy(-kây,-qay)	Kütgäymân	-makçı	bolmakçı
		-gü+iyelik eki+bâr/yoq+iyelik eki+ kel-	kelgüm bar (Buran vd. 2017: s. 183)		

Bu kip, Türkiye Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzında -A şeklinde kullanılır. Bu kip, Türkiye Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzında kalınlık-incelik uyumuna uyar. Fakat standart Özbek Türkçesinde -mâqçi, gäy (-kây/-qay), -gü+iyelik eki+bâr/yoq+iyelik eki+ kel- kalıplarıyla kullanılır.

1.3.2.1.2.1.1. -A

Bu ek, Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılır.

cógalasan deydi. “ çoğalasın dedi.” (5/227)

aytasen “söylesen” (6/71),

tileymiz “dileğimiz” (6/77),

alaman “alayım” (derleme dışı),

ketemiz “gideceğiz” (8/14),

istayman “ istiyorum” (18/32).

1.3.2.1.2.1.2. -makçı

Ovakent Özbek ağzında bu ekin tek örneğine rastlanmıştır.

aytmakçın “söylemek istiyorum” (6/38).

1.3.2.1.2.2. İstek Kipinin Olumsuz Biçimi

İstek kipi olumsuz biçimi Türkiye Türkçesinde, standart Özbek Türkçesi ve Ovakent Özbek ağzında *-mA* şeklinde kullanılır.

Tablo 19

İstek Kipinin Olumsuz Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
<i>-mAyIm</i>	açmayayım	<i>-mägäy</i>	bólmägäy (Öztürk, 1997: s.180)	<i>-mAyIm</i>	kelmeyim

1.3.2.1.2.2.1. *-mAyIn*

almayın (derleme dışı bilgi edinilmiştir),

kiymeymen “ giymiycem” (derleme dışı bilgi edinilmiştir).

1.3.2.1.3. Gereklilik Kipi

Gereklilik kipi, fiillin yapılmasının gerekliliğini gösterir.

1.3.2.1.3.1. Gereklilik Kipi Olumlu Biçimi

Tablo 20

Gereklilik Kipinin Olumlu Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
<i>-mAII</i>	gelmeli	<i>Fiil+(i)ş+iyelik</i> <i>eki+ keräk</i>	kelişim keräk (Buran vd. 2017: s. 182).	<i>keräk</i>	kılması keräk

Ovakent Özbek ağzında kullanılan gereklilik kipinin olumlu biçimi *keräk* şeklinin de kullanılır. Türkiye Türkçesi kullanımından farklı standart Özbek Türkçesi kullanımıyla aynıdır.

pitimen keräk “ bitirmeliyim” (derleme dışı tespit edilmiştir),

törkelmen keräk “kalkmalısın” (derleme dışı tespit edilmiştir),

cürümeñ keräk “yürümeliyim” (derleme dışı tespit edilmiştir).

1.3.2.1.3.2. Gereklilik Kipinin Olumsuz Biçimi

Gereklilik kipinin olumsuz biçimi Türkiye Türkçesinde ve Ovakent Özbek ağzında *-mA* ekiyle yapılır. Fakat standart Özbek Türkçesinde bu kipin olumsuz biçimi Fiil+(i)ş+iyelik eki+keräk emäs kalıbıyla da yapılır.

Tablo 21

Gereklilik Kipinin Olumsuz Biçimi

Türkiye Türkçesi		Standart Özbek Türkçesi		Ovakent Özbek Ağzı	
- <i>mAmAl</i> <i>I</i>	Sevmemel i	<i>Fiil+(i)ş+iyelik eki+keräk emäs</i>	bilişim keräk emäs (Coşkun,2000:s.153)	<i>-mA keräk</i>	cürümeme ñ keräk

kılmaması keräk “ yapmamalı” (20/95),

cémemeñ keräk “ yememeliyim” (derleme dışı tespit edilmiştir).

1.3.3. FİİLLERİN BİRLEŞİK ÇEKİMİ

Fiillerin birleşik çekimi, iki çekimli fiilin bir arada kullanılması ile oluşur. Birleşen iki çekimden biri bir şekil veya zamanı diğeri de farklı şekil veya zamanı ifade eder.

1.3.3.1.RİVAYET

Birleşik kipli fiillerin rivayeti, bir kip eki almış esas fiile, *i-* fiilinin duyulan geçmiş zaman biçimi olan *i-miş* veya bundan kısaltılmış *-mİş* ekinin getirilmesiyle oluşturulur (Korkmaz, 2019: s. 662).

Ovakent Özbek ağzında cevheri fiilin üzerine *-gAn*, *-kAn* ve *-miş* ekleri getirilir. Derlenen metinlerde şimdiki zamanın, öğrenilen geçmiş zamanın ve dilek-şart kipinin rivayeti tespit edilmiştir.

1.3.3.1.1. Şimdiki Zamanın Rivayeti

Tablo 22

Şimdiki Zamanın Rivayeti

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-yor -mış / -mUş	yatgän ekän	-A -kAn /- AkAn -yAp -kAn / -AkAn -yor -mUş

Ovakent Özbek ağzında şimdiki zaman eki olan -A'nın ve -yAp üzerine -kAn / -AkAn eki getirilerek yapılmıştır. Bunu yanı sıra -yor üzerine -mUş eki getirilerek yapılan örnekleri de tespit edilmiştir. Ovakent Özbek ağzında işlek olarak kullanılır.

catıpdıyeken “yatiyormuş” (2/22),

kóyadıyakan”koyuyormuş” (2/25),

kètedıyeken “gidiyormuş” (2/26),

kaladıyakan “kalıyormuş”(2/27),

yapadıyakan “yapıyormuş” (3/13),

catadıkan “yatiyormuş” (5/24),

isteyepken “ istiyormuş” (10/ 79),

barayapkan “ varıyormuş” (14/58),

vótırıyormuş “ oturuşormuş” (16/ 25),

kiteyepkenimiz “gidiyormuşuz” (10/124),

kılayapkan “ yapıyormuş” (13/33),

baklayapkan “ beklıyormuş” (20/82),

caşırayapkan “ saklıyormuş” (21/50).

1.3.3.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Rivayeti

Tablo 23

Öğrenilen Geçmiş Zaman Rivayeti

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-mİş / -mUş	-ekän -miş	-p AkAn -gan AkAn

Ovakent Özbek ağzında öğrenilen geçmiş zaman eki olan -p ve -gan ekinin üzerine -AkAn eki getirilerek yapıldığı tespit edilmiştir.

völüptüyeken “ölmüşmüş” (10/11),

cürüptüyeken “yürümüşmüş” (10/14),

kuyganmış “koymuşmuş” (12/29),

vótırganakan “oturmuşmuş” (19/73).

1.3.3.1.3. Dilek- Şart Kipinin Rivayeti

Tablo 24

Dilek-Şart Kipinin Rivayeti

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-sA -mİş	-sä ekän	-sA -gan / AkAn

Ovakent Özbek ağzında dilek-şart kipi olan -sA ekinin üzerine -gan / -AkAn eki getirilerek yapıldığı tespit edilmiştir.

bilmasagan “bilmeseymiş” (21/5),

çıksayakan “çıksaymış” (21/24).

1.3.3.2. HİKÂYE

Türkiye Türkçesinde hikâye birleşik zaman, fiilin basit zamanının veya şeklinin üzerine görülen geçmiş zaman eki olan -dİ getirilerek yapılmaktadır. Ovakent Özbek ağzında da durum aynıdır.

1.3.3.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman Hikâyesi

Tablo 25

Öğrenilen Geçmiş Zaman Hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Türkçesi
<i>-mIş -dI</i>	<i>-gän / -kan /-qan -di</i> <i>-(i)b -di</i>	<i>-b / -Ip -dI</i>

Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi Ovakent Özbek ağzında öğrenilen geçmiş zaman olarak kullanılan *-gen* ekinin üzerine *-dI* görülen geçmiş zaman eki getirilerek yapılır.

evlengendi “evlenmişti” (2/39).

Öğrenilen geçmiş zaman hikâyesi Ovakent Özbek ağzında *-b*, *-Ip* eki ile de yapılır ve bu şekildeki kullanım oldukça yaygındır.

gepleşbidik “konuşmuştuk” (10/103),

dëbidim “demiştım” (10/112),

barışbidiler “barışmışdılar” (10/128),

beriptiler “vermiştiler” (10/128),

catbıydım “yatmıştım” (20/19),

çıkmaıydım “çıkmaıştı” (20/69)

1.3.3.2.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Tablo 26

Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Türkçesi
<i>-yor -dI / -dU</i>	<i>-(ä)yâtgän -di</i> <i>(ä)yâtir -di</i> <i>-maqdä -di</i>	<i>-A -dı</i> <i>-(A)y -dI</i> <i>-giçi(-y) -di</i> <i>-ğuçu(-y) -du</i> <i>-yAp -dI</i> <i>-yar -di</i>

Şimdiki zamanın hikâyesi Ovakent Özbek ağzında *-Adı*, *-(A)ydl*, *-giçi(-y)di*, *-ğuçu(-y)du*, *-yApdl*, *-yardi* ekleri ile yapılmaktadır.

kuyğuçıydım “koyuyordum” (1/76),
tutğuçuydu “tutuyordu” (2/14),
digiçi-ydi “diyordu” (2/15),
kirmeydiler “girmiyorlardı” (2/57),
tóğuşturgıçidi “tokuşturuyordu” (2/59),
tilengiçidik “dileniyorduk” (3/11),
yaşayidi “yaşıyordu” (3/29),
kılamızdık “yapıyorduk” (5/46),
keteybiripti “gidiyormuş” (8/5),
vóynagiçıydık “ oynuyorduk” (9/39),
eylengiçıydık “ eğleniyorduk” (9/41),
keleyepbidik “geliyor idik” (9/88),
tukuyardi “dokuyordu” (13/58),
çakşayappıydım “ çalışıyordum” (20/5),
catayappıydım “ yatıyordum” (20/54).

-yApbIdl yapısındaki /b/ sesinin herhangi bir anlam ayırt edici özelliği olmadığı bunun bir ünsüz türemesi olduğu düşünülmektedir.

1.3.3.2.3. Geniş Zamanın Hikâyesi

Tablo 27
Geniş Zamanın Hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Türkçesi
<i>-Ar -dl</i>	<i>-är -di</i>	<i>-(A)r -dl</i>

Geniş zamanın hikâyesi Ovakent Özbek ağzında *-(A)r* ekinin üzerine *-dl* öğrenilen geçmiş zaman eki getirilerek yapılır.

silerdi “silerdi” (5/62),

bakarıydı “bakardı” (7/17),

kuyarıydılar “koyardılar” (7/19),

yëyeridik “yer idik” (13/6),

keleridi “gelirdi” (13/12),

kuyaridik “koyardık” (13/17),

vütkeriydi “geçerdi” (13/51),

satäriydik “sataridik” (13/60),

kitariydım “giderdim” (20/13),

ap kılarıydı “yaparidi” (20/109).

vütkezdik “geçerdik” (13/50). Bu örnekte geniş zaman ekinin /-ez-/’li biçimine rastlanmaktadır.

1.3.3.2.4. Şart Kipinin Hikayesi

Tablo 28

Şart Kipinin Hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Türkçesi
-sA -dI	-sä -di	-sA -dI

Ovakent Özbek ağzında yaygın olarak kullanılmaz.

barsaydık “varsaydık” (1/76),

1.3.3.2.5. İstek Kipinin Hikâyesi

Tablo 29

İstek Kipinin Hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-A(y) -dI		-a(y) -di

Ovakent Özbek ağzında bu kullanımın tek örneğine rastlanmıştır.

völdüraydin “öldürseydin” (10/120),

1.3.3.3. Şart

Şart birleşik çekimlerin örneklerine Ovakent Özbek ağzında fazla rastlanmaz.

1.3.3.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

Tablo 30

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Türkçesi
-dI /-dU -sA		-dI -sa

Görülen geçmiş zamanın şartı, -dI ekinin üzerine -sa şart eki getirilerek yapılır.

boldısak “olduysak” (5/232),

1.3.4. İ- EK-FİİLİYLE YAPILAN YAPILAR

Gramerlerimizde birbirinden farklı terimlerle adlandırılmış olan ek-fiil, Eski Türkçedeki *er-* “*ol-*” yardımcı fiilinin *er-* > *ir-* > *i-* değişimiyle ekleşmiş olan biçimidir. Bugün bu fiili her ne kadar *i-* (imek) diye adlandırıyor isek de fiilin tek başına bir anlamı yoktur. Asıl fiillerde olduğu gibi yalnız başına *i-* biçimiyle kullanılmaz ve yapım ekleri genişletilemez. Dolayısıyla fiilden bir ad ya da fiil gövdesi oluşturması mümkün değildir. Varlığını *i-di*, *i-miş*, *i-se* gibi zaman ekleriyle ortaya koyar.

i- ek-fiilinin dildeki görevi, ad soylu kelimeleri fiil durumuna getirmek ve basit zamanlı kiplerden birleşik zamanlı kipler oluşturmaktır (Korkmaz, 2019: s. 620).

Ovakent Özbek ağzında ek-fiilin geniş(veya şimdiki) zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart çekimleri tespit edilmiştir.

1.3.4.1. Geniş (veya Şimdiki) Zaman

Tablo 31

Geniş (veya Şimdiki) Zaman

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
Evdeyim	Özbekmān	Vüzbeğem

İsimin sonuna doğrudan doğruya kişi ekleri getirilerek yapılır. Standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde de kullanım aynıdır.

Vüzbeğem “Özbeğim” (5/5),

Vüzbeği “Özbek” (5/31),

Türkmüz “Türküz” (15/73).

1.3.4.2. Görülen Geçmiş Zaman

Tablo 32
Görülen Geçmiş Zaman

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovkent Özbek Ağzı
<i>i -dI / -Du</i>	<i>e -di</i>	<i>-(I)y -dI</i> <i>-I -dI</i>

Görülen geçmiş zaman, isimlere ek-fiilin *-(I)y dI* ve *-IdI* biçimleri getirilerek yapılır.

barıydı “var idi” (1/87),

genci ydi “genç idi” (2/3),

kardeşiydi “kardeş idi” (2/5),

maydaydı “küçük idi” (2/10),

yaşındaydı “yaşında idi” (2/37),

pakiridi “fakir idi” (3/33),

zórıydı “zor idi” (20/85),

kardaşıydık “kardeş idik” (21/3),

zalımıydı “zalim idi” (21/4).

1.3.4.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Tablo 33

Öğrenilen Geçmiş Zaman

Türkiye Türkçesi	Stanadart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-i –miş	<i>Ekān</i>	<i>-kan / -(ıy)akan / -(y)akan</i>

Öğrenilen geçmiş zamanın isim çekimi, isimler *-kan/ -(ıy)akan / -(y)akan* ekleri getirilerek yapılır.

kısmatkan “kısmet imiş” (18/6),

nazarıyakan “nazar imiş” (21/165),

kakülükayakan “keklik imiş” (21/245),

adam akan “adam imiş” (21/257).

1.3.4.4. Şart

Tablo 34

Şart

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-i se	<i>bolsä ve esä</i>	<i>Bolsa</i>

Şart çekimi için *bolsa* yapısı ile kullanılır.

Özbekistan’da bolsa gençti. “Özbekistan’da ise gençti.”(1/24).

1.3.5. Birleşik Fiiller

Birleşik fiil, iki ya da daha çok sözcükle birleşmiş eylemlerdir (Demir vd.: 2009, s. 189).

Türkçede birleşik fiiller yapı bakımından üç tip olarak incelenmektedir.

1.3.5.1. Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller

Tablo 35

Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
<i>et-, -ol-, -eyle, bulun-, yap-</i>		<i>et-, ol-, bu-, kıl-,</i>

Bu birleşik fiiller isim ve yardımcı fiilden oluşmaktadır. Ovakent Özbek ağzında tespit edilen yardımcı fiille kurulan birleşik fiiller şunlardır:

vapat kıldık “vefat ettik” (13/64),

künilsiz boldı “ gönülsüz oldu” (16/3),

sag bolsun “ sağ olsun” (16/6),

vāfat etti “vefat etti” (16/17),

hasta öldik “ hasta olduk” (17/7),

allah razı busın “ allaha razı olsun” (17/38),

duva kılamız “ dua yapıyoruz” (17/60),

tarat kılaman “ abdest alıyorum” (21/11).

1.3.5.2. Kurallı Birleşik Fiiller

Bu birleşik fiiller, fiil ve yardımcı fiilden oluşmaktadır. Fiille birleşik fiil yapan yardımcı fiiller ise *bil-, ver-, gel-, gör-, dur-, kal-, yaz-, koy (ko-)* fiilleridir. Bunların başına fiillerin vokal, nadir olarak da *-ıp, -up* zarf fiil ekleri getirilerek yapılır (Ergin, 2013: s. 387).

Yardımcı fiillerin yeterlilik, tezlik, süreklilik ve yaklaşma bildirme görevleri vardır. Ovakent Özbek ağzından derlenen metinlerdeki kurallı birleşik fiiller şunlardır:

1.3.5.2.1. Yeterlilik Fiili

Tablo 36
Yeterlilik Fiili

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-(y)A –bil	ä- / -y âl-; ä-/ -y bil-	Al-; A- bil-

Yeterlik fiilleri, bir esas fiilin -(y)A zarf-fiil biçimi üzerine *bil-* yardımcı fiilinin getirilmesiyle kurulur (Korkmaz, 2019: s. 200).

Ovakent Özbek ağzında da yeterlilik fiili için olumlu ve olumsuzda da standart Özbek Türkçesinde kullanıldığı gibi *-Al* fiili kullanılır.

Ovakent Özbek ağzında yeterlilik fiili için kullanılan bir diğer ek ise Türkiye Türkçesindeki gibi *bil-* yardımcı fiilinin *-A* zarf fiil eki aracılığıyla birleşmesi sonucu olduğu görülür.

iyge catıpmen barelmiymen “ eve yatmışım varabilmiyorum” (6/28)

bizden aldın kip alalmadı. “bizden aldın çok alabilmedi.” (6/88)

kuşabilirsiniz “atabilirsiniz” (15/54)

yigalmaydı çocuklar “ toplayamıyor çocuklar” (17/17)

bicaralmaydı da işte mēñ “ beceremiyor da işte ben” (17/18)

disa kitalmaydı “ dese gidemiyor” (19/25)

cērga kaçalmaydı “ yere kaçamıyor” (19/25)

kēlin yámák cēyalmaydı “ gelin yemek yiyemiyor” (19/167)

kürsa alabilirdi “ görse olabilirdi” (20/65).

1.3.5.2.2. Tezlik Fiili

Tablo 37
Tezlik Fiili

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-(y)I / -(y)U ver-	-ä ber-, -ä ver-, -ä / -y ber-, -b yubâr	-(A)y bër- / -(A)y bIr- / -ip bIr- / -ip ap-

Türkiye Türkçesinde -(y)I / -(y)U zarf-fiil eki almış bir esas fiilin, ver- yardımcı fiil ile birleşmesinden oluşmuştur (Korkmaz, 2019: s. 200). Yardımcı fiil, fiilin yapılmasının çabuk ve kolay bir şekilde yapıldığını belirtir.

Standart Özbek Türkçesinde tezlik fiili, asıl fiile -ä ber-, -ä ver-, -ä / -y ber-, -b yubâr biçimleri getirilerek yapılır.

Ovakent Özbek ağzında tezlik fiili, asıl fiile -(A)y bër- / -(A)y bIr- / -ip bIr- / -ip ap- fiil yapısı getirilerek yapılır.

keleybiripti “gelivermiş” (8/5),

yaşaybèredi “yaşayı veriyor” (8/93),

suyıppır “soyuver” (8/97),

baylaybıradı “bağlayıveriyor” (8/111),

yişitipaptı “işitiverdi” (12/41),

1.3.5.2.3. Süreklilik Fiilli

Tablo 38
Süreklilik Fiili

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-(y)A / -(y)I / -(y)Ip dur-, gel, kal-, koy- (ko-)	-b otur- / -b tur- / -b yât- / -b yür- / -b qâl- / -b kel-	-Up tur

Türkiye Türkçesinde esas fiilin -(y)A / -(y)I / -(y)Ip zarf-fiil biçimleri üzerine dur-, gel, kal-, koy- (ko-) yardımcı fiilerin getirilmesiyle oluşturulur (Korkmaz, 2019: s. 201).

Standart Özbek Türkçesinde süreklilik fiili, asıl fiile *-b otur-* / *-b tur-* / *-b yāt-* / *-b yür-* / *-b qāl-* / *-b kel-* biçimleriyle yapılır (Öztürk, 2007: s. 335).

Ovakent Özbek ağzında süreklilik fiili, asıl fiile *-Up tur* yapısıyla kurulur. Yardımcı fiil, fiilin geçmiş zamanda başlayıp halen yapılmakta olduğunu belirtir.

catadı turadı “yatıyor duruyor” (7/6),

tüşüp turadı “ düşüp duruyor” (8/24),

bup tırıptı “olup durmuş” (21/57)

1.3.5.3. Deyimleşmiş Birleşik Fiiller

Bu birleşik fiiller bir isim ve bir fiil unsurundan meydana gelir. İsim başta, fiil unsuru sonda bulunur. Unsurların biri veya hepsi, kendi sözlük anlamları dışında kullanılır (Karahan, 1991: s. 39).

Ovakent Özbek ağzında tespit edilen deyimleşmiş birleşik fiiller şunlar:

cüreği түşüp ketti “ çok korktu” (1/86),

kulak sañızlar “kulak veriniz” (8/2),

allağa ämanät bugızlar “allaha emanet olunuz” (8/40),

arkasığa taşıp cürgenmiş “ arkasına түşüp yürümüşmüş” (12/28),

hoş bulıp yaşaptılar “ hoş bulup yaşamışlar” (14/73),

allah därt bërmiş “allah dert vermiş” (16/19),

vümrini uzak kısın “ ömrini çok olsun” (17/59),

kant sındırğııydı “ söz kesiyordu” (17/ 70).

SONUÇ

Derleme ve incelemelerimiz sonucunda, Ovakent Özbek ağzının standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ile farklı ve ortak birçok yönü tespit edilmiştir. Tespit edilen farklılık ve benzerlikler tezin inceleme kısmında verilmeye çalışılmıştır. Sonuç kısmında genel hususiyetleri üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmada Ovakent Mahallesi'nde yaşayan kişilerle görüşülerek 21 metin derlemesi yapılmıştır. Derlenen metinlerde geçen Türkiye Türkçesinde bulunmayan, farklı seslendirilmiş ve farklı anlamda kullanılmış kelimelere yer veren kelimelerden oluşan sözlük kısmı hazırlanmıştır.

Bütün bu araştırma ve çalışmalar sonucunda Ovakent Özbek ağzında tespit edilen fiillerin özellikleri şu şekildedir:

Ovakent Özbek ağzında görülen isimden fiil yapım ekleri şunlardır:

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
+(A)l-/ +l-/ (I)l-	+lä	+(A)l
+lA-	+lä-	+lA-
+lAn-	+län-	+lAn-
+lAş-	+läş-	+lAş-

Ovakent Özbek ağzında görülen fiilden fiil yapım ekleri şu şekildedir:

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-Ar-	-är-	-Ar-
		-bI-
-DAr-	-täR-	-Dar-
-DIr- / -DUr-	-dir- / -tir-	-DIr- / -DUr-
-Gar-	-kär-	-kar-
-(I)l- / -(U)l-	-(i)l-	-l-
-mA-	-mä-	-mA-
-n-	-n-	-n-
-sAt-	-säT-	-sat-
-t-	-(i)t-	-t-
-(I)ş / -(U)ş-	-(i)ş-	-(I)ş- / -(U)ş-

Ovakent Özbek ağzında Kıpçak Türkçesi özelliği olan -bI- fiilden fiil yapım ekinin kullanıldığı görülür. Tablolara bakıldığında Ovakent Özbek ağzı konuşurlarının, hem standart Özbek Türkçesinden hem de Türkiye Türkçesinde büyük oranda etkilendiği görülür.

Ovakent Özbek ağzında kullanılan birinci tip şahıs ekleri şunlardır:

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-(I)m / -(U)m	-m, -mān	-m, -(A)m, -mAn, -mAm, -(I)m / -(U)m
-sIn / -sUn	-sān	-sAn, -sAñ, -pan
-Ø	-Ø, -di	-Ø, -dI
-Iz	-miz	-Iz, -mIz, -gUz
-sInIz / -sUnUz	-siz, -sizlār	-sIz, -sıların, -sIzlar
-lAr	-lār	-lAr, -DIlAr

Ovakent Özbek Ağzı	Hatay Ağzı
-ık / -uk	-Ik / -Uk

Ovakent Özbek ağzında birinci tip 1. çokluk şahıs eki olarak kullanılan -ık / -uk ekleri kullanımın da Hatay ağzından etkilendiği görülür.

Ovakent Özbek ağzında yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi standart Özbek Türkçesi ve Türkçesinde kullanılmayan sadece Ovakent Özbek ağzında kullanılan 1. Teklik şahıs eki -mAm ekinin kullanıldığı görülür. Bunun yanı sıra Ovakent Özbek ağzında 1. Çokluk şahıs eki olarak -gUz eki ve 2. Çokluk şahıs eki olarak -sıların ekinin kullanıldığı görülür.

Ovakent Özbek ağzında kullanılan ikinci tip şahıs ekleri şu şekildedir:

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-m	-(i)m	-(I)m, -mAn
-n	-iñ	-(I)n / -(I)ñ, -sAn
-Ø	-Ø	-Ø
-k / -k	-(i)k	-k, -g/ -ğ, mIz
-nIz / -nUz	-(i)ñiz	lerin /- leriñ, nIz, sIz
-lAr	-lār	-lAr

Ovakent Özbek ağzında ikinci tip şahıs eki olarak Ovakent Özbek ağzında 1. Teklik şahıs eki olarak birinci tip şahıs eki olan -mAn eki ikinci tip şahıs eklerinde de kullanılır. Bunu yanında Ovakent Özbek ağzında 2. Teklik şahıs eki olarak birinci tip şahıs eki olan -sAn eki de bu ekle kullanılır. Ovakent Özbek ağzında 2. Çokluk şahıs eki olarak kullanılan -lerin /- leriñ ekleri standart Özbek Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde kullanılmaz.

Ovakent Özbek ağzında üçüncü tip şahıs ekleri şunlardır:

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-AyIm	-äyin	-AyIm, -AyIn, -yIn
	-gin	-gIn, -Ø
-sIn / -sUn	-sin	-sIn / -sUn
-AlIm	-äylik	-AlIm, -AyIk
-In / -Un, -InIz / -UnUz	(i)ñiz	-gızlar, -ınar / -iñar, -nızlar
-sInlAr / -sUnlAr	-sinlär	-sınlar

Ovakent Özbek ağzında üçüncü tip şahıs eklerinde 1. Teklik şahıs eki olarak Ovakent Özbek ağzında kullanılan -yIn eki standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde görülmez. Ovakent Özbek ağzında 2. çokluk şahıs eki olarak -gızlar, -ınar, -iñar, -nızlar eklerinin de standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde kullanılmadığı görülür.

Ovakent Özbek ağzında görülen şekil ve kip ekleri şu şekildedir:

Zaman ve Kip Ekleri	Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
Görülen Geçmiş Zaman Eki	-DI / -DU	-di -gän	-DI / -DU -GAn
Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki	-mIş / -mUş	-mIş -(i)b -gän	-m, -mIş / -mUş -gAn -(I)p / -(U)p -AkAn
Şimdiki Zaman Eki	-yor -mAktA	-ä / -y -yöp -mâgda -(ä) yâtir -btur / -botir / -byür / -byât	-yor -A / -y -yAp
Geniş Zaman Eki	-Ar -r	-(ä)r	-Ir -Ar
Gelecek Zaman Eki	-AcAk	-ä / -y -ädigan -äcäk -mâgçi -gü+iyelik eki+dir	-AcAk -A / -y -AdIyan
Dilek-Şart Kipi	-sA	-sA	-sA
İstek Kipi	-A	-mâqçi -gäy (-käy, -qay) -gü+iyelik eki+ bâr / -yoq+iyelik eki kel-	-A -makçı
Gereklilik Kipi	-mAII	-keräk	-keräk

	Ovakent Özbek Ağzı	Hatay Ağzı
Şimdiki Zaman Eki	-yo	-yo

Ovakent Özbek ağzında şimdiki zaman eki olarak kullanılan -yo ekinin Hatay ağzında da kullanıldığı görülmektedir. Ovakent Özbek ağzında bu ek, Hatay ağzından etkilenecek kullanıldığı düşünülür. Ek, standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde kullanılmadığı görülür.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Ovakent Özbek ağzı konuşurlarının, Türkiye Türkçesi ve standart Özbek Türkçesinden büyük oranda etkilendikleri görülür. Türkiye Türkçesinden etkilenecek sebebi eğitim ve çalışma hayatında çoğunlukla Türkiye Türkçesinin kullanılmasıdır, denilebilir. Bunun yanı sıra Ovakent Özbek ağzı konuşurları, Hatay ağzından birkaç hususta etkilendiği görülür. Bunun sebebi ise Hatay halkı ile iş hayatı ve sosyal hayattaki etkileşimdir.

Ovakent Özbek ağzında istek kipi olarak kullanılan -A ekinin Türkiye Türkçesi kullanımı ile aynı olup standart Özbek Türkçesinde kullanılmadığı görülür. Bunun yanı sıra Ovakent Özbek ağzında kullanılan gereklilik kipi olan *keräk* ekinin ise standart Özbek Türkçesindeki kullanımı ile aynı olup Türkiye Türkçesinde kullanılmadığı görülür.

Ovakent Özbek ağzında rivayet çekimi şu şekildedir:

Şimdiki zamanın rivayeti

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-yor -miş / -mUş	yatgän ekän	-A -kAn /- AkAn -yAp -kAn / -AkAn -yor -mUş

Öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-mİş / -mUş	-ekän -miş	-p AkAn -gan AkAn

Dilek-şart kipinin rivayeti

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-sA -mİş	-sä ekän	-sA -gan / AkAn

Yukarıdaki tablolara bakıldığında Ovakent Özbek ağzında rivayet çekiminde Türkiye Türkçesi ve Standart Özbek Türkçesinden de etkilendiği görülür. Ovakent Özbek Türkçesi şimdiki zaman rivayetinin de -yAp -kAn / -AkAn ekleri standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde görülmez.

Ovakent Özbek ağzında hikâye çekimi şu şekillerdedir:

Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Türkçesi
-mİş -dI	-gän / -kan /-qan -di -(i)b -di	-b / -Ip -dI

Şimdiki zamanın hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Türkçesi
-yor -dI / -dU	-(ä)yätgän -di (ä)yätir -di -maqdä -di	-A -dI -(A)y -dI -giçi(-y) -di -ğuçu(-y) -du -yAp -dI -yar -di

Geniş zamanın hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Türkçesi
-Ar -dI	-är -di	-(A)r -dI

Şart kipinin hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Türkçesi
-sA -dI	-sä -di	-sA -dI

İstek kipinin hikâyesi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-A(y) -dI		-a(y) -di

Ovakent Özbek ağzı konuşuları, hikâye çekiminde standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesinden de etkilendiği görülür. Bunun yanı sıra Ovakent Özbek ağzında şimdiki zamanın hikâyesin de -A -dı, -(A)y -dI, -giçi(-y) -di, -ğuçu(-y) -du, -yAp -dI,-yar -di ekleri standart Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde görülmez.

Ovakent Özbek ağzında i- ek-fiili ile yapılan çekimler şu şekildedir:

Geniş (veya şimdiki) zaman çekimi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
Evdeyim	Özbekmān	Vüzbeğem

Görülen geçmiş zaman çekimi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
<i>i -dI / -Du</i>	<i>e -di</i>	<i>-(I)y -dI</i> <i>-I -dI</i>

Öğrenilen geçmiş zaman çekimi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
<i>-i -miş</i>	<i>Ekān</i>	<i>-kan / -(iy)akan / -(y)akan</i>

Şart kipi çekimi

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
<i>-i se</i>	<i>bolsā ve esā</i>	<i>Bolsa</i>

Yukarıdaki tablolara bakıldığında Ovakent Özbek ağzı konuşurları, i- ek-fiilli ile yapılan çekimlerde standart Özbek Türkçesinden daha çok etkilendiği görülür.

Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
<i>et-, -ol-, -eyle, bulun-, yap-</i>		<i>et-, ol-, bu-, kıl-,</i>

Yeterlilik fiili

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
<i>-(y)A -bil</i>	<i>ā- / -y āl-; ā- / -y bil-</i>	<i>Al-; A- bil-</i>

Tezlik fiili

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-(y)I / -(y)U ver-	-ä ber-, -ä ver-, -ä / -y ber-, -b yubâr	-(A)y bër- / -(A)y bIr- / - ıp bır- / -ip ap-

Süreklilik fiili

Türkiye Türkçesi	Standart Özbek Türkçesi	Ovakent Özbek Ağzı
-(y)A / -(y)I / -(y)Ip dur-, gel, kal-, koy- (ko-)	-b otur- / -b tur- / -b yât- / -b yür- / -b qâl- / -b kel-	-Up tur

Yukarıdaki tablolardan da görüldüğü üzere Ovakent Özbek ağzı konuşurları Türkiye Türkçesi, standart Özbek Türkçesi ve Hatay ağzından etkilenmişlerdir. Bununla birlikte Ovakent Özbek ağzı ağırlıklı olarak ağız özelliklerini yansıtmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aydemir, İbrahim Ahmet (2010), *Türkçede Zaman ve Görünüş Sistemi*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Buran, Ahmet; Alkaya, Ercan (2017), *Çağdaş Türk Lehçeleri*, Akçay Yayınları, Ankara, s:183.
- Coşkun, Volkan (2000), *Özbek Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, Ankara.
- Demir, Nurettin; Yılmaz, Emine; Gencan, Tahir Necat (2009), *Türkçe Ses ve Biçim Bilgisi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Demir, Sema Aslan (2008), *Türkçede İsteme Kipliği Semantik-Pragmatik Bir İnceleme*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Dikmen, Ferda; Topaloğlu, Yusuf; Atalay, İrfan; Bosnalı, Sonel (2019), Hatay Ovakent Afganistan Göçlerinin Kültürel Evrilmesi Üzerine, *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S 23 s.47-72, Tekirdağ.
- Duman, Mehmet (2019), Göçün Sosyal ve Mekânsal Etkileri: Antakya Ovakent Örneği, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hatay.
- Göçmez, Ensar (2008), Afganistan'dan Gelen Göçmen Özbekler'in Sosyo-Kültürel ve Dini Hayatları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Hatay İli Ovakent Beldesi Örneği), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya.
- Hacıeminoğlu, Necmettin (1992), *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Karadoğan, Ahmet (2009), *Türkiye Türkçesinde Kılınış*, Divan Kitap Matbaacılık Basım Yayın, Ankara.
- Karahan, Leyla (1991), *Türkçenin Söz Dizimi*, TDK Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (2007), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yayınları, Ankara,

Özgür, Ay (2009), *Türkiye Türkçesi Ağzlarında Fiil Çekimi*, TDK Yayınları, Ankara.

Öztürk, Jale (2009), *Hatay Ağzı İnceleme-Metin- Sözlük*, Karahan Kitabevi, Adana.

Öztürk, Rıdvan (1997), *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil*, TDK Yayınları, Ankara.

.....(2007), *Türk Lehçeleri Grameri*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Tekin, Mehmet (2006), “Hatay Tarihi”, Sempozyum: Hatay’da On Sıcak Gün, *M.K.Ü. Yay.*, No: 19, Hatay, s.122.-113.

Timurtaş, Faruk Kadri (2012), *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yayınları, Ankara.

T.C. Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı (1993), Toprak - İskan Genel Müdürlüğü, Afgan Göçmenlerin Geçici ve Kesin İskanlarına İlişkin Rapor, Ankara.

SÖZLÜK

A

ağan- :almak

anar: nar

anavu :öbürü

arık: nehir

asan :sonra

aşna: dost

ap koy- :alıp koymak

ayt- : söylemek

B

Bar- :varmak

Bağ- :bakmak

Balant: yüksek

Batça: çocuk

Bèr-:vermek

Beççe :çocuk

Bèykar : boş, yok

Busan :daha sonra

Ból- :olmak

C

Caggagi :biraz önceki

Caman : kötü

Cángálge: orman

Cat- :yatmak

Caz- : kurmak

Cılıtma: ısıtılmış yemek

Cıtır- :süpürmek

Ci- :yemek

Ciber- :göndermek

Cuv- : yıkamak

Cür- :yürümek

Cóg-: çoğalmak

Ç

Çaç :saç

Çal :yaşlı adam

Çapıl :terlik

Çaşbavu: saç bağı

Çığ- :yapmak

Çığ-:düşmek

Çipkan :geleneksel palto

Çiy-: içmek

D

Darbaza : kapı

Darsaḥan : sofra örtüsü

Dayav : kuvvetli

Dê- : demek

Dıspaka : mendil

Duş :arkadaş, dost.

G

Gala : teyze

Guftan : yatsı

Gürüçü :pirinç

Güster- :göstermek

H

Havlı :avlu

Heli şippelle : hele şimdi

Hürek : yemek

K

Kakülük : keklik

Kam- : kalmak

Kampıram :yaşlı

Kampir :nine

Kanday : nasıl

Kara- : bakmak

Kavakol : karakol

Kavuş : ayakkabı

Kel- : gelmek

Kette : büyük

Kêt- : gitmek

Kıb- : yapmak

Kıdırış- : gezmek

Kıl- : yapmak

Kig- : gelmek

Kir- : girmek

Kiyav : damat

Köçe : sokak

Kötür- : götürmek

Kuda : erkek dünür

Kudagay : kadın dünür

Kuy- : koymak

Küla : şapka

Küna : eski

Küre- : küremek

L

Labbay :efendim

Langa :kolye

Lata : eşarp,şal

Legent : legen

M

Mardak : adam, eş, koca

Mayda : küçük

Maydan: meydan

Mulla : hoca

P

Pakir : fakir

Panga: fena

Paşşa: sinek

Patı :nişan

Pemedur : domates

Pıstık: fıstık

Pişin :öğle

Piyaz : soğan

Piyla : bardak

R

Rakam : çeşit

Rup : salça

S

Sal- : göndermek

Say : seçmek

Sayavan : gölge, şemşıye

Soy- : kesmek

Ş

Şipile :şuan

Şündey :şunun gibi

T

Tağam : dayım

Tam : oda

Tarat : abdest

Tarmaş- : yapışmak

Tav : oda

Teyle- : atmak

Tik- :dikmek

Til- : dilemek

Tizza : diz

Tóğuştur- : tokuşturmak

Tura- :doğramak

U

Uğurla-: çalmak

Uhle- : uyumak

Ü

Üyle- : evlenmek

V

Vukı- : okumak

Vül- : ölmek

Vül- : evlenmek

Vülç- : ölçmek

Vütgez- : geçmek

Vótur- : oturmak

Y

Yeçgi : keçi

Yemce : meme

Yèr : koca, eş

METİNLER

1

Ayşe ÖZ

78 Yaşında

Ev hanımı

- 1 Bir babayam gireg deydi meñe meñ ayıttım mına geydeşe helening.
- 2 İlaç yazdırdım giddim dohtura üç aylıg üç aylıg ilaj veriyo oni yapıyom.
- 3 Tansiyonuzga ma şekerme me?
- 4 Şekerme tansiyonumdıki baraken hele şekerdikini ülçettim yazdırdım igneminem
- 5 şekergulüm kamaptı.
- 6 Bunda yetmiş sekkiz yaşındayım hocam yaşlıydı onun için yaşımı büyük vermiş kendi
- 7 yaşım yetmiş bir.
- 8 Teyze küüçük yaşta evlenmiş.
- 9 Havva on üç yaşında evlenip on üç yaşında çocuk sahibi boldum.
- 10 On üç yaşında ilk çocuk sahibi olmuş.
- 11 **âwğanlar** böyle
- 12 On iki yaşında evlengensiz.
- 13 On iki yaşında evlenip vun üç yaşında çocuk sahibi boldum.
- 14 Teyze kaç çocuğunuz var?
- 15 Beş tane çocuğum var 2 oglum bar 3 kızım bar.
- 16 Sizden kaç yaş ketteydi çalımız.
- 17 Çalım yellik dört yaşında evlendi.
- 18 Elli dört yaşındayken teyzeyle evlenmiş.
- 19 Yaşlıydı çoğ benden önce üç tane hanım almış törtüncüsü benim.
- 20 Olardagañ bar ma çocuğu çok?
- 21 Vulardagañ çokta birevini bolsa atası zurdan epkip üyseğ sağan amey çığıp kitgen
- 22 ameymen dip alımıcam dip asan ondağ soñra birev minem üylengen migen vukşap
- 23 çaştı. Ağanakan on iki yaşta on üç yaştakiñ ağan onu bolsa ayakta **Özbekistan’da**
- 24 bolsa gençti kuymeydiken nime kılédiken bendi kip cibergen maydanı apsağ dip
- 25 küçüktü apsağ dip hapisge atmış. Hapisgen kaçıp çıkmış altı ay soñra bura kelmiş.
- 26 **âwğanistan’a** kelmiş **âwğanistan’a** gelmiş. **âwğanistan’a** gelip gene bir hanım almış.
- 27 Üçüncüsünü o dulmuş dulden olmuş üç tene çocuğu olmuş üç tene çocukta durmadan
- 28 öldü. Öğleñden soñra o yaşlı kadın yani doğum yapmadı. Soñra meni aldı ben
- 29 törtüncüsüyüm vón yiki beñle evlendi. Vón üç yaşında oglum boldu. Beñden vón üç

- 30 yaş küçüş **Memedim** küççük bende on üç yaş küççük beñden ben yetmiş bir de boldu.
- 31 O kaçada boladisan on üç yaş küççük ben kaç yaş boladı oğlum ben yetmiş birdeyim
- 32 yelli sekkizde bolama yelli ceddide bolama asan ondan sonra üstümge körgimge
- 33 **Meryem** bolgit kitgen bir kızım boldı.
- 34 Yani siz adet olmadan mı evlendiniz?
- 35 He ya haa va sonra o kız boldı.kızıdan soñrasan şu **Arabistan'daki** oğlum boldı bolbası
- 36 üç yaş üç yaş kiçene Meryem haciden bir yaş kiçene arada bir yaş kiçene sonra öbür
- 37 seneside bir kızım oldu.
- 38 14 yaşındayken diyor.
- 39 Bir yaş
- 40 Oğlumdan bir yaş küçük diyor ikisinde de hiç adet olmadım diyor.
- 41 Teyze senin ne hastalığın var senin?
- 42 Menim belim çok ağırıyor kızım hêç belğim ağrısına ilaj bolamadım.Belinde hêç bir
- 43 şey yok diyor böylelikle film çektirdim emar çektirdim.Belinde hiçbir şey yok diyor
- 44 yok olsada ayakta duramıyom yardımcı olsan hiç ayakta duramıyom çok ağırıyor şeker
- 45 iğnen var şekerim bar. İğnesini yapıyom ilajını alıyom tansiyonum bar ayağım ağırıyo
- 46 belim ağırıyo.
- 47 Çocuklarınızdan burada olan var mı?
- 48 Büyük oğlumla beraber oturuyom iki kız burda bir kız **Ceylanpınar'da** üç kızım bar
- 49 iki oğlum bar. Bir oğlum **Arabistan'da** evli yedi çocuğu var bunusununda yedi çocuğu
- 50 bar onusununda yedi çocuğu bar bu bir gelin aldı. Bir kız ewlendirdi büyük oğlum bir
- 51 oğluda nişanlı şimdi beş oğlu iki kız bar bunun onusunun üç oğlu bar dört kız bar bir
- 52 küççük kız yanımda burda onun üç oğlu üç kız bar bir kızın ewlendirdi. Büyük o
- 53 tarafta bir kızın ewlendirdi bir oğlun ewlendirdi. Onuñda beş kız bar iki oğlu bar
- 54 birisini ewlendirdi biri de böbreği yokmuş. Ennesi böbreğini vermiş şimdide yaşıyo
- 55 kocasında hasta yatalak.
- 56 Kocan yaşıyor mu teyze?
- 57 Yok yaşıyom yigirmi beş sene boldu öleli ben bilmem kaç yaşında kaldı.
- 58 Yelli dört yaşındayken teyzele ewlenmiş zeten.
- 59 E ya yelli dört meni aldı **âwğanistan'da** böyleydi beñe babayada bir kızım anayada
- 60 bir kızım bi şeyim yok benim akrabamda yok kardaşımda yok tek kızım ben aladan
- 61 başka bi şeyim yok beş çocuğum bar bi şeyim yok benim hiç akaraba böyle kardaş
- 62 abla deyze yok olsada uzakta men bilmiyom.
- 63 Busayam adaşıp kitgen.
- 64 **Özbekistan'da Türkmenistan'da** mı şeyhler bilmiyom tanımıyom.
- 65 Evlenip gitmiş ya tanımıyor yani evlenmiş kitmiş ya akrabalarını bilmiyor yani.
- 66 Haa vaa öyle bilmiyom.

- 67 Başka hêç kardeşîgiz bulgancuk ma?
- 68 Buğandayam yinenge hemmesideğ kiçene atağa bir tek yinege kince.
- 69 Burada kimle yaşıyorsun teyze?
- 70 Büyüm oğlum yanında beraber oturuyom gelinle beraber.
- 71 İyi mi gelinin?
- 72 İyi şükür elhamdullah.
- 73 Kavga ediyor musunuz gelinle?
- 74 Heev kawğa ney yapar çıkıp gidiyom koñşulara.
- 75 Üyge barsaydık çay içgi çiydik yahşi buğuçäydi çay kuyguçiydim.
- 76 Yineñ yahşi ma?
- 77 Yahşi şükür.
- 78 Nime kip catıptı bir kızığıdı heste dibiydi yahşi ma?
- 79 mäni şu kızım çağğağı kız hêçti me cimeydi.
- 80 Nege.
- 81 Yüzüdeg vüzü cimeydi.
- 82 Yimey keytip vütgezedi.
- 83 Asavu cimey asan çıgılıp çıgılıp kaladı.
- 84 Asan.
- 85 Bı duvardıg üstündeğ biyaka atlaydı biyak yeneyem vukaya atlaydıyakan kızları
- 86 barıydı. Dusıydı arkadaşıydı ani şundağ şitip kaldıma cüreği tüşüp ketti.
- 87 Cüreğini kürsetmedin me?
- 88 Kürsettik kürsetmegen cêrimiz kamadı mina içinin pilimini bir milyarga mına ciñe
- 89 **İskenduruñ’a** çektirip keldik hêç derdi cuğ dèydi duktur ayttadı.
- 90 Meñim bêlim ayakta durumiyim bêligde bi şey coğ dèydi iyme miyne bêrmedi.
- 91 Ağrın var değıl mi teyze?
- 92 Ağrı coğ ayakta duramıyom diyom ya ikki ayakta ağrıyo bêlde ağrıyor ağrım coğ
- 93 bilmem ne yapayım ilaj alıyom ilaj hêç bir şey yapmıyor.
- 94 Buradaki oğlunun kaç çocuğı var teyze?
- 95 Yèddi çocuğı bar iki kızını bar bês oğlu bar şükür allaha bir oğlun ewlendirdi bir oğlu
- 96 nişanlı bir kızını ewlendirdi. Tört çocuğı bar kızının bir kızını küççük okulda yeddiye
- 97 gidyomu altıya gidyomu çocuk kız bir oğluda okula gidiyo bir oğlu okuyman diye
- 98 **Mehmut** nerge ketti.
- 99 Üniverste okuyap ma?

100 Hee yaa vukıyappa hegye şuğa kirdi ikki sene okuyçuşmu ne **Magül'düg** kèlinleri
101 keyirdi vuturadı.

102 **Rize**

103 **Rize'ye** ketti bir torunum okumak üçün bir torun **Aksaray'da** ma burda dukan açıp
104 oturuyor.

105 Meñim kızım ketti okuya.

106 Şurağa ketti.

107 **Kırşehirge** ketti.

108 Bir torun burda dukan açıp oturuyo büyük torunum burda birinin dukanında çalışıyo
109 bir torun bir yerde ge çalışmağa ketti. Nişanlı yeddi çocuğu bar bu büyüknen ikki
110 torunu bar kızdan dört torunu bar.

111 kızında zeten torun torunuyla ewlenmiş.

112 Heee ya ikkisi akrabaga bèrdim kızın oğlunga oğlanın kızın bèrdim.

113 Özbek pilavını nasıl yapıyorsunuz?

114 Burada ocak busayeken gaccır guccur kılıp körsesen yağ atarsın kazana astına ataş
115 berip soñra eti atarsın.Et kıpkırmızı olur soñra sóğan atarsın sóğanı tóğrar küçük küçük
116 kılıp sóğanda kırmızı olur soñra domatis atarsın. havuç atarsın onuda kızartırsın soñra
117 biraz su atarsın biriçde salça issegen atar atmagan atmayadi. Biriçdi yıkarsın sıcak suga
118 kaldırırsın bura soñra oñu kaynatırsın kayanatırsın eti bişgenden soñra biriçge üstünge
119 atarsın öyle yaparsın boldu. mu?

120 Oldu tabi ki.

Melike ATALAY**40 Yaşında****Ev Hanımı****1 Kaç kaynananız var?**

2 Yiki keynem bariydi kaynatam bariydi. Tağam kette keynem emmem bóladi. Mayda
3 keynem vutuz üç yaşındaydı miñ üylendiğim zaman vutuz üç yaşındaydı gencydi yiki
4 kaynanam dıyam kaynanası bariydi. Yinemdi vügey yinesi tağamdı gerçek yinesi
5 bóladi. Yinem minem tağamdı yineleri farklı atası aynı yinesi ayrı kardeşiydi vóndağ
6 suğ kaynatam şipile cók völdü. Rağmetli vón altı vón cèddi sene bóldı. Vülgenige
7 mayda keynem genc gene ıaldı vutuz bēş vótuz altı yaşında filan ıaldı. Vó zaman yani
8 miñ bargandağ suñ yikite çocuğu bóldu. Kaynamdimdiğ miñ bargan senesi bir tene
9 bóldu. Miñ bargandağ suñ mayda uluyam mini ulum mınam aynı yaşta kette. Ulum
10 mınam kaynanam gencgeneydi çocuklarıyam mayda maydaydı. Küçük küçük yani üç
11 yaşında birisi birisi törtte birisi bēşte aralaridayam yaş farklı küp azıydı. Kaynanamam
12 mınam anlaşılmadım küp çektirdi. Miñe yiki kaynanamam çektirdi. Vü bir vüzümdü
13 nenem vügey nenenem çektirdi. Miñe üç tene kayınbabamam tağamam vularđı tene
14 beni tutğuçuydu hatınıñ tarafını tutğuçuydu. hatınım yahşi dēgiçiydi kettesini
15 yemeste maydasını küçüğünü küçük hatınım yahşi diğiciydi. Cèddi tene çocuğu
16 vülgen minin emmemdig kaynemdiñ asan üstüğe ağan kuma ağan ón bēş yaşında
17 kaynatam kırk bēş yaşındayken vón bēş yaşında kız mınañ ewlengen cèddi balası
18 vülgendeñ soñ minin kocamğa hamileyken minin kocam dünyağa kélmedeñ önce yani
19 bılam dünyağa kēse vüledi dip düşüngenler vóndañ soñ bıña busa inek sütü bērgen
20 vularğa busa inek sütü bērmey hemmesi vülüp kağan bıña busa işte şu mayda
21 kaynemdiñ düyünüğe kigen tóyuğa kigen bayanlar kadınlar hatınlar ayıtğan bu
22 búbegiñ nime bitip zayıp bub catıpdı digen benim kaynemem ayıtğan emmemem
23 mayıtgan mēñ yimziremiyem digen tüymesı cók digen yēmçegimdiñ digen mememdi.
24 Tüymesı bumağana için digen yimziremiyem digen yēçgini yēmedi digen yēçgi keçini
25 yēçginiñ astığa kóyadıyakan búbeklerdi. Yēçgini yeme diyeken soñ karğı şişip demlep
26 kite diyeken kaz bub sórhuş digen işte mama **awğanistan’dıkı** kıandayın busa sārhuş
27 bire diyeken asan búbekler vülüp vülüp ıaladıyakan aşlıktan çüp gibi bub kurup vülüp
28 ıaladıyakan asan hatınlar ayıtpdı bı balaga inek sütü bēr dēpti ineğimiz küp bala
29 dēyipdi. Ama inek sütü hiç bērevige bērgenimiz cók dēyipdi inek sütü bērmek hiç
30 aklımızğa bile kēlmeydi dēydi. Vóndañ soñ inek sütü bērbēydim vülmedi dēydi búbek
31 dēydi. Bir hüşürey bir yahşi búbek bóldu. Bir hüşürey bir yahşi búbek bóldu
32 dēydi. Hemme kürse tarmaşıp bólup oña yahşi körüp ıaladı vuğa dēydi. Vóndağ soñ
33 vunun arkasındañ derrev bir yaşmayda bir oğlu buğan vunun arkasındañ bir kıızı buğan
34 soñ zaten kaynatam tekrar evlendiği için vulam yaşlanıp kağan hem hasta bub kağan
35 çocukları vüle vüle cèddi tene çocuğu vülgen hastalıklı bub kağan soñ başka çocuğu
36 bumağan üç tene buğan üç çocuğu vülmey kağanda soñ kayınbabam völdü. Biçare
37 vülgen pelle vü bir mayda hatınıñ balaları mayda mayda kaprıptı. En maydası üç
38 yaşındaydı. Bir kıızı bēş yaşındaydı bir kıızı tört yaşındaydı vü birleri altı cèddi yaşında

39 bir kette mayda kaynemdiñ bir kıızı kette evlengeniydi. Üç tört tene torunu barıydı. İşte
40 vónğu küçük yaşta evlendirdiği için vun bësh evlendirdi. En kette kıızını mayda kaynem
41 şimgi üçüngü çocuğu buğanda torunu körmedi. Hata üçüngü torununu körmedeñ vüldü
42 biçare benimem Yiki çocuğu kette kıızımdı körgegen ulum mınam kette kıızımdı körgegen
43 vón cèddi sene bóldı. Vüldü hzatan şipille yinesiyen bir cıl övel vülbidi tağamın yinesi
44 bir cıl bir sene önce vüzü vülbide bir cıl bir sene soñrayem óglu vüldü.

45 Burda bayramda neler yapıyorsunuz?

46 Bayramlarda ruza namazda bir ay boyunca hatınlar catmey kécelep her ceñe barıydı
47 hazırlık kıladı. Vüzlerige külek catır yani her şey hazırlayıdı. Kızlar mesela üç gün
48 bayramga üç elbise bazıları türt tene bazıları bësh tene tiktirirdi. **Antakya'dan** aladı.
49 **Antakya'ga** türt kayta baradılar. Eger nişanlı kèlin busa nişanlığa heyirlikçi cibereydi
50 bayramlık yani külek çanta işte bavuldun içiñge sabadı. Yinesige atasıga kardeşlerige
51 hemesige bayramlık saladı asa n nañ kıladı. Kallama kıladı. Ya petir kıladı. Pasta
52 kurabiye kıladı. Külçe kıladı. Kant sakız şüney şeyler aladı. Şampuan parfüm
53 ayakkabı saladı. Asan kèlinge ciberdi. Üygeyem yani her çeşit çerez aladı. Asan
54 dastarhandı kette kip tüşeydide kesege sap busam hemene cirge dizip çığadı. Soñ üç
55 türt gün komşular busun arkadaşlar busun birbirinike baradı. Vuturuşup cédiler
56 ciğenden soñ bësh dakika vón dakika voğturup kurban namazda da busa küp heyecanlı
57 bóladı. Namazlarımız soñ hiç iyge kirmeydiler. Üç kün boyunca soğakta yani gezip
58 kıldırıp cürediler. Eglenceli bóladı övelleri bundan daha küp eylenceli buğuçıdı.
59 Miçittiñ aldıda beçeler yumurta tóğuşturgıçıdı. Vólar yingi cuğalıptı yindi cóğ
60 vundeyin yumurta tóğuşturmeydi. Artık kebab kip satadılar miçittiñ aldında ayran
61 kebab her nise satadı. Küp nime bóladı yani koşuşturma bóladı. İyge kirmediler kéçe
62 kündüz saat yikilerge üçlerge kıldırışıp yani hiç uhlemey cürediler bayramda şüneyin
63 bóladı. kurban bayramda busa kurbanlıktı soyadı vóndan soñ güştü. Kazañga kuyup
64 pişiredi. Pişirip asan birinci künü soyup hemme nisesini kılıp kelesini kelle paçasını
65 üyütüp vóndan soñ yikinci künü busa birinci künü busa kurbanlıktı sóygan güşlerini
66 filan hazırlap kurbanlık kırmağanlarğa biredi. Yikinci künü busa pişiredi. kağanını
67 busa pişirip kazan kazan kigenlerdig aldığa busam güş kuyadı. Çerezem aynı şekilde
68 dastarhandı tüşep üstüğe her nise kóyadı kigen mimanlardın aldığa kurbanlık
69 güštenem pişirip kóyadı. Hemme cirge barsag aynı hemmesi aynı yani hemme aynı
70 şüneyin küp eylenceli bóladı yahşı bóladı.

Kızlargül DÖNMEZER**63 Yaşında****Ev Hanımı**

1 Adınız soyadınız ne?

2 Atım soyatım **Kızlargül** atım nime soyatım nime **Dönmezer** soyadım ismim
3 **Kızlargül** vüzbeki mini babam kırk yaşında kırkda daha bir hatın almış. Babam babam
4 atam atam ondan soñra o taraf varya **âwğanistan** qabil mazar o taraftan soñ göçmen
5 bup kitti. kóyları barakan koyunu barakan babamdı atamdı göçmen bup kitti. kırk
6 künlük yinemdiñ içide men eken qarnıda kırk künlük ondan soñra birge şip kip vóndan
7 soñ doğum yapıpdı. Meni yiki annem bareydi. Yiki yinem bareydi. Vundan soñra meni
8 doğum yapıdı büyüdü. Soñ bunuñ babasığa bérdi. Vón tókuz yaşında
9 ewlendim.**âwğanistan'da** vun tókkuza **âwğanistan'da** neye ewlendim me? Şeyge
10 vóda ne vóda moda yok qamış barya qamış böyle hayma yaptık. hamıstan bis kepe
11 demiz öyle yapıp vunuyem tilengiçidik siñi ayıtqan bir bir miñi ayıtqan bir bir bir dene
12 bir dene toplam vóndan soñra şey kıldı. Meñi kèlin kıldı. Gelin yaptı. Nerde baney
13 yapasan dışarga baney yapasan deşke deşke deşke barya yapadiken ew heyte kepe
14 oturaçın bir buyramı apamlar tilenip ağan herkimden miñge kepe kıqalı bir birgen
15 miñgenesen şundan miñge asan men zengindin kızıydım. Çok zengindiñ babam
16 vülseyem qardeşlerim çok zengindi tarlası çok idi. Amcam kendi qardeşlerim çok
17 zenginidi. Öyle vülgenimem men kèlin kıldım. Vón tókkuza yaşından üç cıl soñ büyük
18 çocuğum doğum kıldım büyük oğlum bóldı. Ee heyte çok ekemlerden cir aldım. Asan
19 baynağı kıbıdık cay sabidik büyük oğlum bóldı. Muñga hamile qaldım **Pekistan'ga**
20 keldik. He vóndañ soñra birisi völdü. Vónğa hamile qaladım.**âwğanistan'dan**
21 keldik.**Pekistan'ga** çadırga vóturduk.**Pekistan'ga** çingene kibi çadırdı
22 vóturduk.Çadırdan soñ bunuñ doğum yaptım soñ bir yaşında bóldı. **Türkiye'ge** keldik.
23 Başka çocuklarımız **Türkiye'de** bóldı. **Türkiye'ge** keldik. Soñ yavaş yavaş yavaş tarla
24 aldık.Şey aldık iş kıldık alışveriş kıldık deri işi kıldık. Her şey kıldık. Bès vóndañ soñ
25 zengin bóldük.Vóndan soñ zengin bup kettik.Döwlet birgen bir şeyi bile
26 qullanmadık.kendimiz bunuñ babası kendi elimiñeñ taptı.Kendisi cèdi içti boş bér
27 dedi.Döwlet birgenden insanlar vóturadı. Biz kendimiz apartman şey kıldık.Vüñden
28 kıldı.hayatı öyle geçirdi. Çok iyiyidi bunuñ babası öyle geçirdi.Önce bir kèlin aldı şey
29 oğlum vu ketti.Tókkuza sene yaşayidi.Vóndan soñ vu kelindi aldık. Bir kızım yiki kızım
30 **Ankara'da** bir kızım **Aqsaray'da** iki kızım burda bès kızım bir oğlan beke kime beke
31 kime şüney yaşıdık. Min pakirlikti çok çekenim çok hiç çekmedim. Kardeşlerim
32 zenginidi.Vu babamem zenginidi rahmetli bóldı babam birge keldimem bólardıñ
33 babası çok pakiridi. Miñi alğan zamanı meñi alğandan zaman zengin bup ketti. He öyle
34 zengin bóldı. Öyle bolardı. Aytkiçidi şey digiçidi kimse bi şey demegiçidi vón bès
35 künde haftada misafir çok bunuñ babası mihmendi çok iyi bilgiçidi bunuñ babası
36 hocam çok cömertti. Oğluyam cömert iyi kötü yemez allaha şükür öyle ömür keçti.Vu
37 kızların acısı bar çok uzakta birqızım qastañanada çocugunlañ heste bóldı çocuk. Vunu
38 **Büşra** vónuñ merve demidelen vunuñ atı **Büşra Merve**

39 Senin hastalığın var mı teyze?

40 Menim şeker hasta kalp hasta tansiyon kolestram bar ahan şimdi benim hastalığım
41 çok şükürde ilaj cemedim. İlaj cemedim şu kün ilaj cemedim.şu kün acımki ilaj
42 cemedim. Dua edemem acısını körmeyin dua edemem her namaz kılan zamanı dua
43 edemem bir torunum şey uzman çavuş başkaları şürdeybir **Süheyla** vünden **Kırşehir**
44 me nime cir **Kırşehir** me ne

45 Heyye **Kırşehir**

46 bu acele yapadı. Acele yapma **Süheyla'dan** yahşi çok hiçbir yahiş yemes şey
47 akrabalarımızga cüremiz kıdıramız vuturamız şey kılamız kızlarım keledi. Bayramda
48 çocukları hepimiz bir cende beraber bółamız ikisi vürelen **Ankara'dan** keledi.**Harun**
49 bar **Oktay Serdar**

50 Teyze kaç torunun var?

51 Analarınca bółdılar. Maşallah vun tókkuz sanağan caman bóładı. Maşallah vun tókkuz
52 eken bółdı. Bunuñ babası hasta bółdı onunla uğraştım. Üç sene uğraştık üç sene
53 akciğer yátmezligi bółdı. Acele uğraştık. Evde yattı doktorda yemes.

54 Doğumu evdemi yaptınız?

55 Doğumu evde yaptım **Pekistan'da** bunu **Pekistan'da** bunuda oğlum **awğanistan'da**
56 başkalarını **Türkiye'de** iki çocuğum hastañanada völdü. Birisinde emeliyet bółdım.
57 Birisinde normal völdü iki oğlan çocuğum hamide hastañanada **Ankar'da** bir kızım
58 hastañanada böyle bółdı. Hayatım cók zoreyem bółdı. Normelem zoram hayat kolay
59 yemes kalbim türt defa durdu. Türt kere bunuñ babası völdü bir durdu soñra üç durdu.
60 Yene bir duramam diyen zamanı anji yaptı araştırmada özelde vundañ allaha şükür
61 kalp ilajım bazen cimesem cimimem.

Memleket SEVİNÇ

59 Yaşında

Ev Hanımı

- 1 Biz yèddi cejda kıztamız yeddi atarız. İçiye soñga et kâwruldu ma piyaz sararız sóğan
- 2 sararız. Sóğan petti kâwru bóldu ma kızardı. Sapza ne diyorguz sabza ne diyorguz
- 3 sebza diyorguz oñga kurarız. Kurdumu olgına tuz atarız. Salça falan atarız yoñga su
- 4 salarız. Görüştü biraz safı yaparız. Vóñdan soñra yet bişti me görüştü kazañgına
- 5 atarız. Kaynatırız bişer bu kadar bu kadar bişer bıhtıraz üstünü sofra bólam
- 6 bıhtırarız. Böyle bişer bişti me zaman sófrañga cazarız. Çocuklar kélir musafir
- 7 kélir. Onu öyle cazıp pıstık kibi yeriz bilmem hocam.
- 8 Ne zaman hangi günlerde daha çok yapıyor sunuz?
- 9 Her kün bizimki meselen cók misafir kelse ewimizge cók onda cók yaparız. Bayle
- 10 cuma akşamlar bayle o künde yaparız. Her zaman her kün yaparız her kün bizge bar
- 11 her künde bizge bar o.
- 12 Burada gününüzü nasıl geçiriyor sunuz?
- 13 Künüm çok iyi geçiyor çocuk çoluğum bar ayvanım bar. Bayle bir kursga keliyorum
- 14 hocalağların yanında künüm şöyle bayle keçiyor. Bilmem başkasını men nasıl
- 15 düyünge barsan orga küp cók soñbet ordan alacaksan orda düygün bar orda dèydi.
- 16 Gelinin var mı teyze?
- 17 Şükür kelinim bar törtde kelinim bar yalemeşe orda birisi koy oğlum hoca şeyde
- 18 **Kumlu'da** hoca o bir dene çocuğu bar oda vüç kelinim bar. kızım bar allaha şükür vüç
- 19 kızım bar kendiñ arasında çalışadı. hocam bapat etti. Vüç tört ay bóldı. hocam yok başka
- 20 yiñde vó pasiyardan kelen o büyük büyük annanineleri bar ondan soru sorarsanız onlar
- 21 soru soru cók bileli. Haydi benim kızım **İskişehir'de** benim torunum tahini orga
- 22 çıktı. Olar siz kibi her zatı büyük büyük nenelerden söyledi. Orda biz sınavlarda
- 23 şeylerde hocalarga şey yaparız dèydi. Ama biz vó kadar şey men vó kadar şey esas siz
- 24 bilgen vó nenenle kètsenizde orga büyük büyük neneler baridi. Her tarafta sizge
- 25 söyleridi. Başkası hepsi bilyor.

Abdurrehim TAŞKIN**78 Yaşında****Emekli**

1 Vüzbekilep ayteyim tamam mı vótur vótur bizim dedelerimiz bizdin babalarımız
 2 atalarımız **Vórta Asya'da** tamam mı vórda asanın koyunu coğ yeşşik coğ at coğ deve
 3 coğ maydan çöl ya tip yu vürde şey altın para altın eken bizim koyun koyunumuz coğ
 4 bólsun bizim koyunumuz coğ bólsun altınları koyun almış koyun almış. Bütün **Vurus**
 5 almış **Özbekçe Özbekçe Özbekçe** yindi bizem şuňa alışmışım **Vüzbegem** kapadan
 6 çıkıp gidiyo **Vuruslar** koyda apkoyuptu. hepsini hepesini hemesini apkoyuptu.
 7 Vóndan soñra büyük büyük adamlardı kábirini böyle bizim dedelerimizin kábrini
 8 kazdırıp böyle kazdırıp kendinege kabirde özünge kazdırıp kábirde özünge kazdırıp
 9 öyle öyle atıp teylepti. Vundan soñra bunuñ kardaşları koyunlarıda aldı. koyunda
 10 apkoyuptu heppisini altınlarını paralarını aptı. Bir deve kaptı baytallardıyam tüpekin
 11 sesiminem **Tecikistan'ga** kaçıp kétépti. Birazam kiçe develerdigen yarısına hükümet
 12 cük taşıttı. Bir tüyyeni çalıp alıp vüç tüyyesini hükümetin cügünü taşıttı. Bir tüyyeni
 13 çalıp apkaptı. Uğurlap uğurlap uğulap bilesen me?

14 Bilirim uğurlamak çalmak.

15 Uğurlap apkaptı. Bunuñ cügünü elbisesini cüklerini kège cıgıptı. Barıp cángálge
 16 bilesen me?

17 Orman.

18 Ormanda vöyle hamışlar bar ormandıñ içinde hamışlar bóladiya bunuñ içinge kirip
 19 vundañ soñ asan áwğanistan átıptı. **Vüzbekçe áwğanistan'dı** hükümet talattı. **áwğan**
 20 hükümeti altını aptı vuñusunu aptı yarısını bósam mıña leşkerge dèdi. Mısalan ıssık
 21 bar ya vórda paşsa vórda paşsa kóp vó zamanlar bardı. Paşsanı bilesen me? Adamdı
 22 kège çağadıya vuñga nime dèdi. Sinek sinek sizler sinek dèdi. Vüzbegem sinek deyimiz
 23 biz paşsa deyimiz siz sinek sinekler kège çağıp catadıkan vunu heydepti. Bizim
 24 babalarımız para berip hükümetge kurtuluptu. Vunuñ yarısı **Vüzbek'ti** kağan çocuklar
 25 büyüngenезде iyi bópdi. Büyükleri vülüp ketipdi. Sinektin yüzünden vóndan soñra
 26 he hee biraz yahşi bópdu. Yahşi bópdu bóldu. Yindi bizim vó váda çaşımız yetmiş
 27 seksenge bareberdi. Hani vótuz sene bir iyi bópdu. Vóttuz senede tagın **Vurus**
 28 keldi. **Vurus** keldi. **áwğanı** memleketti vöyle alıp ketti. Satılıptı memleketigdi alıp ketti
 29 ána keldi bizden eee vóndañ soñra nime dipti. Ayağını oruya yaptıma vóndañ **áwğan**
 30 **Vüzbekti** yahşi körmeydi. Yahşi körmeydi. Memleketti **áwğanıdı** vu önceden
 31 **Vüzbekisidi** vóndañ soñra áwğanı attı vóndañ soñra övel **Vurus'tan** altın dèpti.
 32 **Vüzbekti Vüzbek** dèpti. Tamam mı? Men señge yalğan disen bizge rast ewme ew
 33 tipek karap çıkıptı. Tipekler barya satıp alamız bizim ewimizge vun ılalga
 34 keldi. Tipeğini sat tipeğini sat nesehet kıptı. Büyükleri evel **Vurus** kise bir şey
 35 kıymeydi dipti. **Vurus** cuğattı vüzbegidi vóndan soñra biz tipeği bermedik. Bizi kırk
 36 bış kişi kège bastı. **áwğan** kırk bış kişi bastı bir nise alamadı. vunda vun bış tenesi

37 vüldü. Birezer biz şurda kase gedik bizdi **âwğanlar** vültürgicedi. Sên savaşasan vu
38 savaşadı vülekdide heli biz busaň yavaş yavaş köçtük.

39 Nereye?

40 **Pekistan'ga İran'ga** köçtük. Ayakta cür piyada bizim arabadan indik. Hayvanımız
41 malımız buğdayımız tarlamız hepsi bir dünya yalğanımız yok bir kisemizde
42 elbisemizdi aldık. Cebimizge paramızı aldık. Başka heppisi kaldı keldik **İran'ga**.
43 **İran'ga** keldik çalıştık vürda biraz para bólduk. Vónaň soňra

44 Ne işte çalıştınız?

45 Yövmeyelikte nimeç kıladiķ. Kasabcılık yövmecilik maksat nime iş busa kılamızdık.
46 Biz zibil busa küreymiz hayvandıñ pukunuyem küreyimiz senin pukudiyem küreyimiz
47 para bersen her şey yapasan aç olunca her nise kılāsag ma kimisag ma ona şütüp busa
48 büyükleriz bile vónların hepsi bilmeydi. Miñ **Türkiye'ge** yiki defa keldim.
49 **Türkiye'ge** tamam ma eee seksen yikide bir keldik devlet ketirdi. Vuñdan soňra
50 önceden bir sene yiki sene önceden aşığı kaçı bóladı. Seksen yikiden aşığı seksen altı
51 bóladı ma? Seksen altıda biz keldik iiii cétmiş altıda keldik. Büyüklerimiz bardı.
52 **ķazak'larımız** bar **Türkmen** bar bular busa nesehet kıldı. Aytılar bizde şöyle dēyor
53 macir ķaldıķ ne olduk ne bólduk biler busam. **Kemalpaşaga emraldıñ Molla** şükür
54 dēdi. **ķazak** vunuñ arkadaşıydı arkadaşken vunuñ aldıga ķeledi. **emraldıñ** aldıga
55 ķeledi **emraldıñ** aldıga ķelediñ. Aytadı şūndey şūndey macirlerdi dēdi. **Pekistan'da**
56 övere bópdu dēdi. Şūnu dēdi biz dēdi ne yaptık dēdi emralga emralga emralga dēdi
57 busa **Kemalpaşanıñ** aldıga barayık dēdi. Nime dēdi asan bir tūrt ķişi **Kemalpaşa'nın**
58 aldıga barıptı. Barıgandan soňra nesehet vekillerminem dēpti. Nesehet kileyim vuñdan
59 soñ karar birse silerge bi şey dēmem sene şūndey geb aytıtamam dēpti. Haa vuñdan soñ
60 bul bise biraydan soñ ma asan ķaber ciberipti. Ayt bóldu dēpti sizin dēpti
61 dedelerinizdin zamanlarında mamalarınızın zamanlarında busa silerdin zamanlarında
62 savaşkan dēpti. **Türkiye'ge** gitti altınıni satıp vó şeydi. Tarihti yazmağan haa vónları

63 Onlar siz miydiniz?

64 He hee bizim babalarımızda keldiler bizim babalar şūndey şūndey **Türkiye'ge** iyilik
65 hee yaa kipti dēdi. Bizem iyilik kip çevireyik dēpti ķutarayıķ dēpti. Asan hayat
66 döndürdü hayat döndürdü hayat döndürdükten soñ barıp ķör ķadırdı asan heppisi risk
67 aldıptı. Kalagange aptı alıp asan bi yaka kalktı aytkandan aytıptı. Siler dēpti vüç ay tūrt
68 ay sebir ķınar. Biz dēpti adam birazan musapir ķımatı kolay degilki zor ma? Zor emes
69 me **Arap** ból busan altı ay vüç aydan soñ bir ay kaç kaldı. Şey bir ķıllarķa söyledi
70 buñlar dedim. Yalan söyledi öyle dēdi āna şütüp āna şütüp keldik. İiii **Pekistan** barga
71 şütüp şütüp bu künlerdide geçidik. Allaha şükür Allaha şükür soñ macirden ķısım
72 bólduk. Heyye Allaha şükür miña şū üyge keldik. Şū bizim **Türk** ķardeşlerimiz barya
73 köydüñ içinde biz gezdik. Máydanda hu huu siler dēdi bu kadar şehár gezesileriñ me?
74 Paraların cóķ mu dēdi. Birde gezemes burda gezemes ķazma vuraddı heppisi ālevilerge
75 ķazma vurağı hiç bilmeydi. Vónđan soñ asan bir kün ķocası bar siler miñķa gezesilerin
76 paraların kōpme dēdi dedim. Para cóķtur die nime miñķa gezesen paran cóķsa kerdin
77 tabasaların **Vüzbekilep** aytıyapam yindi biz aytık paramı kerdin tabasan dii gezemesēñ
78 para kileme sēñge **İzmir'ge** barasañ iş bulasañ **Ankara'ga** barasañ iş bulasañ
79 **Antalya'ga** barasañ iş bulasañ keñge busa şehirge bar iş bulasañ vöyle degil me? Ya

80 bir nise alasañ satasan vuñdan sóñgam tərini bólduk muñu tərini ya barça tərini böyle
 81 **Vüzbekillep** buñu taptık ayteyim asan bezge yavaş yavaş barça barçaya bir hıllarga
 82 söyledim miñ vüzüm söyledim qardeşim buñda para bar dedim təri miñden mákine
 83 siñden miñden siñ bir tək dedim kazanasan bir yiki kün götürdü. Pes kətirip teyledi
 84 ewimge buñu biz yapamaymız bólmaydı miñga şunu yap dedim. Zalal zalalı miñden
 85 dedim muñu götürdü tikti bir mal ketirdi. Parasını miñ bərdim. Uuhuu allah razı bólsun
 86 señden allah razı bólsun señden kazandım. Siñden adam kılıp vülüp ketti. Yani bılardıñ
 87 hemmesige ürgettim ürgettim bicare bólarım emekli bóldu bizem emekli bólduk.
 88 Heyye kara iyi adamdan kötülük çağadı. Hımm evet vöyle değıl me? Kötülük bar
 89 ayıbeytti arkasından iyi adam aytadı qarnı toysun bir mısapır ya bir mısapırdın ya bir
 90 pakirdin qarnı toysun dēdi böyle şöyle geçirdik qardaşım iyi diseñ me? Yaşşı caman
 91 diseñ me? **Vüzbek’ge** aytayım āna şündeyin geçirdik. qardaşım allahu taala rıskımızdı
 92 tağın şu ekmeğızdi. Çayımızdı berdi nime için biz tağruyduk tarla bērdi araba bērdi
 93 ew bērdi sóñ para keldi. Miinn böyle bakma miin vón iki memleketi kezdim.
 94 Nereleri gezdiniz?
 95 Övel **Máskov Máskov Tecikistan** yiki **Vüzbekistan** vüç tamam ma tamam **Romanya**
 96 türt heee **Pekistan** bēş **İran** altı **Irak** cēddi **Suriye** sekkēz **Erebistan’ga** busañ vun
 97 bēş kalla barganmam tókkuz hıııı vundan soñra gezgenimdi. Şurap çatma şu dūnyanın
 98 kerinde çukur bar busa kürgenmem **Türkiye’niñ** neresinde çukur busa barganmam.
 99 Türkiye’nin o yerlerinde neler yaptınız?
 100 **Vüzbekçe** anlatsam elbise sattım mónt sattım vu sattım vó sattım. Arabaga kezdim
 101 tamağımız için boğazımız için hem kezdik her şeherge barib kezdik.
 102 Kaç yıl dericilik yaptınız?
 103 Tericiiliik bilmimen elbet vón bēş sene buğandır çok bitti vunu siñge ayteyim tēri es
 104 **Türkiye’de** bitti. **Türkiye’de** bitti nime için çünkü zehet çalışkan adam miñge
 105 vönceden bir arkadaşım baradı.Vón bēş sene sene vönce ayttı. Vu teriler bitti
 106 dēdi.Yindi dēdi başka iş bulmak lazım dēdi tēri bitti dēdi. Şu arkadaşlarımız hepsi
 107 pakir idi pakir idi cóğ zengin bólup ketti şu adamlar ayttı. Vunlar busa kargada **Alman**
 108 demeyes me? **Almanya’da** çalışıp satıp ayttı. Bizim işimiz **Çin’ge** bardı dēdi. **Çin’den**
 109 birge vütüde çinde ucuz dēdi. Çocuk satıp beka keldi çipçilik yapamız yelek tikedi
 110 böyle millet minim tarlam bar pamuk yigemem çipçilik kılamam ólum busa
 111 **İstenbul’da**
 112 Çocuklarınız kaç tane?
 113 Türt tene yikki kız türt oğlan
 114 Nerede yaşıyorlar?
 115 Birövü **İstenbul’da** birövü **Reyyan’da** hoca hocalık yapıyor vó hocanıñ ismi
 116 **Rahmetullah** vó yaktakinin ismi busa **hayrullah** yikövü bērdi. Vulam āgga işten
 117 sıkılıptı **Erebistañ’ga** gidecem diyor heli kemedi birge şütüp turuptu.
 118 **Emrullah** buarada mı?

- 119 **Emrullah** vunu miñ tanimimem kim eken vu kimdin vóglu öğretmen barda.vunuñ
120 babası süylelerden baredi bilmimem genç me? Barda munaşı hocalardan óglu
121 öğretmen boptu. Dip duydumda öğretmen cók bês altı kişi bar vuñdan
122 kardaşı..... sêniñ sêñ **Vüzbek** sêñ me Vüzbek sêñ kelgen me?
- 123 Buralıyım
- 124 Bırası ma? Heyye
- 125 **Hassalıyım**
- 126 **Hassa'dan** bólasan ma?
- 127 **Hassa'yı** biliyor musunuz?
- 128 **Hassa** bilemem **hassa** dèyen me? **Vurpa'dan Adana'ğa** barmañdan
- 129 Yok **Kırkhan'dan** öbür tarafında **İslahiye** tarafında
- 130 Heyye vu taraf aşığda mênim vóglumda şu **Reyyan'da Reyyan'da** şöyle hoca
131 çocukları vókıtyo. kurgan kursğa herge kurgan vókuyan çocuklarğa şry bériyo ters
132 bériyo baban bar ma?
- 133 Var
- 134 Kaç kardaş san?
- 135 Altı
- 136 Altı sêñ kaçınca
- 137 Birinci
- 138 Birinci ewlengensen me?
- 139 Evlendim
- 140 Çocuk aldıñda ma?
- 141 Üç tane
- 142 Aldıñda ma yaw babañ aldıñda ma ailen nerde?
- 143 Ailem **Hassa'da** ben **Antakya'da** oturuyorum
- 144 Ailen barabar ma?
- 145 Annem babam **Hassa'da**
- 146 Sizgen barabar ma? Heyye **Hassa'da** heppisi barabar ma vóturuyo? kardaşların
147 barabar ma? kardaşların ayrılıp ketti me? Ewlengen me?
- 148 Her biri bir yerde evlendi
- 149 Babañ ne iş yapardı? Kaç çaşında baban?
- 150 Babam 67 yaşında emekli
- 151 Altmış cèddi çaşında küçük isen gençiken sêniñ baban?

- 152 Gençken evlenmiş babam
- 153 Tarla palan bar ma babaññ?
- 154 Tarla falan yok bir iki arsası var
- 155 Kança bar kaç dönüm bar?
- 156 Dört dönüm
- 157 Ewingiñ altinga ew bahçası bar altinga bahçası bar..... köyde kaliyo? Şey
- 158 mağallasında arkadaşların nerede?
- 159 **İstanbul'da** ikisi
- 160 Heppisi kitgen tağılıp kitgen babanların gurbaññ kelgen me?
- 161 Bayramlarda toplanıyorlar
- 162 Bayramlarga babañ durumu iyi me?
- 163 Fena değil
- 164 Panga değil sizgen parga istemeye me?
- 165 Yok emeklisi var
- 166 Emeklisi yetiše kaç emekli alıyo?
- 167 1.500-1.600
- 168 Heyye vóda yeter anan almıyor ma?
- 169 Yok almıyor
- 170 kız arkadaş kança?
- 171 Üç tane
- 172 Vuñlar kitgen vuñlar nerede vóturuyo?
- 173 Birisi **İzmir'de** birisi **Kumlu** biriside **Urpa'da**
- 174 arkadaş vuu zamanaza babaga bakmak zor bóldu. Eski zamanga çocuklarda bakıryo vu
- 175 zamanga bakmaz. Nimeçin dip vu kün kelir cók heppisi tağılıp ketmiş babası köyde
- 176 qaladı. Vuñuñ pargası bar ma? Vülüp kaldı ma? Hiç hasta bóldu ma? habargı cok eski
- 177 zamanga barıydı ana baba ayrılmazdı. Hele yindi de hanım aldı kettin şüney bóldu
- 178 ma bólmadı ma? **Vüzbeklep** aytsam **Türkçe** aytasam şu zamanga **Vüzbeklep** aytsam
- 179 ya hanımlar zor bóldı. hanımlar kötüredi..... çocukları kêtmiş vü zamañ
- 180 şeyge hocam vuñlar şeyge de **Adana'ga** da **Adana'ganiñ** vó tarapında mesiñde kêtmiş
- 181 ewde kalmış biir şeyge kirmiş. hamanga kirmiş hamanga cumulmuş tirlenmiş.
- 182 Taşmağın içinde ayağı kayıp yıkılmış vülmüş. Vülmüş bir hafta qalğan ma eeeee vüç
- 183 kün qalğan ma türt kün qalğan ma? Són kimse ewde kim cók ahırı tafangı vöyle açardı
- 184 vülüp yatardı..... bul yaşlı kebbiri keliñgelere paydası bar zararı cók
- 185 paydası bar zararı cók ewünü qoruyodón ewünü cıpiradı çocuklara baqadı. Pırakıp
- 186 üzergi kitedi yaşamla.

187 Bırısı kelmış bır sópısı ayakkabısı ayakkabın içimde özi satımçı niçe cıllık asnap
188 miñim miñça ayakkabım bar satıp bir **Hayrullah** ha kaytıp satıp bireyin? **Kuyeyt'te**
189 bıların akrabası barda şónı **Kuyet'ge** satıp bérin ha satıp bèremen buñu órtak kılmış
190 ha sêñ aytmadın me aklın busa sêñ tamam mên ayakkabı sañtan bómasam dükkancılık
191 yapkan bómasan sêñ bar özin mênim akrabamdın öwde yat çayındı cêy ekmeğindı cêy
192 dükkanda gezdir sat mên bilmesem dèmeysen me? ónı işitkenim cók órtak kıptı bıñı
193 zararığa satıptı zararığa satıp tavanını mıñdan alıptı. Araba kırasını mıñdan alıptı vuçak
194 kırasını mıñdan alıptı. Hem ekmeğini yèpti buyle adamga sêñin aklın cók me diydim
195 sêñ dèydim. Bugünge devir kózisen diydim ávuzundan heli sütün kitken cók öyle
196 çocuk asan bişey bóladı me? Sên áwel babandan sóraysan baba mên nime iş yapayın?
197 Araban bar mákinen bar dükkanın bar. Mênem ayttım şóñga dukkange bar tağın
198 dèydim milletten mal satasan me? Alıp yaa milletten pasón alasen me? Ne yapsan
199 dükkanın bar mákinen bar şóñga çalış. Busa bóladı bómasa kélede kêt başka iş
200 yapamız dediğimdi kımadı.

201 Ne kadar zarar etti?

202 kırk miñ dólar diyeyepmen kâ imdi kırk miñ dólar az me? Bizdi yiğenimiz buyle
203 tüzeltti iyi

204 Ne iş yapıyor şimdi?

205 Şimdee bilmiymen ól indi özi bileği barğanim cók barsam dimende özi aytedi şirket
206 açtım dèydi. Bilmiymen órtağı kandırgıç me? Kandırmegıç me bilmiymen mênı
207 aklımdı asan mên barıp kürsetsem akıl biremende mênge kürsetmedi de ana şirket açtık
208 muñga yüz yèllik muñga piye para bèrdik. hava parası şirketten muñga iş aldık. Buyle
209 dèydi heli bır araba tóksan milyonga bır araba almış. óniyem gurmedik mên dèydi
210 şeylerdi taşıymen dèydi. Deşten kéledi ya **Arabistan'dan** her taraftan turist kéledi.
211 Şóñı dèydi şóñı taşıymen dèydi. He ónıku tóğrı dèydim. Şó işleringe biraz iştibam bar
212 dèydim.**Abdırayım Taşkın** heli kara indı şóñı heyye. Haa ónuku bóladı dèydim. Busa
213 taşıydı bómasa tóradi araba. Şó işlerge biraz iştibam bar.iş aldım dèydi ya şirketten şó
214 yüz yèllik param órıp kitmese dip kórkamen.ónı herkez aladı cebige indirip
215 kóyadı.Yüz yèllik mên para hava parası valla mên bilmiymen barıp kürgen bómasam
216 ónı. İsmını bilsem bu şirket sahibi bimeken. Özi söyleydi yalan söyleydi me? Tóğrı
217 söyleydi me mên bilmiymenki. He buyle adam bala mênim babam bizler ón vüç ón
218 tórt yaşıdaydım. ón tórt yaşıdaydım bizlerge hayvan baktırgıçıydı. Haydamda bağa
219 bağa biyzar bóldık çópanıydık. Mên ayttım babamga babamga ayttım bu işti busa kóy
220 dèydim. Sêñ busa bu hayvanga mênı baktır me dèydim. Mênı serbest bırak dèydi mên
221 özüm bır iş kureyim dèydim. Ayttı sêñge dèydi sêñge ıhtıyardı bèremen dèydi liykın
222 dèydi vüç tene süz aytemen dèydi vüçte süz dèydi. Toplap cèysen dèydi özin har
223 bómayısan dèydi. Haa toplamay cèysen dèydi özın gaybedesen dèydi özin cóğalasan
224 dèydi. **Vüzbek'ke** cóğalasan dèydi.**Türkçe'ge** aytedisin özin gaybedesen dèydi
225 **Vüzbek** aytedi cóğasan dèydi bilesen me? **Vüzbek** cóğaladı dèydi. Haa cóğalayakken
226 **Vüzbekçe** gaybetken **Türkçe**. Şó dip aytedi şótıp dèydi. Cóğalasan dèydi. Amin
227 allahu ekber dèydi.Sêñ dèydi biyerdim dèydi. Tamam dèydik alışveriş kip
228 kittik.**âwğanistan'da** nime dèysen **âwğanistan'da** kóy amak hókkız amak diyve amak
229 at amak çiftlik kımak şólda asan hókkız apkıldım. Baba ata şı hókkız kaçage erziydi?
230 Aytadı yiki miñ aldın me? Cók mên ayttım bır yarımın aldım diyve kaçaga aldın?

231 Bêş miñge aldın me? Cók türt miñge aldım. Ha bóldısak bólasan dèydi. Şóñı aytkeni
232 dey şütüp ütedi dünyanın. Bu küñge devir kimsege bir kıran bir zarar bèrgenim cók...
233 kimsege zarar bèrgenim cók. Şótıp ótkezdik dünyanı. Allah özımızdı bıyağı hayr
234 bèrsin bóldı me? **Vüzbekçe** bóp kaldı me?

Şirin ÖZBEK**50 Yaşında****Ev Hanımı**

- 1 Adınız soyadınız nedir?
- 2 **Şiyrin** türk vatandaşımız kâ türk vatandaşımız kâ soy atım **Vüzbek**
- 3 Kaç yaşındasın teyze?
- 4 Yèllik
- 5 Avkanistan'daki savaşları hatırlıyor musunuz?
- 6 Anlatmanda yadımdan çıgıp kitkenden yadımdan çıgıp kitken kayırden turıptu óndan
- 7 biyırı nime dip aytayın asan ónu yad da turadıme.Kup cıl ütüp kitti.adam kellesi harap
- 8 bup turadıme.Asan tağı nime dèdi.
- 9 Kaytıp birge iylengeningizdi balalarınızdı kızlarınızdı kap kitken kızlarınızdı
- 10 şılardı anlatın da şılardı.
- 11 Nime dip anlatayım ha kağanda.
- 12 Kaç balam bar şunça balam bar dip aytında.
- 13 Kaç çocuğun var teyze?
- 14 Altıta türt kız vüç ól.üylü bıravı buydak.cèttite.Türt kız buse cèttite buladı.türt tene kız
- 15 üç tene óğlan bildin me? Cèttite bóladı türtte kız üçte ól cètte bóladı. Ha ikavdı
- 16 **âvganıstan'da** kıldım biravu **İstanbul'da** bildin ma? óğullar aldımda iyde. Bir kızım
- 17 **İstanbul'da** yiki kızım **âvganıstan'da** kalğan tüştin me heyye. Heli özüm buse birde.
- 18 Bır kızım bar mayda aldımda. Sindey bup turıptu bildin. İyli kıganım cók buydak.
- 19 Başka nime diyeyin bèykar. Üçevini birgenmen. Üç tanesini birgenmen türt tene de
- 20 heyye. Başka nime diyeyin.
- 21 Kaç yaşında evlendin teyze?
- 22 ón cèttède petiye kıldı. ón sekkizde birdı bildin heyye. Çalışamız zeytin tiremiz şüney
- 23 diyeyin de tağı nime diyeyin pahta tiremiz pampa tiremizi pamuk tiremiz anar tiremiz.
- 24 óllar busa ularam zeytin tirediış cók helişippelle kış zimistan başka dip nime dip
- 25 anlatayın bèykar bólduk iyge óturamız bèykar bómadık işke kitemiz. Şólda ayağarum
- 26 pelle buse barmiyen yağım avrıydı. Kürseteyin sèñe maña bitıp kitken ayağım.
- 27 Kèçen kün pambıkka bardım bitip kitti. Şişip kitti niçe künden biri iyge catıpmen
- 28 barelmiymen beçeler baradı. Beçelerem bu kün iyde yağmur yağdı barmadık
- 29 hemmemiz iyde başka nime diyeyin.
- 30 Başka hastalığın var mı teyze?

31 Başka hastalığım çok şu ayak avrı tamırlarım bar.Tamır diyme şolar.Tamır diysilerin
32 me?Hemme cêrimde tamır bar meñe şirlerimde biyerlerimde ayağımam şı tamırdan
33 şitip catıptı.Beççeler buse işke bargan küni baradı. Barmağan küni iyde kaladı şólde
34 tağın nime diyeyin. Başka anlatayakken gebım kamadı indi.

35 Teyze özbek pilavını nasıl yaparsın?

36 Hayya pâlâv bóldu ma **Vüzbek** pâlâvdı áwel güşti salamız asan piyazdı salamız asan
37 habız buse habız salamız kuramız su salamız asan gürüş salamız áwel gürüştü
38 cibitemiz aytmaqçın. Baştan ayteyin gürüştü cibitemiz ıssık suga óñdan sôn cibitip
39 kuyamızda asan güştü kuramız. Güştün üstüden sebize busa sebize salamız bómadı
40 piyaz ya rupya pemedur salamız su salamız pişedi pâlâv bólâdı. Gürüşler uyaktan
41 kéledi. Dükkenen kéledi **İran'dan** kéledi **Pekistan'dan** kéledi.**Pekistan'dın** gürüşü
42 ciyiledi seyyime.

43 Başka hangi yemekler yapıyorsunuz?

44 Kurma şórba anı şóndayın. Şórbanı güş kaynatamız güştü alamız asan kaynatamız ya
45 kóydıkı busa ilajımız busa kóydıkı kuy diyme şılar heyte kuy kóydın şórbasıdan
46 başkasını cémeydi. Beççeler çocuklarımam cémeydi. hocamam cémeydi tavótkını
47 cémeydi. Ha kóydıkı busa kılamız başkasının şórbasını cémeydi. ıssı bar dèydi bildin
48 me? Yahçaldıkının ıssı bar cémeydi. Tiri tavók aladı suyma anavu kımağan yahçaldı
49 urğandı amaydı.Tüştün me gebke **Vüzbekler** anavu buğanmanem tamağı küp siyde bu
50 kün haldardın iynesı türt tavók aptı üyge kırdı bir tabak bup kitti. Kaysı haldardın
51 iynesı maña hımçerdin hale mınçe mınçe nirseni cémeydi **Vüzbekler** küp cèydi kavu
52 cèydi. **Türkler** busa gerttek gerttekkene cip kitedi bizlerdiki kağñı taa manav ótulmasa
53 bumeydi. Manavdu ta tólduramıs tahta kımasak kóymaymız hah hah haa rastını miñ
54 sèñe ayteyin. ónça mınçanı pisent kımıymız. Heli peçeler bir kuurıp biremen tağı cèydi
55 tağı kurıp biremen gezi uçmaydı anışı barıp kiliybiredi. Gezi çalan bup tórâdı. Kuriy
56 biremen çocuklar ciybiredi tağın apkilemen bildin me? Haa kahvaltığa buse cip
57 kitiybiredi türkler bizdiki kahvaltıkını kanaat kımaydı cavlı cavlı cèydi. Akşamam
58 cav cèymiz vüç vaht cav cèymız cavy bitip çetillep tórmasa cémeydi. Bizdiki cémeydı
59 óñdayge yiki kese gürüşke bır kese cav atamızda heyte heli bır çocuğum cémeydı
60 cavlını bır çocukka karep gerttey salaman cavını başkaları cavunu şurullatıp cémese
61 kóymaydı. Vülçep salamız vülçep salamız canımız sav busan vülçeymiz gürüştüyem
62 vülçeymiz pırınçtı cavdıyem vülçeymiz şuandazağa cav salamız şu gürüş kança busa
63 cavdıyem şunça salamız tüştün me? Şekkillep leğentke akmasa cémeydi. Kuru cavga
64 kórup cèymız tüştün me? Heyte tüşedi siz aytseniz. Cavga teyleymiz su samimiz kuru
65 cavga kıartamız cimiz. Kıartma kılamız su sağandı cémeydi. kórmayem kaysı vah
66 kaysı vah kılamız. Kuubı kıartma kıp cèymiz pemedır kóyamız pemedur diysilerin
67 me piyaz murç anışındayın başka nime kılayık hah haa güş buse güş bır yahşı vatandaş
68 bólduk tezkire aldık **âwğanıstan'da** nime kareymız.

69 Gelecekte çocuklarından neler istiyorsunuz?

70 Gelecekte dèydi beçelerinden dime isteysen dèydi. ónı miñ anlamıyman balaların nıma
71 kılsın nıma kuysun dip aytasen dèydi gelecek de dèydi.

72 Anlamıyman ónı bilmesem nime istesem ónçasını min nime bileyin. Dua kısanız
73 kaytıp kılasız dèydi. Dua kısa amin Allahü ekber huda bereket birsin hudaya
74 mindanem küp kısın diymiz bildin?

75 Teyze nasıl dua edersiniz?

76 Can sağlıgımızdı tileymiz hudaya can curlık bèrsin diymiz bir hıllar aram busın
77 diymiz. Biz şirge ótırıppız hudaya şu **Türkiye’ge** bèrsin aram busın diymiz nime diye
78 yitağın? **âwğanıstan’da** busak **âwğanıstan’dı** aytkiçidik. Helibiyrdı aytamız biyr
79 vatandaş bólduk aramdaşlık busân diymiz aramlık busân diymiz. Şürden huda bizge
80 tezkire biripti. Şórda bizge kararlık bèrsin. Kiygenden tezkire aldık yigirme sene
81 bóğanlar ağancuğıydı. Bizdim talihimizden kimlik bèrildi şansımızdan şans diy me?
82 Talih diy me? Talihimizge barabar bóp tıyeken kaytem yigirme senedekiler bizdim
83 avurumuzge ap kaldı ağan cuğıydı. Ağancuk kuubı mıña Abdıramandıkı ku
84 ağancuğaken heliyem ağancuk. Tórsun hallerdiki ağancuk. Siyamüller varıllap catıptı.
85 Heli ikame meñem cüripti ikame pıl diyiştiredi. Bizdiki kil dı kiygenden derrev bizdi
86 kimliğimiz kildi heli davayımız bi paysa dekterge barsağam bi paysa. Yarisını ödeydi
87 yarisı özümüzden bóladı yarisını ödeydi. Hemme çocuklarımızdıyem anavsu bar
88 tezkiresibar bızdıkıyem bar. ól alalmadı ól bizden aldın kip alalmadı kayta. ól bır baht
89 talihke karamaydı. ólam bir şans kızım meñden aldın kibiyydi alalmadı.Vüç cıl áwel
90 kiygen piyalağè.

Magül İKİZOĞLU**57 Yaşında****Ev Hanımı**

- 1 Teyze adınız soyadınız nedir?
- 2 Atım **Magıl** soyatım **İkizoğlu** ön tene çocugum bar türt tene kız altı erkek ikiz türt iki
- 3 kız bēkar bir óĝlan bēkar başkası ewli kızlar ewli iylengen çocukları balaları bar ólu
- 4 kızı bar. Başka nime diyeyin indı.
- 5 Eşiniz ne iş yapıyor?
- 6 ēyşım inák baĝadı. Bır inák bar yiki dana bar ónu baĝadı.İşta uyle catadı turadı başka
- 7 nime kısın.
- 8 Buraya geleli kaç sene oldu?
- 9 Birge kıldığımızge vótız cēddi vótuz sekkız sene bóldu.
- 10 **āwkanistan'dan** mı geldiniz?
- 11 Hayır **Pekistan'dan** keldik.
- 12 Nasıl evlendiğinizi hatırlıyor musunuz?
- 13 vó kadar hatırlamıymen bızler küçük idik maydaydik babalarımız bir hocaga peşinden
- 14 kitti nime kılamız. Vüç sene aynemla vórde kaldım. Bır çocuĝum bóldı soñra miñi
- 15 burĝa bıraktı ennem köçip tarlanın başıĝa kitti taşın dip.ónden sóñ bız vórde kabıydık.
- 16 Şeker pancari iygeriydi pambık buĝday iygeriydi. ónı piçeriydi. Başka nime kısın
- 17 bizim inákte óñda bariydi inák bakariydi. Geçı bakan geçı bakarıydı. kóyın bakan kóyın
- 18 bakarıydı. Bóyráni bile me bóñlar? Kamışten bir şey bóladı bilesiz me? Bóyrá didiler.
- 19 Öncelerden ewdin üstüñge kuyarıydılar. Bóyrá diyeriydik başımızın kóriydik
- 20 taşmenem tüĝıp.
- 21 Yok bilmiyorum.
- 22 Burdada bar güster hadi kamışten kamıştan kıladı. Burdada bar tilpiziyonda güsteriyor.
- 23 Kaç kardeşin var teyze?
- 24 Miñim enemde vón tene çocuk kıldı. Bēş tene óĝlan bēş tene kız.
- 25 Kardeşlerin ne iş yapıyorlar?
- 26 kardaşlarım İstanbulda çalışıyor. Makinede işleydi. başka nime kısın. Kaynanam barda
- 27 mēñim öwge almadı heliyem barda bu kadarcık kalmış. Kiçene óĝlınıñkıda
- 28 Vüzde buĝan me?
- 29 karıpleşgen bēş altı sene kaldı.

- 30 Yüz yaşında olmuş bunun kaynanası.
- 31 Özbek pilavını nasıl yapıyorsunuz?
- 32 **Vüzbek** palâvdı pırınçtı cuvamız sıcak suge kuyıp ıslatamız guşını kavuramız piyazını
33 suğanını havuçunu kavuramız. Su salamız kayneydi sun ıstıdan pırıncını kuyamız
34 kaynatamızsun biraz demlep kuyamız bēzdı kapağığa kuyamız kazandın aldığa atıda
35 ótı durar. Bıhtırıp kuyamız vón vón bēş dakika soñra devam yimekke.
- 36 En çok hangi yemeği yaparsınız?
- 37 Biz kelinler kiygenden yapmıymen vó kadar. Palâv yapar şórba yapar kurme kıladı aş
38 kıladı sütlaç yapadı başka nıme kısın.
- 39 Sebzelerden en çok hangi yemeği yaparsınız?
- 40 Patlıcan bar pasulye bar kuru pasulye bar yaş pasulye bar nohut bar. ónlardan kavurma
41 yapadı.
- 42 Zengin olsanız ne yapmak istersiniz?
- 43 Allah bērerse her şey yaparız ne yeriz zengin ólsak yoksuzlarga bēremiz ziyad fazla
44 bólse. Bólmasa kendimiz ciymız. Hayalımız bar zengin bólsak áw yaparız birisige
45 fakir fuşaraga bēremız diye hayalımız bar. Allah bērerse
- 46 Özbekistan’a gitseniz ne yaparsınız?
- 47 **Vüzbekistan’dı** biz hiç kürmedik gitmedik te kürmedik te. **ápganistan’ga** yiki kere
48 kittim. Bir kala **Pekistan’ge** kittim bi yerge kilgenden bēyri **Pekistan’da** iyi ne yapsın
49 savaş başka cērde bar. Başka cērde cók aynı bunun gibi. **Türkiye** gibi.
- 50 Oraya gitseydiniz ne yapmak istersiniz?
- 51 Gezip gezip kaytamız bir ay bır buçuk ay cıramız giyzemız kaytamız. órda kardeşler
52 bar teyzeler bar hala bar ónlardı kuramız kaytamız. Kız kardaşım bar bır tene dayım
53 bar yengeler bar akrabalar bar ónlardı kürip kürip kaytamız.
- 54 Nasıl dua edersiniz?
- 55 Allahım bēzge dōwlet bērsın çocuklarımız sağlam busın diymız. Başka ne diyek can
56 sağık busın diymız çuk yaşayık diymız. Sağlıklı yaşayık diyemiz.
- 57 Bu akşam ne yemek yapacaksınız?
- 58 Bu akşam allahın izniyle kelinler palâv yapa ma şórba yapa ma kelinler yapar indi
59 şórba palâv yapar.

Meryem Özbek**45 Yaşında****Ev Hanımı**

1 Selamun aleyküm men Meryem Özbek kırk beş yaşındanam Medine'nın
 2 kaynanasıman. Men sizlerge bir yertek aytayın kulak sañızlar. Bir zamanda bir
 3 adamdın yeki kızını teylep köçip ketipti. Kızlarını allatıp teylep ketipti. Köp uzaklarga.
 4 Kızları karaptı karaptı ata yenasini hiç körmepti eslen. Kayaka ketgenini bilmepti.
 5 Vondan soñ yekavu kette bir coldan keteybiripti keteybiripti. Aldıdan bir köl suv
 6 çıkıptı. Mayda kız suv saptı. Apa şı suvdan içeyin depti. Apası çok içme bı suv koydıñ
 7 suvu koy bop kalasañ depti. Sañ ha depti alıp ketipti ükesini. Yeme aldılaridan bir suv
 8 çıkıptı. içeyin depti ükesi apası çok bıl attın suvu at bop kalasañ depti
 9 apası. Vo zamanda her suv ayı ayı turadıyeken. Bırı kip turmayıp bölek bölek
 10 boladıyekeñ. Vondanam içmeyip tağın keteybiripti. Heyli berkenden soñ aldılaridan
 11 bir suv tağın çıkıptı. Maydası apa bi suvdan hetmen içemen beği suvsadım içmesem
 12 caramaynan depti.

13 Ü keranım kara menem suvsadım çıdap turupam. Bu suv kiyitiñ suvu içmegin piçi
 14 tağın tur içme cur ketemiz depti. Apası koymaptı içgeni. Ha depti ükesi nekin şörge
 15 çapılışını teylep ketipti. Piçi ketgenden soñ apa apa benim çapılım kop ketti. Suvduñ
 16 aldıda depti. Nimeyçin kop ketedi. Ayağıñdaydı kol depti. Apası çok men bilmepen
 17 tüşüp kaptı şörde depti. Ha yesem bar çalındı al kayt. İçme tağın suvdan depti. Ha apa
 18 içmeymen depti. Barıptı kız toyup içip aptı. Suvdañ kız kıyık bop kaptı. Asan apasınıñ
 19 aldığa çorıp keleybiripti. Apası içtiñ me üke suvdan depti. Heye içtim depti. Hım
 20 içmeseydin üke suvdan kiyk bop tapsan benim aytkanımdı. Kımapsañ da kısıydım
 21 keşki depti. Apası nima kısıñ boları boptı. Boğandan soñ paydası cok hiçtimen soñ
 22 keteybiripti. Aldıdan kette bir havuz çıkıptı. havuzdun üstüde kette bir çınar darak
 23 bariykın. Asan çınar daraktıñ üstüge çıkıptı. Kiçe boptu yekavu kaptı şörde. Çınar
 24 daraktan aştığa havuzğa suvdun bitide yekövünün biti tüşüp turadı. Suvdun bitide
 25 şünder bir hós iney bir kıızı eken bi hatta ayna teylegen dey turadiken asan bi suğa
 26 herkim kelediken bir kışlak neper şundan su içediken şu hâvuzdan aytıptı. Bir suvdun
 27 bitiğe depti. Ayna teylepti. Aynada turğan dey bir kızdın eksi bar dèpti. Bul kim busa
 28 dèpti. Biröv birövuğe gebirşıpti. Birövu aytıptı. Mênmen dèpti. Vónusu aytıptı
 29 mênmen dedi. Mênim eksim tüşedi dèpti. Herbiri mênim dedi. Hiçbirövünü kiyemes
 30 vó belentteki kızdın eksi suvdun üstünde kette daraktıñ üstünde yinkeyip karap
 31 turubtiyeken vón bitiniñ suvdun bitiğe eksi tüşüp turubtuyeken tamam bul şütüp şütüp
 32 kèptiyeken tüşündüm kettesige heber veripti. Bir suvdun bitide eks bar dèpti. Bu
 33 suvdun bitideki eks biz kaçsağam turadı. Biz barsağam turadı dèpti. Bul kim
 34 busayeken dèpti. Asan vündün kette bir ağası kepti. Bu suvdun kuruptu ıgar dèpti. Ha
 35 şendi asan bil hañğıledi. Şunuñ kettesi hemmesiniñ karaydı. Bir kız bar kızğa beletke
 36 tüş en dedi. Birden nime qarısañ dedi. Bèletke kaytıp çıktın dedi. Çınarga daraktıñ
 37 tepesiñge dedi. Peske kèl dedi señ dedi. Bèrge kaçıp kèttin dedi. kız aytadı tamam dedi.
 38 Tüşememde dedi kaytıp tüşemem dedi. Seniñ dedi mênı dedi. Tüşür al dedi. Asan

39 aytadı kız aytadı meñe dèdi. kırk körpe tüşe ayağımdaň astığa dèdi. Tüşeyin ise dèdi
40 tamam dèdi. Vurdun hanı baradı. kırk döşek äyp kèledi. Ayağınyň astığa tüşeydi. kızğa
41 tüşürüp aladı. kızda äpkaladı. Üyge üyge äp kigenden sôn busa vó handın yiki hattını
42 bareken vunuminem üç tene boladı. Asan bir hatınlar kündeşleri busa bığa camanlık
43 kılıbèridi. Camanlık kılıbèridi camanlık kılıp başladı. Her rakam busa arkasında bôladı.
44 Keysi çeke cógatısak dèdi. baradı biñ asan bir ceke cógatadı. Şu hâvuşdun başıma
45 epkele eli kil cumulamış dèdi. vó zaman keytip cumuladı bilige cip baylediken
46 ciptigem bir uçunu bir qazığa beylediyeken qazık tiyem busan dayranım hâvuşdan
47 başına asan bunu busan asan kündeşler busan vüzlerinkini mekkem qağadı bu
48 kèlindikini busam azgana qağadı. Azgana qağadı. Azgana qağandan busa vüzüğe
49 teylegenden sôn busa kaladı. Pes keytip çığadı. Uşlap uşlap yinip kètide suvdun asan
50 tüşüp kitkenden sôn kalıp kitedi. Asan kündeşler kèledi. han aytadı. Bu kelin kerde
51 dep aytadı. tünevün äpkigenim kız dèdi. cöğalalı vó dèdi sêñe haneyi kımadı dèdi.
52 Kaçıp kètti dèdi vó sènden dèdi. bibak kèlinminem yikövü kıladı. Koyugu kalıp kitedi.
53 kızdın vüzü cöğaladı. Küyüğü kapketedi. Asan kuyugu kündüğe baradı. Dayranın şu
54 hâvuşdan çekkesige apasığa karaydı. Apası suvdun çekesinde asan cıladı. Küyük alap
55 keledi abagüy abagüy vüzün suvdun kütüde çaçın suvdun bitedi. Tilla bışık canıda
56 hasan hüsen kaynak da apasını kürüp alap alap kiledi. Asan apası aytadı apası bir nise
57 diyemedi. Suvdun kütüde cäzesiaytadı nime boldu. Bu nimeçin küytüp kitedi kündüğe
58 dèdi. bu küyük dèdi vüzü şündey caman dèdi apası kaçıp kitti. Bi bahıllık kılıyepti
59 dèdi. bizdi kuymiyepiti dèdi. azap beriyepiti dèdi dip küyüktü camanlaydı dèdi. hanğa
60 camanlaydı. Asan bu kündeşleri aytadı meñe dèdi. şu köyüktü suyup bërseg dèdi. sêñe
61 dèdi bir ol turup beremiz dèdi. zer kekilli ol turup bëremiz dèdi. tamam dèdi küyük
62 suyup bërseg turup bërseñ me dèdi. hiç ölu cugeken kıızı bareken kızdı vó zamanda
63 vüttiridiken kızlardı teylidiyeken olğa karaydiyeken tamam dèdi. sêñe dèdi. bir ol
64 turup bëremiz dèdi. han dèdi bir ol turup zer kekilli bar dèdi. heyte han dèdi. Bizge
65 ol turup bër dèdi. Hayya han dèdi şı kıyıktı soyup bër dèdi. Biz şını cıysak sêñge ol
66 tuvamız dèdi. han dèdi suyaman dèdi kıyıktı ayak kólını bayladı. Alaçıl barga ayağanı
67 bayladı tilla pıçak manam aparıp tamağığa tayaydı. Tamağa tayağan palla cizza dèdi
68 bir kuybırın dèdi. meñ barayın dèdi şayaka bir aynalıp kılayın tağan kılaman suyun
69 dèdi. baradı tağan şı hâvuşdın başığa cılaydı cılaydı kıyık cılaydı.

70 Apaguy apaguy

71 Vüzin suvdın kütıda

72 Çaçın suvdın bitıda

73 Tilla bışık canında

74 Hasan Hüsan kóynında

75 Dèp cıladı. Şıtıp cılagan sôn bıl apası vüç künda cezası asan arkasından annıydı kıyıktı.
76 Arkasından tışadı aytaydı. Bıl nıma bôldı na bitti. Künda kaçıp kitadı. Aidımdan
77 suyaman dèsam dèdi. nımayçın bi kıyık meñi suydırmaydı. Mèñge dèdi bil dèydi.
78 Arkasından tışadı. Kıyıktan baradı karaydı anlaydı. Bıl kıyık hâvuşdın başıda cılap
79 catıptı. Tağınam yırtanam şı gabını aytıp cılap catıptı. Nımayçın cılaysan kıyık sêñge
80 nıma bôldı dèdi. Naga cılaysan meñ har suyaman dèsam kaçasan kitasan. Nıman bar
81 sêñin dèdi. Cèzza dèdi tağın meñi suvun mani dèdi. Aldıga çavup kèladı. Asan bi

82 cèzzası han hüşıyav adam suvdın kütiga karaydı. Şı kız suvdın kütida vótırıptı. Çaçı
83 suvdın bitida turıptı. Kabatıdayam yiki bəşik bar. Hasan Hüsan ólı bar. Tılla bəşigi bar.
84 Ğuda'nıñ amrından kara allah vültırmayman disa yiki taştın arasında kurıydı suvdın
85 içida mēni kurıydı. Kabatıga kara yiki tılla bəşikti. Alla candın vüzi béradı. Yıka
86 Hasan Hüsan öldıyam tabadı içida yaşap vótıradı. Asan han hammağa aytadı. Kigar şı
87 suvdı kurıtıgar dèdi. Atlarına biri nar yışşaklarına biri nar dèdi. tıyyalarına birinar dèdi
88 tarlalarına kuyınar dèdi. Kinar şı suv pıtsın dèdi. bógından kamasın dèdi. Tama dèdi
89 şuyırdın millatı hemmesi at kóyıp kitadı naparlar. Hemmesi bi suvdı kuradı. Satıllap
90 çıgaradı kovalap. Barını asan pıtaradı suvdın. kızdı çıgaradı. Üyiga apkıladı. Ana
91 Hasan Hüsan ólını apkıladı. Tılla bəşigini apkıladı. Tağın küyiktın ğuda bèredi. Kiyik
92 manam apasığa yaşaybèredi. Yèkövü bérigip üçavı yaşaybèredi. Asan ana
93 kündəşlarığa han aytadı. Sılar dèdi nimä istaysıların dèdi. mēnim dèdi hatınımdı naga
94 bitip suvga tışırp cèbarıp saların dèdi. Sılar tışırp cıbarıp saların mēni dèdi. Bil mēn
95 nimä azapta ap yındırıp kibi ydim mēni dèdi. Naga biyttıların sılar kiyik bəbək dèdi.
96 kındıga mēngä suyıppır dıgıçıydıların dèdi. Suyıppıraman dıgıçıydım. Kiyik kaçıp
97 kitkıçıydı. Bil dèdi apası suvdın kütida yakan sılar mēngä hiç aytmıpsaların dèdi
98 tamam dèdi. biz vülsin dip aytık dèdi biz hamşa künimizde yaşap kıytıbrayık dip
99 aytık dèdi. bizdin üstümüzge bi hatın kip kaldı. Biz kızgandık mēni dèdi tamam dèdi.
100 kızgangan busan kəl dèdi mēnäm sılargı bir nimanı aytayın dèdi. ıgtıyırın kaysını
101 istasaların şını aytıgar mēngä dèdi. Bu yiki hatınam aytaydı tamam dèdi. bizge aytın
102 dèdi bizäm ıslayık yisa dèdi. han aytadı kırk dèdi kóydı alasan ma dèdi. kırk gamıç
103 alasan ma sēn dèdi. Kaysını alasaların yèkövü nayam dèdi aynısını aytayappan dèdi.
104 hatınlar aytadı biz kırk kóydı alamız kırk gamçını nima kılamız dèdi. Asan şı kırk
105 kóydın ayagığa birbir çıptı baylaydı. Hayya mēn dèdi kırk kóydı alaman dèdi. Gappa
106 gappa savaman dèdi guppa guppa pışaman dèdi. sarıcaıların cəyaman dèdi sıtını
107 içaman dèdi. Vótıraman dèdi gamçı nimä kırak mēngä dèdi. kırkta kóy kırak dèdi
108 tamam dèdi. sılargı kırkta kóy kırak busa kinar dèdi. Yèkövü nın har kóydın ayagıdan
109 bir çıptı baylaydı. har hatındın çaçıga kılıp baylaybıradı. Yigir me kóydı bi hatındın
110 çaçıga baylaydı. Yirgir mä kóydı vó hatındın çaçıga bayladı. kırk kóydın ayagıdan
111 baylap hatınlardı. Mäni dèdi kırk kóy sılargı dèdi anar dèdi. kóylardı haydaydı tartadı
112 koylar hatınlardı çaçıdan sıdarap kitadı. hatınlar şunda vüladı ana yèkövü kıyık
113 manam apası kap kitadı. Maydan dünya cezası manam bıla yaşap kıytıy bıradı. Ana
114 şunday nakıl bar. Mēn sizlarga aytım kulak sangızlar mēnim bılganım şı sávol
115 teşakurlar.

116 Özbek bilavını nasıl yapıyorsunuz?

117 Assalamaleyküm yisa mēn bi kayta áwganı palávıdan sizlarga aytayın Vüzbek paláv
118 aytayın bını yışıtınızlar bını bağayır bılasızlar. Áwganı paláv ğurişti busa palávı.
119 Bismillah dip áwál üç kayta cıvamız ğurişti. Vundan sön cılı suvga çıbışurğa dam alıp
120 tıradı. Bir yarım saat turadı asan kazanga cav taylaymız içige ğüş kuvruladı.
121 Kuvrulgandan sön piyazdı taylaymız piyazdı kuvıramız ğüşti çığartıp alamız vundan
122 sön havuç taylamız havuç kuruladı. Hayya sabız manam piyazdı birlikte kuvıramız
123 vundan sön domates taylaymız pamadır. Pamadıram kuvruladı. Vundan sön biraz rup
124 taylaymız bir kaşık bir kaşık ruptan sön bir kıl suv taylaymız hayya ıssık suv
125 taylaymız bir kuvrılğandan sön hayya ruptıyam biraz kurıramız asan bir kıl suvdın
126 taylaymız vól kaynaydı ğup kaynagan sön bi ğuriştın suvını tugamız cerge ğuriştın
127 tazä vüzi kağandan sön bi bir kıl suvdın ıstıga kazanga ğurişti tugamız. Gazdın astını

128 balant kılamız. yaḥşı canadı hayya yaḥşı cangandan sóñ biraz tuz taylaymız vüziga
129 bugıday kılıp bir kaşık tuz taylaymız ya bir kaşık ya bir kaşıktan az kübırak vól kança
130 gürička güra güriçtı az busa az tuzdıyam küp busa küp taylaysız hayya vóndan sóñ
131 suvı galas buladı kaynaydı. Kaynap galas bugandan sóñ güriçtı vüzi kaladı. Vüzi
132 kağandan sóñ gazdın astını pas kılamız güştıyam ıstıga kuyamız asan üstiga avzını
133 kapatamız dağın üstıgayam bir katta parçanı kallap kallap vüziga alayda parça kagamız
134 bısmıllah dip mını cavup mını Һar pışırganımızda bısmıllah dip bısmıllah dip havuç
135 taylaymız bısmıllah dip cuvamız bını vóndan sóñ bitini cavup kuyamız.
136 bısmıllahirraḥmanırrahim allahum sênge âmanet dip kuyamız. Bını asan bir yarım saat
137 turadı bıgtırıladı. Asan yarım saat sóñ bısmıllahirraḥmanırrayım barakatın içinde dip
138 açqandan sóñ lăgânlarga salamız harkaysımız aldımızga yiki yiki kışıga bir lăgân alıp
139 kılamız şınça gap tamam yısaga Һudafızlarınız allaga âmanät bugızlar.

Kızlarbük Atalay**78 yaşında****Ev Hanımı**

1 Vón iki yaşında petiye bóldum. Vón üçte üylendim. Vón altıda bir ólum bóldu. Türt
 2 kün turdu vüldü. Cılda bir tene taptım. Türt tene kız taptım hemmesi vüldü. Són asan
 3 altı cıl bumey kitti. Asan mène són çille tüştü. Asan yirim hatın alaman dèdi. kabilğa
 4 bardım çilem açıldı. Abdul baki ólumam vüldü. Bir ay són vóndan són vóttuz sekkiz
 5 yaşında aziz bóldu. Aziz bir yaşında bóldu. Asan són cura bóldu curadan són türt ól
 6 ma bësh cıl són selme són gına bóldu dünyaya altı balam vüldü. Türt kız iki vól aziz
 7 kırk künlük idi. Kündeş äpkeldi. Aziz vülmese bóladı dedim. Küymedimem són
 8 vuruştum kündeşi mênim kündeşim kigenden són cura bóldu. Merdimlerdey
 9 vuruşmadık şipilerge kadar bile nan çidik kesel bóldum. Kündeşimdi balası bómadi
 10 diye aldı. Balalarım vüldü çaşlıkta kündeşim keldi vunugam balaları bóldu. Vón altı
 11 yaşında bir ól taptım. Vó ólum vüldü. Keynem busa bólamak aş kıldı. Vóndan sóñgam
 12 üç kız tapkanda şiştım. Vóndan són gene yiki kızım vüldü. Åwganistan da bir dekterge
 13 apardım. Dekter peréz bóldum. Hiçbir nise cemedim balalarım çoğidi. Vóndan són ho
 14 kün pişkeri bèrdi. Vóndan són yahşi bóldum.

15 Bizge қоşuk aytsan?

16 Asam ayaz bólama

17 Dayra sayaz bólama

18 Mannan cañım kegende

19 қорбан намаз bólama

20

21 Mannan cañım avuş avuş

22 Ayağda bañmal kövüş

23 Mannan cañım қıçırsa

24 Berdi avuştan davuş

25

26 Таhta köprü lekergі

27 Lebim sudun şekergі

28 Mannan cañım sorasañ

29 ҳүкүметkin asğari

30

31 Bizge nakal aytasan?

32 Barakanda cógakan açekende tógaken bir çalı kempir bareken üç kız bareken asan
33 harmagan kız aytıptı. Bu keçe vónuñga çıgayık dèpti. Vónuñga çığıptı en kiçene kız
34 ekesiyem çıgıp ak siyek vóynaptı. Aydın carığında bir sürü kız bir sürü beççe
35 çaçbovunu cógaldı. Yinesige ayttı. Yine yine çaçbovum cógaldı dèdi. yinesi ayttı şu
36 kızımın şu kéce çaçbovunu karap çığamız dèdi. asan sóñ bir ekesini alıp yinesi aytıptı.
37 Çaçbovdu kim tapsa kızımdı sóña bèremem dèpti. Çaçbovdu busam vüziniñ ekesi
38 taptı. kız deşte cürüptü. Vüziniñ ekesige petiye kıptı. Vó kız busa kızlar mınam vóynap
39 kitgen ekesige tóy kıldı. Tamaşı kıldı kız kıldı. Tabaktakı siyekti aldı kemirdi vól dèdi.
40 apası vüs toyundan vüzün cisen me dèdi. kız aytı mēñi kimge bērdilerin dèdi. ekene
41 bērdik dèdi. mēñi ekeme bērseleriñ açuvdaş ketemem çoğalıp dèdi. memleketke
42 cóğalıp kitti. Üyelen niseden açuvdaşkan barıp vóturdu. Asan açuvdaştın aldığa
43 vóturdu. Ayttı mēñ açuvdaştāñ cıladı. Açıl yinemdi kürmeyin atamdı kürmeyin dèdi.
44 asan busam sóñ açuvdaş bardı vóturdu. Mēñ atamdı kürmeyin övel bóldı. Sóñ bóldu.
45 Kaynatam övel bóldu. Yinem yindi bóldu. Keynem mēn körmeyim açılbaş ezhere
46 açılın hezdere övel bóldu. Ekem sóñ busan kaynegem açılbaş ezhere açılın hezdere
47 önce bóldu apam sóñ bóldu. Keyni sēñim açılbaş ezhere açılın hezdere övel bóldu.
48 Ekem sóñ bóldu. Kaynagam asan sóñ bir ükesi kēledi. Hemesi küçüp kitedi bir
49 memleketge asan busam bir ükesi kaladı. Darbazada vuturadı. Yiki kız birövü içerde
50 birövü deşte yikövü yem ala çaptı. Asan sóñ vó darbazadan aydan ay vó teti. Aldan cıl
51 vüteti. Yikövüñ ketmeydi. Apa dèdi. mēñi açıv başka kırdır. Sēñ körge biñ şörge dèdi.
52 siyemen demisen me. Sēñ vulgur çiçemem dēmeysen me sev vulgur siyemem
53 dēmimem çiçemem dēmimem nan cēmimim dèdi. sēñ kerge barsan şürge baramam
54 dèdi. açuvdaş ezhere açılbaş hezgere aç kapını mēñ ükemdi. Küreyim asan sóñ kapı
55 açıldı. Ükesini aldı. İçkeri sóñ ükesi mēñem küp cürdü. Bir memleketge kitti. Bir
56 kuduktun başına kövüşünlü teylep kitti. Suv içmimem dibidin köv şindi. Nimeçin
57 teyledin dèdi. apasığa aytı sēñ şürden karaptur. Mēñ vülsem suv içmēmim dèdi. suv
58 içmēmim dèdi asan busan suv içti. Mēñi allatın dèdi. küyük bup kitti. Vó kız tirmizinde
59 bóladı. Şündeyin bóldu. Asan busa boynuga çatırdı. Busam süvelep ketti. Asan busa
60 apasımınam kuduktun başığa kitti.

Zehra Dönmezler**40 Yaşında****Ev Hanımı**

1 Salam mên Zehra İran'dan keldik. Türkiye'ge mên vón yaşındaydım kélgenimizde
 2 amcam Türkiye'ni küp mahtadı. Kiner birde paysa küp bay bolasıları vörde yani
 3 İran'da atam müter cuvguçuydu yahşi paysa kazancıydı. Türkiye'ge keldik téri işi
 4 bareken kegenimizge üç kün bóldu. Deröv işege başladık.cèddi cıl téri işi kıldık. Bizar
 5 bop kaldık şu kara téri kaçan pitedi dip dua kılğıçetik. ahırıda coğaldı. Són tarla içige
 6 çığıp kittik. Özümüzem yekerdik başkalarınıyam işige bararidik. Şınday mên üylengen
 7 imgeçey bardık tarla içige küp zor künler keçirdik. Paysa geçim konusunda mên vun
 8 bês yaşımda İran'ga kittim. Yenam atam üç ükem bilen varde yiki ay kaldık. Küp yahşi
 9 kèçti. Són üyge kèldik. Biz yağı atamdın yiki hatunu bar mênim yinemdin sekkiz
 10 küçkü yinemdin sekkiz balası ewelki yiriden qalğan mênim yiki balası yağı mên ve
 11 apam bareken yinemdin üstünge aptı. Yiri völüptüyeken sôn işte sıra bilen tovuptı.
 12 Yikövü biz İran'dan kıldırıp kèldik. Són mênge cavçu keldi. Hemseyemizden üyüde
 13 kırığa vóturganımız kadın mênü öneripti. Canga kigen balası küp kèçimi zor şól baradı.
 14 Dépüti ólar kız karap cürüptüyeken. İşte mênü aytıptı. Ólarga sôn mênü istep keldiler.
 15 Bir kèçe mên hiç bilmeyepen anlamapan mênü istep kigenlerini sôn yertesige tarla işige
 16 barayapbidim. Yinem kitme işke bugün sênin toyun bar dèdi. Akşam sênü yirge bèrdik
 17 dèdi. mên çok bolup kaldım yok mên yirge tiymeymen dedim de torbamdı. Alıp kittim
 18 eve apamdike bardım. Apama ayttım mênü yirge bèripti dèdim. Apam ayttı heyye
 19 şınday dèydi. Són cıladım cıladım hayran kaldım. Hiç yirge tiyemen dimepeneken hep
 20 beçe kalamam dipen sôn deşke çıktım. Taraktór kittip kaptı mên bargınımça sôn yene
 21 kaytıp kèlip yene cılap vóturdum. Apamdık arka bahçeside sôn yinem kèlip äpkitti.
 22 Mênü üyge zor zor sôn mênge cüzük völçep kittiler. Zórmınam mên tiymeymen dip
 23 cılap catıpman sôn peşinde tóy kep kaldı. Mênge zórmınam İran'dan teyzem kılğan
 24 köylekti kiydirip mênge kelin kılıp vuyna kolumgayam cüzüktü taktı mênge cüzük
 25 völçegenem takanam eşimdın eski hatınıydı. Són işte voynap voynap kittiler. Özüleri
 26 sôn tóy halas boldu kitti hemmesi mên toydan ewelem vüzümdü banyoga kilitledim.
 27 Mayda ükem pencereden kırıp darbazanı açtı. Mên bósá cılap vözümden kèçip catıpan.
 28 Són tóy halas bugandayam yene vözümdü banyoga kaptım yinem nime kılaysan çık
 29 dèdi. mên ayttım ki tılalardı atayapan tövletge tişgige atım dèdim. Yinem atsan sênü
 30 völtüremen çık téz dèdi. Són çıktım tılalardı banyoda taşın üstünge koydum. Són barıp
 31 aldı taşın üstünden sôn işte aradan zaman kèçti. Mên hep sôn örgendim nişanlımdın
 32 vutuz bês yaşıda bolaganın mên vón bês teydim. Mênge nişan takanıda vól İatanbul'da
 33 yeken vónun haberi cuğakan mênim yaşımdan vó mêniden yiki üç mayda kız anar
 34 deptiyeken sôn mênü aytkanı da nimege vónça mayda kızdı. Aldıların mênge dèp
 35 bağırıptı. Són vónun apasının ekeseinin kızlarımınam mên küp yahşi anlaştık.
 36 Arkadaştanam yakın bólduk bile tarlaga bardık. Tarladan kèsek üyge yeneyem küp
 37 üşküçüydük. Üyde qağan künlerimiz bir birövmizdıkıge horek äpkep koşuk koyup
 38 vóynacıydık. Bês altı kız idi. Mên sadece şı kızlar minam bóp kaldım. Nişanlım bilen
 39 hiç aramız cóğuydu. Tılpın äpkise kızlar kaçkıçıydım. Amayman göpleşmeymen dèp

40 catıp tavga çeşmege Antakya'ga her cerge barıp eylengiçiydik. Ama hiç vó
41 koşulmağıcıdı. Zaten hep İstanbul'daydı arada kègeicedi. Kışlaka vóndayam mēñ hiç
42 kōrişmegiçidim. Bir kün en yahşi kōrgenim dosum ayttı ki bir kayta buluş mēñim
43 hatımğa dēdi. Eger kızmazsan bir daha asla sen bılan gepleşmeymen dēdi. sōñ tamam
44 dēdim kabul kıldım. Sōñ akşam bóldu adamdın apasının üyüde buluştuk. Arkadaşımğa
45 silerem aldımda turasılarn dēp söz abidim tamam dēbidi. Sōñ işte buluştuk kızlaram
46 aldımdaydı. Bizge çay külçe filan äpkıldı. Sōñ vözleri kaçıp kitti vóbür tamaydı.
47 Mēñim bile Türkiye keldim. Sēñ vótur bēş daka dēdi. sōñ vóturdum bitige bir karadım
48 sōñ işte kolumda atamdın tilpini bariydı. Şu bılan vóynap turdum. Vólam busa
49 cüzdanını çıkardı. Senin eskın bar mēñde dēdi. Dosum mēni eletip eskımdı. Abidi şını
50 bēripti. Sōñ kolumdan bilezıgım bariydı. Çunu kōrüp kança hoşray dēdi. Sōñ mēñ bir
51 kız bir qarayım dēp çıktım. Sōñ kızlar mēni kōrmedi mēñim kaçıp kittim. Öyge sōñ
52 irtesige dosum keldi. Akşam nige derev von dakada kaçıp kitipsen dēdi. mēñe ayttım
53 cılap mēñim tüşündü gümdenem çirkin dēdim. Bir daha asla buluşmam dēdim zaten
54 üç cılda buluşbıdık. Şötüp aradan üç türt cıl vötü sōñ bir kün mēñ vónğa bir mektup
55 yazdım. Sēñge tiymeymen sēñi yahşi kōrmeymen dēp sōñ vó mektuptı. Salaka vóşkap
56 ekesinin kıızdan cibergen mēñden yiki yaş maydadı. Ama vólam mēñim dosum idi.
57 Kúp haşı kürgüçüydüm. Sōñ vól kurnazlık kılıp ewel vözü vókuptı. Sōñ yinesige
58 atasıga kısaca hemege aytıptı. Nimeler yazganımdı. Sōñ mēni vöz akrabamız olan bir
59 kız çakırbidi. Yemeke sōñ yinem kepti. Apamdıke mēni kışırdı. Bir ciyenımdıkıçırdı.
60 Kil sēni atan kışırıyaptı dēdi. sōñ apamdıke bardım. Yinem ayttı. Sēni atan völtüredi
61 dēdi. sēñ nimege olarga mektup yazdın dēdi yazarım. İşte evlenmiycem dēdim. Ben
62 onunla benim istemediğini heme kışlak bilgiçedi. Heme niyem içi köygüçedi nişanlısı
63 kete kúp sinirliydi. Nişanlımdın ekese apası kep bakırıp bakırıp kitipti sōñ atam mēni
64 urmaka başladı. İlla tiyesen dip men yok völtürsenem tiymeymen dēdim. Vórdu
65 vórdu sōñ yinem kutkardı. Yeter artık völtüresen me kıızımdı. Bērmeymen işe dep
66 cıladı. Üydegi heme cılap catbidi. Ükelrim mayda yinem hemesi mēñge üzöldüler. Sōñ
67 atamğa ayttım eger bērsen sēni rezil kılamam dēdim. Ama dinlemedi sēni zorla ayak
68 kolunu böyle aparıp teyleymen yeşiklerige dēdi. sōñ işte nişanlım äptıptı. Mēni
69 istemegendi. Mēñem istemeymen amayman dēpti. Ama sadece ekese ve atam tuturuptı.
70 Yok bu nişan asla bozulmaz dip tuturuptu. Yikövü sanki vüzleri evlenedi. Sōñ
71 kızlaram keldi. Hemesi üstümge yertesige hemesi onca masraf nima bóladı. İlla tiyesen
72 dēp hemesi mēni caman kürüp kaldılar. Sen bir bizdim kolumuzga kesini itey yizemiz
73 dēp mēñ tehdit kıldılar. İlaki kolumuzga tüşesen kaçışın cók dēp ayttılar sōñ kōzümge
74 vó yahşi kōrgenim kızlar bir anda düşman kesildiler korktum nime kılátıganımğa
75 hayran kaldım. Sōñ işte bir arkadaşım bana sana biri aşık bóptı. Sēni amay kóymaydı
76 dēdi. mēñ ayttım kēytip aladı mēñ nişanlıman dēdim. Sōñ vónun aytkanını başka bir
77 dosumğa ayttım. Voda mēñge vó sēni kulanmak isteyepken yağıni eleteyepti dēdi.
78 vónun hatını mēñim nişanlımdın apasının kıızıydı. Boşanıptı anlaşılmaptı. Hep balası
79 cóguydu. Sekkiz cıl üylü kaptı. Ayrılganga yiki cıl bóbidi. Ayttı vónun öcünü almak
80 için sēni aletmekçin dēdi. mēñim heyge dēdim de pısent kılmadım. Sōñ bir gün mēñim
81 mamam vefat kıbidi. Şınga yinesi bilen horek äpkıptıyken vó mēñ bilen başka tamga
82 vóturdu. Sōñ mēñ bilen dus bólup kaldı sōñ işte yikevmez takılğıcıydık kerge barsak
83 bile bargıçedik. Sōñ bir kün mēñge sēñge ekem aşık dēdi. minem canga yitişkendey
84 belli kımadım ve hiçbir şey aytmadım. Sōñ ekese mēñ kerge barsam ızımden kēlip
85 mēni vözüge ilgimdi çekip aldı. Sōñ bir kün biz tarladan keleyepbidik. Özümüz icarge
86 pahta yekbidik. Pahtanı busa apamdın ağılıga koygiçedik. Sōñ işte tüşüreyebidik.

87 Mënim apamınam eşimdin üyü aynı cêrdeydi. Kapıma kapı sôn mëñ bilen çaşıt mëñge
88 dos boğan ükesi mënim aldımga keldi. Salam kadaysan dèdi. sôn mëñge bir kibrit
89 bèrdi. Mëñ bıl nime diginimçe içkeri kırıp kitti. Sôn üyge barıp kibriti açtım içide
90 mektup bareken ekisi mëñge bir cıldan bəri sêni yahşı köremem sêñge aşıkman dèp
91 yazıptı. Birlikte kaçayık sêni kutkaraman vó sêni hak etmeydi. Dèp işte bir sürü nerse
92 yazıptı. Sôn mëñ astıgayam telfon numarasını yazıptı. Sôn mëñ aradım äyтімki mënim
93 derdim mëñge cetedi. Hata fazla dèdim. Hiç sêñ bilen uğraşıyan halım çok dèdim ve
94 kapattım. Sonra vó beni durmadan aradı. Sôn açtım beni kança küp yahşı kürgeni anlatı
95 muterdin içide gepleşeyipti yeken Yıldız Tilbe minem Cengiz Kurtoğlu'nun
96 kuşaklarını kayop vözünü mëñge acındırıp ahırıda işendırıp aldı. Sôn şötüp biz bir ay
97 göpleştik ama asla buluşmadık mëñ kabul kılmadım hiç buluşmaktı. Mëñ nişanlımga
98 mektuptı. Yazmay yaşandı. Eşimle alakalı konular mëñ mektuptı. En sôn yazdım olem
99 bilgendey en sôn gepleşkenimde sêni mënim ciyenimdin görümcəsi seni coldan çıkıp
100 catıptı. Mëñ bilemen dèdi. mektuptan ewel gepleşbidik. Nişanlı bilen nişanlılık
101 boyunca biz bês altı kayta gepleşebidik. Sôn işte eşim kaçayık dèdi. mëñ hayır
102 kaçmëymen rezil bólaman hemege dëydım. Aytım jandarmaga aytemen dèdim. Çok
103 bomaydı aytma dëydi. Jandarma atandı yiki üç kün kamaydı. Sôn koybertedi sêni
104 yeneyem biter. Kıp bèredi dèdi. nişanlına doyum endi başlabidi. Yiki üç kün kalbidi.
105 Mëñ tüşündüm mime kısam yindi kaçsam rezil bólaman kaçmasam mëni zorla
106 üylentiredi. Üstelik vólar artık hemesi mëni caman körüp kabıdı. Kobiyem vólardın
107 gebiden ve azabından kortım bihi canımdan toydum çıkmaz sokakta idim. Sôn mecbur
108 kaçmaktı seçtim. Ama şart koştım eşimge mëni yurt dışına aparasan ve bir daha bı
109 kışlaka äpkimeysen sonsuzga çey dèbidim. Ama eşimem sözüde turmadı mëni şehir
110 içige apardı. Kahramanmaraş'ke apardı esker aşnasınıkıge sôn vótup bitip kittim. Bir
111 kèçe saat von veya von bir idi. Ayağım bi eve bi arabaya yürümekten şaşıtı. Sôn arabaya
112 gittim dèdimki bu son şansım ya kitemem yakalaman sôn kittik toğni Maraşke mëñ
113 col boyu cılap çarçapkaldım. Kaçkanım için halım için sonra vardık üyge mëñ çoka
114 kırıp kaldım. Bir ay hiç gepirmedim. Mëni tilziz sandılar vördekiler vürge bargan
115 keçimiz mëñ aşnasının kız ükesi bilen catım sôn yerten pişinde bizge nikah kıydı öyle
116 işte sôn biz vürde bês ay kaldık yenam mëni yiki ay sôn aradı ve mëñge keşki özündü
117 völtürseydin ya da bizdi dèdi. bizdi çağıp kittin dèdi. Biz sêni vözünü keysi bir cêrde
118 völtürgen dèp heme cêrde çukurdu. Taa kırk han geçey ükelerin biler karadık çavundan
119 o zaman kış idi dèdi. üç kün sôn bizden haber aptı. Keşke hiç bómasa bir cerge yazıp
120 kitseydin biz mınça derbeder bómagıçıydık dèdi. Oysa ki bizdi colda kiteyepkenimiz
121 de polisler turdarbidi. Sorgulap sôn bırakbidi. Mëni yaşlı istemediğim bir ne veriyordu
122 onun için kaçıyorum dedim. Sakın bizi yakalamayın yoksa beni öldürür dedim. Sonra
123 vólaram ailemge aytıptı. Hiç üçüncü kün kaynanam äyтіptı. Sôn biz bês ay sôn kıldık
124 kışlaka çünkü barışbidiler kız bèrip mëñ bilen dus buğan kızdı bèriptiler. Üvey
125 yinemdin oluğa sôn vól bir cıl nişanlı kaldı. Görümcem öyleney äpkende mëñ bardım.
126 Yinemdike üyalışımın cêrden astıga kırıgıdey bóldım. Mëñge alışmak yiki üç cıl
127 sürdü bi üyalışım sôn kayınbabam yeni ev yaptırdı o mahaleden taşındık. Şimdi işte
128 ailem beni çok seviyor. Her şeyi unutular bir ben unutamadım şimdi mutluluğum çok
129 şükür tek eksigim çocuk o da olur inşallah allahın izniyle şimdi tek pişmanlığım
130 geçmişten keşke kaçmak yerine jandarmaya gitsem daha iyiymiş her şey daha iyi
131 olurdu. Bence neyse oldu işte hayırlısı olsun artık.

Meryem Doğrular**59 Yaşında****Ev Hanımı**

1 Meyytteliğimde çipçi idim. Leblebi ekkiçidik dekançılık kılğıçıdık. hocam sabun
2 pişigiçidi. Pakistanda'yken labant, kant kılğıçıydık. Yerim völdü. Yerimdin ewwelki
3 hatının türtte balası bardı. Pakistan'dan Türkiye'ge kilgenimizde votuz beş cıl bóldü.

4 Bayramlarda neler yapıyorsunuz?

5 Kurban bayramda hemme kım topkanını soyadı. Bayramda kümme pışıramız kant
6 kóyamız Türkiye'ge kilgenimde kette kèlinim völdü. Yiki tene balası baridi. Bir nirse
7 istegenimizde allahga dua edemiz. Namazdan sóñ dua kılamız. Evlengenimde yerim
8 yellik bir caştaydı. Şipelle ceddi tene balam bar yiki ólum beş kızım bar. Kette ólum
9 evli yiki kızım evli bir kızım canga nişanlandı. Yerim bir masal äyttı. Bir tene paşa
10 bareken bir tene kıızı bareken. Bir karga nime dèyepti. Karga äytipiti. Yerdı yèr
11 kılğanam hatın yèrdi. Kara cir kılğanam hatın paşa sinirlenip kızını bir tinekke bèripti.
12 Tintek kızmanam bile mağarağa kiripti. Mağradan cılan çığıptı. Tintektin
13 burnundanam cılan çığıptı. Vó yikövünü kız yeşitipti. Sóñ kız yikövünüyem
14 völtürüptü. Mağradan tılla bareken kız hemme tıllanı vözüge aptı. Paşaninki dey saray
15 sazlaptı. Paşa saraydı kürüptü. Sahibini aldığa çakırıptı. kız paşanın aldığa kèlipti. Paşa
16 şaşırıptı. Paşa kızından vözür tilep aldığa geri alıptı. Sóñ pitedi.

Zuheyra Ocak**40 Yaşında****Terzi**

1 Yikirme türt çaştı üylendim. Yerim Pakistan kélip mên menem üylendim. Türt ay sôn
 2 yerim Türkiye'ge kitti. Mên özüm maşınıcı mam. Vüç cıl balam bôlmadı. Şipelle türt
 3 tene balam bar. Pakistan'da üylengenden sôn vón cıl çaşadım. Üyümüzde mên
 4 kayınsimim bir tene abısını vónuñ yiki tene kız bar. Vónlarmanam aramız yahşı
 5 mesidi. Vónlar Türkiye'ge kitti biz türt cıl tağın kaldık. Heyye sôn bizem yerimdin
 6 iziden Türkiye'ge kayttık. Bayakta yenemdin aldığa küçtü. Bile vóturuppuz bir tene
 7 kız balam bôldu. Yerim İstanbul'ga işlegeni kitti mên üyde maşın tigemem.

8 Bir nakal aytar mısınız?

9 Bir bab bareken üçte ólu bareken hemmesiyem işlemey diyeken. Sôn baba aytıptı.
 10 Óllarım mên karrıdım. Siler bir iş kılmeysilerin iş kılmalrın lazım dèpti. Kette ólunu
 11 ustağa aparıptı. Sôn usta äyipti. Meyekten cıp iş ğalburğa suv epki dèpti. Sôn
 12 kılalmaptı. Kette ól usta óldu. Uruptu beçe vólüptü. Sôn yikinci óluga yam aynı işti
 13 äyipti. Vulam kılalmaptı vulam vólüptü. Sôn kiçene ólu kalıptı vónun adı Ahmet kel
 14 eken. Ahmet kelge yem aynı işti äyipti. Ahmet kel usta eke vözünüz bir kılıp küsterin
 15 mênge dèpti. Usta kılalmaptı tılın késilgin sên bola kardan çıktın dèpti. Usta al kızımı
 16 tusup kél dèpti. Ól kızdı mäkenge aparıptı. kız kılminem dèpti. Ól kızdı uruptu da
 17 ustaniñ aldığa aparıptı. kızdın yine tovleti kipti. Mäkenge aparıptı kız yine kılminem
 18 dèpti. Atasının aldığa äpkıpti. kız kılammam dèpti. Usta o zaman binu divalga ur dèpti.
 19 Ól kızdı divalga apparıptı. kız şürde vólüp kaptı. Beççe bir ekesinin haqqını aptı. Usta
 20 kerasa ayağının astıda kızdın vólüğü óturuptu. Yeken usta nimeyçin bitip kıldın dèpti.
 21 Ól siz ustasız sizdin äytkeninizdi kıldım. Siz äyttiniz dèpti. Usta vo zaman bar da bildi.
 22 Epkil dèpti. Ól bildi yinemiz bERMÉYEPTİ dèpti. Usta vo zaman bil menem bir tene ur
 23 vólüp kalsın dèpti. Usta üyge barsa yinesi vólüp kaptı. Usta tüz buñga kabir kaz dèpti.
 24 Usta ekemin aç kaldım. Mênge nan birin dèpti. Usta nan béripti. Nandı alıptı kulağığa
 25 ölçepti. Nança kabir kıptı. Usta bu beççe küp caman dèpti. hatını alıp kaçıp kittipti.
 26 Usta hatın küppele nan pışır kaçamız dèpti. Usta Ahmet kel sên kapıdan kitme dèpti.
 27 Kóylardı ahırdan ayırma kellesini dèpti. Usta yiki üç kün sôn kélipti. Darbazanı
 28 sındırıp arkasığa taşıp cürgenmiş. Kóylardı kesip kellelerini ahırğa kuyanmış.
 29 Üylerimdi calagan dey tazzola dèpti. Yiki küze covdı tügüptü üydün içige usta kélip
 30 kürüptü. Aklı şaşıp kaptı. Sôn bôl aytıptı kóylardı kistin dèpti. Vözünüz äyttiniz usta
 31 dèpti. Darbazanı nimeyçen arkağa alıp turupsan dèpti. Vözünüz äyttiniz ustam dèpti.
 32 Sôn üyge nimeyçin cov tügüp kóydun dèpti. Siz äyttiniz dèpti usta bu Ahmet kel küp
 33 caman eken. Hemmesnin intıkamını mên den aldı dèpti. Sôn hatınına kitemiz dèpti.
 34 Són haa kiteyik dèpti. Bu äytenlerini ól yeşıtıpti. Ahmet kel eşşektin harcına kiripti.
 35 Ustaman hatını kittipti. Ahmet kel bilesige cengelde bir kulübege barıptı. Yemeklerini
 36 cipti. Vóturuptu eken nanlarından pıçı kaptı. Usta Ahmet keldin haqqı kaldı dèpti.
 37 Ahmet kel salam bəriş kiripti. Usta tam zamanında keldin haqqın kaldı dèpti. Sôn
 38 bunlar cip boptu. Catıplar eken ustanın hatının adı sarı hatın eken. Sarı hatın, Ahmet
 39 kel küp tehlikeli dèpti. Bu yikimizdin em başığa citedi dèpti. Ahmet kel vónuyem

40 yişitipaptı. Ahmet kel sarı  atını  le ekini kiyipti. Sarı  atındı harcına teylepti. Usta
41 t rkepti. Sarı  atına yani  atını Ahmet kel. Ahmet kel ‘di nehirge atayık d pti. Usta
42 Ahmet kel sa ganı yerini nehirge atııaptı. Uykusundan  anı  anı dip farketmepti. Usta
43 Ahmet kelden kurtulduk halas d pti. Ahmet kelem le e ini k terip sarı  atından halas
44 d pti. Usta eke hiiii Ahmet kel s   mesen d pti. Vulam bayılıp nehirge t ş p kitipti.
45 Ahmet kel yiki kardeşimdin ceyige silerdin canını aldım s    rgettin m    rgendim
46 d pti.

47 M  ge bir tene koşuk aytar mısınız?

48

49 Kam ısını kayırdım kayırma d diye

50  am ısını kayırdım kayırma d diye

51 Yine kaytıp kilemem kayırma d diye

52

53 Pespesgene t beden peseyip kittiye

54 Yaşama ın c vermek teyledi kittiye

1 hocam êndi biz her kün ciyen herkim başıdan vütkendi äytedi. Bizem başımıkdan
2 vütkenlerdi çaşımızgan äyteyeppen. Bizem seksen birge bardım. heyte bizem
3 zamanımızga çaşidik. Üç çaşar, türt çaşar, bēş çaşar, altı çaşar, ceddi çaşar, sekkiz
4 çaşlarıydı. Vu vaktlarda äläktirik cokidi. Bizge vursa kara çırağlardan zıgır yağından
5 çırak kılıp birbirden sâpadan bu ma nime de şunun yarığıda kiçesi şinde şunde voturup
6 şunde yemeğimizi yēyeridik. Kūp zamanlarga şu rakam bōldu. Bir zaman vütkenen
7 kiyin yine bir zamanki keldi. Manavı yēr yağı yōk. Vu vaktta manavı zıgır yağdan
8 çırak kılınadı. Yēr yağı tabılğandan kiyin bir şeytan çırak digen nir nise tabıldı. Yēr
9 çağı salıp içige manabı ipti ütkezip busa bunu yandırışalaridi. Vu ilgeriki kara
10 çıraklardan küre yahşırak bōldu. Kūp devamıyam devamıyam kūp yahşi şu rakkam vu
11 kara çırak vaktıda kandeyidi. Vu kara çıraktı yakkanımızga üydün içiyem karayeridi.
12 Yetimizde cuvsak avzımızdanam bırıımızdanam kara nise kēleridi. Şūndey bir kara
13 çırakıdi dütləri herkes şu rakamıdi. Kin kara çıraktın bir rakam çölenden tēmirden bir
14 çırak tüzeltiştı. Mēñge türt tamanıda tūrtte çırağı bar bırgıl miymanlıklardan
15 müsapirler kiygende vunı yakışaridi. Vu ağırıdi biraz vundan kiyin vu zaman vütip
16 kitip manabı nime zaman keldi. Yēr yağı tabıldı. Yēr yağı tabılğandan kiyin bu yēr
17 yağını yakıp vundan bir çırak çetip malhanalarga kuyaridik. Üydin içige kuyaridik.
18 Bunu bir gügürt bilen yakıp şu rakam kılaridik. Hatteki gügürt cokidi. Birde bizler nime
19 kılaridik. Bir vaktēn kiyin vōt yōk hiç kim yakalmēydi. Yērtēn bilen vakt turup
20 karariydik. Kimdin üyiden bir duman çıkadı. Vu şunun üyige aparıp azırakkana saman
21 ma ya attın gubresimi şunu alıp bareriydik. Bir ateştı kuuyıpbēreridi. Şunu pūflep
22 kileriydik. Şunu bilen biz vōt yakariydik. Çay kaynateridik. Şūndey bir zamanlaridi.
23 Ene vundan kiyin este este elekeyn digen bir çırak çıktı. Vu vaktta Pākıstan yugidi.
24 Hemmesi bir Hindistan idi. Pākıstan'dan mana bu vōn sekkiz litre yağlar barku şu
25 rakam yağlarda yēr yağı kēlirdi. Ene vunı busa vülçeği bilen sataridik. Her kim kireğini
26 alariydi. Kiyn uşe şeytan çırağımızdı. Yakıp kiyli vakt biz aram bōlduk. Vundan kiyin
27 busa elekeyn digen nise kēldi. Pākıstan heyte Hindistan'da vaktta bi İnkilist'lerdin
28 kulıdık. Amma bu Awğanıstan'mızdın pişevir digen caylar hemmesi İnkilist'lerdin
29 kulıda birden bir yağ kēledi. Bu yağlardan alıp dükendarlar ki sataridik. Her kim
30 kirekliğini alariydi. Vu vaktta kükçay kūp kenidi. Hemme karaçay içeriydi. Ane yindi
31 zaman vütüp kitti. Karaçay yoğ bōlup kük çayga vütti. Hemme kükçay içeriydi. Ane
32 vundan kiyin busa. Mana bu elektrik çıktı. Eleyktirikten istifade kılâyapken bōlduk.
33 Radyolar kēliriydi herkesteyem radyo yōk idi. Birantelerde radyo bariydi.
34 Äpkillişeleriydi kımma idi. Her kim alalmesiydi. Vōnı bu radyólaram busa içige baltı
35 yiyitken ya bir rakkam bateryası baridi. Ayrı şundan herrakımından baridi. Bu Almanga
36 Rusye'den kēliriydi. Bōlardı kullanıb yūrdik. Mēñ şu vaktta okılğa bareriydim.
37 Okıldan kiyin kēlip busa mana vō teneke sazlıkka işleriydim. Yikki sene çalışkanden
38 kiyin mēñ ürgendim. Ürgengenden kiyin ükem bilen ikavmız teneke sazlık kılıridik.
39 Vu vaktta manabu soba digen nise ebeden yōk idi. Her kim üyide mana bu çay
40 kaynataridi. Kōmürlerden mangalka taşlap vōnı busa üydin içige kuyup üstüğe sandeli

41 kıl sak ta yirten geçigey ıssık bóladı. Yirten bu çay kaynetkenden sóñ anemiz yene bu
42 ateşini epkip buña taşlarıydı. Bir gıllar yirlerdi. kövlep ateşten barıdı. Şuñğa taşleriydi.
43 Mañğa bu ıssık bólaridik. Kışlarğa şüney kılaridik. Yazlariyde yindi rahat idi. Bizler
44 busa üylerimiz hemmesi laylan idi. Bu ğış hazırki bólóglardan yok idi. Hemme layden
45 vüzimiz nime kılıp tağse diyeridi. Tağse kılıp vurıp şüney üyde vótireridik. Bu
46 üylerimiz buse yazda ıssıgıde salkın bóleriydi. Küp serin bólariydi. kışta ıssık bóladı.
47 Mañğa blóglar busa kışta sávuk bóladı. Yazda eftab tiyse ıssıg bóladı. Emma vular bu
48 tórpaktan buğan üyler sávıgda ıssıg bóladı. Issıgıda salkın bóladı. Şu rakkam zindelik
49 vütkezdik. Küüp kıynalıp zindelik kılaridydik. Mesele bir künge zurıga şu künimiz
50 vüteriydi. Hettaki yazlarda bólsa tenesiz işlerimiz yürümezdi. kışta kiyin yürerdi. Şu
51 rakkam kılıp küp kıynalıp zindelik kıldık. Bizdiki şüneyidi. Birgıl yiri bar adamlar
52 bizden küre biraz yağşı bizdin yerimiz yok idi. Vó vaqtlarda şu rakkam kılıp vütkezip
53 kældik. Kiyin yağşı bóldı. Hevliyem aldık bir yerim aldık. İşler yağşı bóldı. Kabil'ge
54 köçüp kældik. Kabil'ge köçip kélip bir işge kirdik. Bir Üzbeklerimiz de Päkistan'dan
55 äwğanistan'ga Kabil'ge bir fäbrika bunı tüzelitti. Tekstil kumaş nime kılardı. Měñ
56 vónıñ gümrük işlerini mēñ kılaridydim. Gümrükten mallarını masıl kılıp çıkarıp
57 fäbrikege äpkilerdik. Fäbrika bunı tukuyardı. Bizge bir maaş bėrerdi. Vundan kiyin
58 fäbrika bizge bir mal bėrdi. Bir dükan kıldık Kabil şehriyde bunı mitirlep satāriydik.
59 Ükemiz vu eştė kılaridi. Mēñ gümrük işlerini kılaridydim. Şu rakkam kılıp payse taptık.
60 Vundan kiyin hayırhene digen kabil'de birden üy tüzelittik. Üylendik ükemizem
61 üylendi.şu rakkam kılıp bir qarri atāmiz bariydi. Ane şu rakkam kılıp atāmiz ki
62 bağlende şu ınkıláp vaqtıda Nur Mehmet Terakki'nin vaqtıde bir yüzü vun yaşarde
63 bizdin dedemiz vapat kıldık. Ane vundan kiyin bizem kaldık. Munden kiyin mañğa
64 ınkıláp bóldı. ınkılapta cahellerde yürdük kürdik ki bu cahellerdeyem busa bir
65 müsürmanbirbri bilen uruşadı. Bolar makul bómadı. Bizem Päkıstan küçüp kældik.
66 Päkıstan Karaçi digen yerde birde yaşadık. Vón sekkiz cıl mēñ Päkıstandeydim. Uşe
67 de iş kılaridydik. Mēñ teneke saz idim. Suv depolar birgıl bir neseler tüzelteridik. Şu
68 bilen küp yağşı künümüz vüteriydi. Vunden kiyin kiyin bólsa kismet takdir eken.
69 Mēñge Türkiye'ge kældik. Türkiye kėlginimge mañğa yigirme bir cıl bóladı. Birde küp
70 yağşı yaşadık. Arem bóldık. Türk biraderlerimiz bizlerge küüp yağşı merhemet kılıştı.
71 Herkeske şüney hususen Özbeklerge yağşırak merhemet kılıştık. Bizge hiç kim biröv
72 sēñ nimege kėldin memleketinden memleketinge kitkin nimege kėldin. Bizge nuksen
73 bóldıñ dip hiç kim äytkençuk. Türkiye'de yağşı yaşadık.

1 Yırtamanam türkalaman namacımdı vókıyman namazımdı vókıgandan sonra
2 çaylarımdı dāmnayınan şındayam tarlalarga baraman pahta çappalarga kılanan
3 çalışaman ışlayman hūdaga şükür pamadur çappalarığa baramamız kalampır çappa
4 sığa baramız. Bazan piyaz kazmağa baramız bazan kaçalı kazmağa baramız. Çılak
5 yıkmaka baramız çılak yıkkandan sōñ toplama zamanı kitadı vōñı tóplaymız tallı
6 kaçalı bar vōñı yıkmaka kittik. Bir kün bundan sōñra zeytinler çıgadı. Zeytin
7 tóplamaka baramız anar tóplamakta baramız allah sav busın Türkiyā hūdaycan
8 hastalıklardıyam kütarsın. İnşallah hēr nirse yahşi bup kitadı. Balalarımam yahşi allaga
9 şükür mını bagadı. Kitma dēdi işka vüzim canım sıkıladı. Kitaman arkadaşlarımanam
10 gurın kılaman. Arakadaşlarıman manam künim vütadı dip. İyda vótursam canım küp
11 sıkıladı. Daşka ürganıppan hap daşka bargım kıladı. Daşka yahşi şamal serin künimiz
12 vütip kitadı. yahşi bala bup avvalam işlagıçıydım. Hap işlap künim vuttı. Urdılardıka
13 bargıçıydım. Bılaşık cugıçıydım iylarını şıpırgıçıydım. Kazanta baklarını cugıçıydım
14 küp yahşıydı. hamırlarını kığıçıydım nanlarını pışırgıçıydım. Vōñdan sōñ kırlarını
15 cugıçıydım ütilarını kıp pırgıçıydım. İyge kip balamdı yımızdırıp kitgıçıydım
16 vuyangan busa yana bargıçıydım. Yana bir iyge barıp kasa tabağını cugıçıydım.
17 hamırlarını kığıçıydım küp yahşi anlaşkıçıydık. Küp yahşi insanlarıydı bıçaralar allah
18 razı busın vōnlardan yana bir iyge bargıçıydım. Yana bir iyge barıp kasatabağını cuvıp
19 şıpırıp sıyrırgıçıydım. Bēş altı iyge işka bargıçıydım. Hār zaman işlap künim vütti. Vōñ
20 tókkız yaşıda çalım vüldi. Çalım vülgenden sōñ hār zaman şı işmanam vümırım vütti.
21 Yanada şükırlar busın. Ayağım sav kulım sav küzim sav şınça allanın bērgen güçige
22 da şükırlar busın rabbınga balalarım óllarımdanam allah razı busın kēlinlarımdan
23 nibaralarım kızılarımdan hammasıdan allaga şukır hamması yahşi hūdaga şukır
24 balalarım bērgılı vókıydı. Bērgılları vókıp halı kazangan cók inşallah kazanır. bırhılları
25 askārlığını vütkarıp kēldi. bērhılları askārlığını vütkargan cók nibaram askārga kitipti.
26 hūdaysan hayırlısımanam askārdan kisin inşallah mutlu masut nasıp busa aldığa külip
27 çıgayık.

28 Mene bir naķıl aytar mısınız?

29 Bir baba barakan bi babanın busa üç ta kızı barakan hiç ólu bumamtı. Allah taala ól
30 bērmaptı. Asan bir kün bir bay vu babanın kızlarını işka aytıptı. Asan baba bıçare nima
31 kılacağın bilmaptı. Sōñ busa kızlarıdan birövünü ól kulaklardı kıydırıp yirkaktay
32 sallaptı. Sōñ bir atka bındırıptı. Uzangılardı tagıp ól bulup asan vu baydıka işka barıptı.
33 Asan vu bay busa ónı hiç işletmaptı. Vu bay busa ganakan babanın ól kılıp cibārgan
34 kızını hār kün gezdirip cırıptı. Küp yahşi kuruptı. Baydın yināsi caganın kızlığını biraz
35 sizipti. Baydın yināsi küp hüşıyar akan. Vó ól lamas dipti. Kız dipti. Kızdın busa bir
36 papıyı barakan. Baydın yināsi aytıptı baggüldi astıga çaçıp kuy sulup kaladı dipti. Ól
37 busa şınday caşnap turadı baggül dipti. Sōñ asan vōnu papy kip aytıptı. Kızga hāndın
38 yināsi şudayaptı. hānga dipti. Sōñ asan kız busa yırttan vagtan turkaptı astıdaki
39 baggüldi. Dayraga atıp cibarıptı. Cangasıdan tirip tirip apkım astıga tüşaptı. Sōñ

40 catıptı. Són caganı gan busa turkaptı. Karasa şaşırıptı. Asan yina yina dipti. Vónun
41 gülü mênim gülümdanam çaşarıp turuptı dipti. Şınday dipti hiç sulugan cók dipti. Asan
42 gandın yinäsı yêkövün tuvalatka barınar da pişap kınar dipti. Kız busa pişabı uzaka
43 kitmeydi dipti. Asan vónu busa papy barasap kızga aytıptı. Sên dipti bir garavdı alda
44 şuna tagıp pişap kıl dipti. Asan gan manam kız tuvalatka barıp pişap kıptı kızdın pişapı
45 gandıkıdanam uzaka kitıpti. Són gan yinäsiga kèlip aytıptı. Vó ól fünkü pişabı
46 mênikıdanam uzaka kitti dipti. Vól yırkak yina kızamaz dipti. Asan yinäsı aytıptı. Vó
47 kız vónun bir hünarı bar dipti. Asan şu kiçayam ugılap kaptı. Són yırttan buptı gan
48 aytıptı. Cêr aşna yêkömiz bıla bazarga barayık dipti. Són atka mınıp yêkövü bazarga
49 kitıpti. Baydın yinäsı aytıptı kız busa dup aladı ól busa mıltık ya dumbıra şınday
50 nirsalar aladı dipti. Asan bunu papy kèlip kızga aytıptı. Asan kız bazarda yahşi bir
51 dumbıra alıptı. Yanayam yırkak bir nısalarını aptı. Yiki nirsı aptı. Són asan yana
52 yinäsiga aytıptı yinä dipti yana şınday öldın nirsasını aldı dipti. Vó ól dipti yinäsı
53 aytıptı cók balam sên bilmaysan vó kız dipti. Asan gan üyiga karap kitıpti. Kızam busa
54 vüz üyiga karap kitıpti. Asan kız kitiy bırıptı. Dumbıranı busa bitip çalıp kitiybırıptı.

55 Kamış kursan kalam bir

56 Caştı kursan badam bir

57 Barayapkan bay baba

58 Sadrazamga salam bir

59 Kızlığımdı bilmedi

60 Kızıl tılla çaçmadı.

61 Dip kuşıktı aytıp kitiybırıptı. Cılda bir baba busa bitiyip karayman dip buyı kıyşanıp
62 kaptı. Són canağı han aldıdan çığıptı baba baba buynıgız nima kıyşayıp kaptı dipti. Bir
63 kız ól kulaktı kıyıp dumbıranı çalıp mênı şı kuşşıldı aytıp kitayaptı dèdi. Són han
64 sınırlanıptı. Üyga barıptı yinäsiga aytıptı. Yinäsı aytıptı hanga mên sênge aytmadım
65 ma vó ólamas kız dipti. Kızdan han kızdıkı barıptı. Bay baba ólınız xanı dipti. Baba
66 aytıptı ólım sızdıkıdan kıgandan biri kasal óglap catıptı dipti. Asan han aytıptı mınıp
67 kasamım bar ólınız kızakan mên vónın bir kaşık kanını içamam dipti. Asan baba
68 kızının üstige kutularga tóldırıp şırını kuyıptı üstünü busa kampal manam cavup
69 kuyıptı. Són han kipti. Bıçaktı urıptı kıga sôn şırını dukılıptı asan han parmağı manap
70 calaptı. Mınıp kasamım çayıga kıldı dipti. Asan kız vóyanıptı. han busa kızga aşık
71 buptı sôn babadan kızını istaptı. Kızam kabul kıptı babayam bèripti. Asan kırk kün
72 kırk kèçä tóy kip mutlu mutlu muradlarıga barıp hoş bulıp yaşaptılar.

Bereket Kurt

Muhtar

1 Evet ben Ovakent Mahalle muhtarı Bereket Kurt şu kışlakta Ovakent'ga
2 pirlaşkanımızga 1982'de Kenan Evren tarapından alıp kıganıydı 171 aila. Şu anda
3 vótırıp bu şu Ovakent'ta yaşap barayappız. Ve şu anda bir da vótırıp en azından ilanıp
4 balalı çağalı bup bir kışkı kıgan busa bēş altı kışkı olarak gaşı on kışkı bularak nına kıp
5 barayappız ve şu anda Ovakent'te uzbāk olarak başka bir da bir Türkmen kavmınız
6 bar vā yiki kışın nimamız bar bir Türkmen bir Uzbāk başka cuk bir da vā 1982'dän
7 biri Ovakänt'ta vótırıyappız. Vótırıppız vā dericilik barıydı. Hayvancılık māk mınak
8 vóndan sonra inşatlarda vā nimalarda ışlaydı. Şunday hayat dāvam kılıp şuana kadar
9 barayappız. Şuana kadar manı şınday kılıp manı şu rakam Ovakänt' ta en azından
10 vótuz dokkuz cıl bóladı. Manı şunday yaşamaktayız. Hayatımız davam ediyor.

11 Buaranın gelenek ve görenekleri nelerdir? Dügünlerde neler yaparsınız?

12 Nımalar kıladı. Tóyımız bar bızda başlık parası dip bir mähir bar. Ama burda nima
13 bómasın çünki mähir bar mähir tarafı kız tarafka bir paysa bérädı. Pul bérädı puldı
14 busamga bılardın kıştasını çeyizini nımasını kız tarap kıladı. Ól tarap hiçtımá kımaydı
15 ve boyla bır başlık paysası aladı. Ama kızda mäsäla yikırpiyam vüzıdan harcayarak ve
16 bütün kızdın çeyizlarını kız tarap kıladı. Hayatımız biz kığandan biri Urpa
17 adätlarımızdı nima yiki tóyımız tamaşamız ve äwäldan nima rakam busa şı rakam
18 dāvam kılappız.

19 Burada bayramlarda neler yapılır?

20 Äwäldan kağan bar çünki bızlarda qurban bayramında vüç kün darsagan iyimizda
21 cayılıp kóyadı. Mäsäla dinimizga nima haräkät kıgan busa güşti üçka bólıp biravını
22 nımaga bérädı. Bıravını kóvırıp vóndan sonra bizlardın yikinci küni mächıdlarda
23 mächıdlarda mesala källä güş şunday nırsalardı pışırıp hammamız alıp qurban bayramın
24 dóvasını mullalarımız dóva kıladı. Ve bütün herkez vükin saat tókkızda ya vónda cam
25 bólamız. Bir cayga dóva kılamız. Ve gelänäklarımızda äwäldan bugandan biri şuana
26 kadar dāvam kıpcatıppız.

27 Afkanistan'da yaşadınız mı?

28 Avganistan'da mēñ vón ceddi yaşında Avganistan'dan çıktım. Caşım vón ceddiydi bir
29 cılam Pakistan'da kağan busam vón sekkiz yaşında mēñ Türkiya'ga keldim.
30 Türkiya'da Ovakänt'ta yaşadın manı şurga hayat dāvam idip kitayaptı. Bırda üylandık
31 bırda balalarımız bóldı. Altıta balam bar. Manı şurdamızz şıbvadarga Ovakänt'tamız
32 yani bunlardan nıması türtta kız yiki ól. Yikisi üyli yikisi patıya bugan biri kız biri
33 óğlan şuanda patıya dimiz mesäla nişamlı. Daha vónlardan inşallah tóyını kılamız
34 inşallah.

35 Mahalle haklının geçim kaynakları nelerdir?

36 Evet bunlar tarla bize hükümet tarapından vónar dünim tóprak bizga bérēlgan mesala
37 yüz yetmiş bir hanaga vā ailağa vónar cürıp diyoruz. Biz vónlarga bérēlgan vónı şı
38 tayyara maydan dimiz biz şu tayyara maydandın aldıdan vırda tabıkıda dikankarlık

39 dimiz dikankarlık kılıyaptılar. Hayvancılık, inşat şunday nirsalarga barıp hayatımızdı
40 dāvam yitayappız. Kovid vón dokkuzda Ovakānt'da qarılarımızdan bir vón tana
41 bariydı vāfat kıldı. Vóndan hariç nima bugancuk boyla bır ağır bır nima birda
42 vüfkarganımız cuk kovid vón dokkuzdı. İç içka bir bıravı bómadı. Şurada koronasız
43 hayatımızdı süriyappız başka bir nisa bugancuk.

44 Buraya özgü yemekleriniz var mı?

45 İşte şorba diyor, mantı var mantu özgü has. Mesala bızdın Vüzbäklarda palāv diyoruz.
46 Vóndan sonra şorba, aş aşı bırıda aşı bırıda ğamırdı maydalap maydalap vónı aşı bırıda
47 dēdi. vónı nıması bar vóndan sonra şorba bar vóndan sonra kup nirsalar barda bazı
48 nirsalardın atını bilmaymız. İçin şular yani özellikle bızdım kübi palāv, şorba, haşlama
49 dēdi. mesala haşlama şorbası öyle etiyoruz.

50 Pilav nasıl yapılır biliyor musunuz?

51 Evet yapıldığını biliyorum. Şimdi bi Uzbäk palāvını kılma tarifları biz sabızı diyoruz.
52 Mayız diyoruz. Üzim kurı, kırmızı üzüm, piyaz, pirinç, kimyon, yağ bu altı çaşıttan
53 alan bir şay. Aa vónın içiga nırda her şay da kuşabilirsiniz. Yani nima taylasanız
54 badam, fıstık, fındık nima pışıraman dısa içiga pışırasız ama kuydın ğüşı sıyr inak
55 diymiz mesela tavuk tavuktun ğüşı pak lēzzāt bērmaydı. Ama kuzının ğüşı palāv başka
56 rakam bóladı. Palāvı küp yahşısı bóladı. Manı şulardan bóladı yan palāv. Palāv
57 bızdıkılardan yüzda tóksanı bıdadı palāv pışırmanı.

58 Pilavın pişirildiği özel günler var mı?

59 Özel pişirilir. Bar bız cēnazanız ölürse üç ğüla yedi ğün arasında palāv pışıramız, kırk
60 dēdi ma yana palāv pışıranız yahşi künlerde mesela tóylarımızdayam palāv pışıramız.
61 Yani hāp mesela yahşi künimizda yam cēnazamızda busayam kız uzatkanda busayam
62 bóladı. Devamlı palāvımız bar yani bizlar bir pışırsak yiki kazandan başlaydı vón
63 kazan vón yiki kazan. Mesela bütün kışlakta en azından bir vón bi kişi yaşasa vón bin
64 kışının bēş, altı bin kişilik palāv pışıramız tórt bini kıyamasa altı bini kıp palāv cıyd.

65 Cenazelerde kültürünüze özel gelenekler var mı?

66 Yok hiçbir şey vónday bir nisa yók. Aparadı abdestını aldıradı. Bızda devrası bar.
67 Devva dip bir oynalma nıması var sacida bunday işları bar. Vurga bır pul kuyadı
68 mollalarımız devra dip bır dulaşadı. Vóndan sonra mollalarımız şı paysanı bulıştırıp
69 aladı.

70 Gelecekte Afganistan'a ya da Özbekistan'a gitmek ister misiniz?

71 Şimdi kilatıgandan bizdim beklāntımız. Biz Türkmüz biz Özbäkmız bızım baba
72 yurdimız Özbäk biz Avganistan'da da göçmānidik. Vurda yam Rusya işgal ettiği
73 zaman babalarımız Orta Asya'dan Afganis'tan vütkan Afganistan'danam vurdan tağın
74 biz göçmān vularak kēldik. Ama bundan bıyak bız Afganistan barat disa biz
75 barmaymız. Çünkü niya bız vüz tilmiz biz vüz nımamız hiçbir ayrımcılık kürganımız
76 cók gururla yaşaymız yaşap curıyappız. Balalarımız bundan bayka Afganistan baradı
77 disa Afganistan barmaymız. Çünkü Afganistan tamam bizdim atalarımız vürda
78 yaşagan bizdim atalarımız vürda vülğan vürda kabiri bar yikinci bir māmłākātımız
79 vürda dünyaga kippız. Ama bizdim balalarımız birda yaşagan birda tujan. Biz

80 Afganistan'da tujan Afganistan'da yaşagan biz Avganistan dip vümrınız vütadı bizim
81 Avganistan yisımızdan çıkmaydı. Ama biz Afgan namasmız ama biz Afganistan'da
82 Uzbäk olarak yaşadık. Ama biz vürda Afganlardı Afgan dıgıçıydık ama biz Uzbäkımız
83 Kenan Evren pašamız alıp kıgan vaqtıda bizi Uzbäk, Kazak, Türkmendi aldı. Yani
84 başkam ağandaydı birga küp Avganı küp peştisu bar darısı bar bılar bar. Bılardı amadı
85 sırf Türklerdi aldı ħali Türklerdi alıp keldi. Birda beş cayda Türklerdi cayıda bızlardı
86 Afganlı uyruk olarak alıp kıgen beş cayda. Hatay, Gaziantep, Diyarbakır, Bilecik,
87 Kayseri ve Tokat altı yere yerleştirdi. Şimdi Bilecik manam Diyarbakı'dı
88 Ceylanpınar'ga biz brdayız biz hammamız Uzbäk, Türkmen ve Kazak üçavıdan başka
89 biravan kıgancuk birgayam biz päs Afganistan kitmeymiz.

Sacide Said**40 Yaşında****Ev Hanımı**

1 Mëni kûndiz diya bir cêrdan kılın alıp kıptı. Atam yıllık çaşında üç tănä kumanın ıstıga
 2 yınam vón tókkuz çaşında atam yêllik çaşında yikisi vûlganıydı. Bıravı yatalak
 3 yatıyordu. Vóñdan sóñra kûnılsız bóldı. Yınam kûnılsız yani atam kapıdan kırsa yınam
 4 pãncãrãdãn çıķķan yani sóñ kûnılsızıydı ışta. Buylã napsın kadarga razı bóldı yani.
 5 âwğanıstan urış bóldı. Urıştan dolayı bızlar kaçtık kayttık mëñ altı aylık búbakkan
 6 apamlar Türkiya'ga keldi. Dãvlatımız sag bólsın uçak manan alıp keldi. Pakistan keldi.
 7 Pakistan'dan birga keldi. Mëñ âwğanıstan'da kaldım. Âwğanıstan'da kaldım ha
 8 atamlar yınamlar Pakistan kürmadı. Tóğrı Türkiyã vütip keldi. Babam vüldiktan sóñra
 9 yınam Türkiya keldi. Pakıstan'ga haman kaytaman diyap kanda kışlak yangın çıķķan
 10 yınam yandı. Allah kórısın alları kulları yandı. Vóñdan sóñra âşyalar çıkartırkan
 11 dumanına bógına yanı küyip kaldı. Yınam vóñdan sóñra kalıp kitti. Yikinci sãfãr
 12 çıkamam diganda bırısına koymadı. Yanı bir řãylar bóldı ışta kadar kısmãt takdiri ilahi
 13 yani ne diyalım mëñin yınamdı túrttana ólı yiki tana kızı bar. Yiki tana annam bırısı
 14 akasidan kaldı ilk dól olarak vónı aldı ilk atam vóñdan sóñra tagasının kızını aldı.
 15 Tagasının kızıdanam bır tana yikiz yiki tana tek túrt tana çócık dünyaya keldi. Yikizdın
 16 bırısı vüldi üç tana kaldı. Vóñdan sóñra Aysã diya yana bir tana kızdı aldı. Vu kızdın
 17 dogım üstıda Allah muhafaza vãfat etti. Bir tana kızı öldi. Kızda vüldi. Annası da vüldi.
 18 Vóñdan sóñra mëñim annamdı aldı. Tagamdın kızı da ĥastaydı yanı bi çarã vótız dürt
 19 vótuz bẽř yařında vüldi. Allah dart bẽrmiř ĥasta vóñdan sóñra mãcburãn bařka
 20 tanımadıģı bir küyden mëñim yınamdı alıp kıldı. Yınamdı atası afıdarsınız paysa
 21 bẽrırsa yani kumanın üstiga çok paysa bẽrirlarga bizlarda üyla yanı paraya satıptı.
 22 Anamdı annam çok çekti. Atam kapıdan kelsa yınam pãncãrãdãn çıkıyor. şınca caman
 23 kürgiçiydi. řam bólı bẽrse kalbim pır pır çarpıyordu diyor. Haman aydın aydınlıģına
 24 baĥçãyã çıģıp aydın carıklıģıga aģlayarak vótırıyormuř. Bazardan atam nımlar
 25 nımlar apkıladıyakan. Buyle çarçın takı buyla her řãy alıp kılardı. Pãncãrãdãn çıkarıp
 26 pırlatırđı ya da kónřılardın kızlarımayman paylaşırdı. Bilasız hammasını ha mëñ canga
 27 bilmayman yınam vız ışı canga kelin bóp kıgan palla şınca apkıldı. şınca
 28 apkıladıyakan yınam vüzi anlatadı. Hayya yınam anlatadı. Bıl çaş kız yınam yêllik
 29 yaşında adam sakalını bóyaganakan bir ta minday yaĥři ayakkabılar küyip vüzi alıp
 30 kipti. Kürsanız şı ĥaçça apamdan bir suran mëñim annandı kelin alıp kipti. Arabaga
 31 mına kapının üniga şı ĥaçça apam vón túrt yaşında yani katta kızı babamdı. Çavup
 32 kapıga çıģadı. İhii atam kelin gitirdi. Kelin apkıldı diya yindi.kelin kızı buganını
 33 bılmasın balam cók ĥiçbir řãyım cók dip atam apkıgan allah kórısın vûlgandın
 34 arkasından kónıřmak yaĥři dãyıl. Hiç kürmagan küydan apkıgan yınamdı. Hiç
 35 kürmagantışmagan bılmagan kıřlaģımızdan alıp kipti. Yişanıydı ma hayya yişan
 36 yişanıydı. Atamlardan pıçigana pasırak yişan vóñdan sóñra bir tana abısı barıydı
 37 yınamdın. Üç tana kızıydı abısı da ävliydi. Biçara cetti ól tordu balası bómadı. Vó abısı
 38 yınamdın abısı dayım mëñ yınamdın karnında túrt aylık hamılãykan parçınlar ışlap
 39 kitti. Camanlar terarüstler Taliban'dın bilmayman yanı üyla kitti. Nurullah diyaydı u
 40 kadar bir cıģıttı yani kimadı. Vülisi tırısı tabılmadı. Yınam nımadan karıp kaldı. Yınam

41 yiki ıyılıp kaldı yani. Bir tana agaynı bariydı. Nurullah disa Nurullah'ıydı. Küçadan
42 bir vütip kitsa şamalığa kómşılar çıkıp bakırıp kagılıbırğıcıydı. Bu kadar cakışıklı
43 bırıydı. ħalı taga cók ma sizda taga cók minda yiki tagana ħalam bil dadamızdın üç
44 tana kızı bar. Üçını da kuma üstiga kumaga kitmiş. Cók paysa bérir diya hiç vügay
45 tagalarınız cók ma vügayam cók vüzdıkıyam cók hiç taga cók. Hiç yirkak baçça kağan
46 cók ma atanızdan atamdın vüziyam bir agayınıydı. Babam biçara bir ħatın aptıyakan.
47 Bir ólı barakan üç kızakan. Hayya bir ólı barakan. Yinanızdın başka yèrkak agaynı
48 cók. Atanızdın ólı bar ma? Atamdın şukur ólı bar. Yinamdın yindi túrt ay ħaçça
49 apamlardan birav Hasan akan dimanka birtta hayya ólı bar. Atamdın vüziyam
50 canlıydı yinamdın agayniyam canlıydı. Canga şınıyam agaynı bar ma? Hayya
51 aytaman ku Hasan akan bar. Vüzinin yinasından kağan yigizdın bir tanası kağan yahşi
52 adam. Akan busa áwğanistan'da sayır akamdın apasından bugan hayya ma vó kışı hayya
53 hayya sayır tagamdın apasından bugan şı yişan baba aytaydı. Yakan bir kızı bariydı.
54 Hiç kün kürmagiçıydı. Karan bitip aytkıçıydı bir kızım bariydı. Kün kürmadı vüldi.
55 ħudaga şükir digiçıydı. ħudaga şükir biçara yinam manam atamga anlatkıçıydı. Vü
56 zamanda adamlar zalım akanda. Mèñim atamm zalımıydı. Apamdınam nibarası bóptı.
57 Haa nıma bóptı. Kız kız ħalı biraz nımasını cutıptı. ħalı başka şāħırğa apkıtıptı.

58 Abla peki şimdi senin kaç çocuğun var?

59 Ävdä bir çucıgım bar. Yiki tana kız üç tana óğlanım bar.

60 En meşhur yemekleriniz nelerdir?

61 Palāv mäşhur yämägımız Afğan palāv in küp palāv haşhaşlama yapıyoruz. Çurba, ét
62 çurbası her şey yapıyoruz. Märcimek, bulgur palāv, patlıcan, sarma, dolma, mantı her
63 şey yapıyoruz.

64 Peki pilavı nasıl yapıyorsunuz?

65 Palāv yağ kóyamız önce pırınçtı ıslatıyoruz. Zatan bızdım palāvı kımaysız ki uzun
66 uzun gürüş oluyor. Arkandan yiki üç saat ünca ıslatırsanız ılık suda yitartı. Evet
67 arkandan ılık suga yani çāşmānın suvıga ıslatırsan daha iyi yani buyla agar acala busa
68 biraz sıcak su kaynak suvdın yarısı yanı vóñdan sóñra kazana cav kóyorsunuz.
69 Kızdıktan sóñra ét atıyorsunuz kızarıyor. Vóñdan sóñra piyaz vóñdan sóñra sabız.
70 Vóñdan sóñ pamadır salça suvıga karap kavırıp kavırıp atıyorsunuz. Vóñdan sóñra suv
71 yarım kitil gibi suv yani. Vóñdan sóñra çórba kaynıyor. Vóñdan sóñ gürüşti suvını
72 tugıp cuvarak ataşız suvdın ıçıga tuzını ataşız. Vóñdan sóñra pırınçtın ıçıga kulınızda
73 batırsız. Kolinızdın yiki cızgısı bar ya pırınçtın suvı kıladı. Şı yiki çizgınızga kıladı
74 suvı tancaranın dibindin dāyıl ügla yani.

75 Terzilik yapıyor musunuz?

76 Tärzılık biraz biraz kılaman cakınlarda ürgandın yanı unca bılmagıçıydım. Uncadan
77 yilak tıkkıcıydım. Şalvar tıkkıcıydım bil ağrıdıya vóñdan küp iş kılamayman.

Ulanay Şeker

57 Yaşında

Ev Hanımı

- 1 Yéllik säkkiz yaşındanam meñ Afğanistan'dan kiganda von säkkiz yaşıdaydın
- 2 Türkiye'ga kiganda çocuk pócığımız cógıydı. Vütip keldik bura geldik. Vonda
- 3 çócığımız cógıydı. Üç sanadan sönra çócığımız bölđı. Pakistan'da bölđı tıştı vöndan
- 4 sönra bómadı. Bërge kiganda sön üç sana geçti. Sönra çócığım bölđı. Cetti balam bar
- 5 beş kız yiki tana óglan şı guzaran çıkıkta kazan, tabak, nan pışıramız. Sönra cócıklar
- 6 büyüdi. Panuga kittik zäytına kittik ısta su pagda tirdik. Nan pışırdık. Guzarançılık bala
- 7 bak. Şı yinam nuna kılşa bızım onı şını kıldık manı vöndan biri hasta öldik. Vótıyırók
- 8 beş, altı sänä bölđı meñ buyla yataktan kalmaz bölđım. Meñ rómatsızma bölđım ya
- 9 vöndan biri kılanımızga kırk sänä böladı. Karıp bómasa vótuz säkkız kaç sänä böladı.
- 10 Katta kızım kaçada bölđı. Vótuzdan aştı niççada üç cılan vöndan äväl bugan busa
- 11 vótuz üç cıllar bóptı. kırkka bağanda ısta
- 12 Evlendirdim mi çocukları?
- 13 Evät allaha şukır üçü eyli törtavı bakar. Yikisi nişanlı hayya törttası bəkar yikisi nişanlı
- 14 yikitası bəkar.
- 15 Ne işlerle meşgul oluyorsunuz?
- 16 Hiçbir işin cók çiftçilik kığıçıydık. Vöndan öncä tarlamız bariydi. Allah razı bósın
- 17 dävlat bərmiş. Pagta yiktık pagta tirdik. halı baçalarga bəramız. Yigalmaydı cócıklar
- 18 babası vülgandan biri yigalmaydı. Bicaralmaydı da ısta meñ bəkar. Balalar buyla óllar
- 19 maydaydı kızlar kättäydi. Yindi busa óllar pıçığana kattardı. Yavmaya işlaydı şı başka
- 20 iş cók inşatka işlaydı. Yiki vól yiki ól vüzi inşatka işlaydı. Bazan bəkar halı biravı
- 21 maydası biravı nişanlı vó da Arabistan'dan nişanladık. İsta kısmätta nıma busa vól
- 22 buladıyakan.
- 23 Sizin burada düğünler nasıl oluyor?
- 24 Kürmadın? Kürmadın ma? Vokınları tóydı kürip kitgiçiydi. Nıma rasıma bar.
- 25 Bizlardıkı başlık paysası aladı. Kürpa tóçagını yorganını hammasını yina tarapı kıladı.
- 26 Nıma nırsası busa hammasının vüzünün paysasını aladı. Şunga kip kıladı. Asan
- 27 kamaydı yinasıga asan kudagaylar kıladı vularga asan külak, lata, kiyavga takım,
- 28 cizzik şı vüzlardıkı kanday busa bizdıkıyam. Şulda sizlardıkı busa yèrkäklar kıladı
- 29 här şäyını bılardıkı busa kızlar vüzları aladı. Paysasını kız tarap kıladı. Şınday kuy ap
- 30 kıladı. Tóy ap kıladı eylencä kıladı alıp kitadıkına kəcäsı kıladı.
- 31 Zorluk çektiniz mi?
- 32 Çakmaz bólaman ma? Zórlıklar çakadı insan här çaşıt äwğanistan'dan kılayakkanda
- 33 atka darbalar vurış. Äwğanistan kaytıp catıptı halı urıştan kaçıp keldik. Nımaga keldık
- 34 Uzbäkistan'dan atalarımız kaçıp keldi. Äwğanistan'ga savaş bölđı ğavur aldı.
- 35 Balalarımız Müslüman cèrgä barsın kızınız ólınız dindän çıgıp kitmasın dip. Vöndan
- 36 äwğanistan'da bızlar cók vönda yınalarımızam cók vönda bızam cók vulşaydı yaşadık

37 vónđan áwğanıstan'am urış bóldı. Yana ğavur keldi ku anı şundan asan Pakıstan
38 keldik. Pakıstan asan Türkiya bızdı alıp keldi. Allah razı busın Türkiya'dan Türkiya
39 vüzimızday Türk bızam Türkımız da biz yindi Uzbäk dimiz. Üzbäkımız Türklarmanam
40 vüzimızdın tilimiz aynı. Vulardın tili biraz değışik ne yapıyorsun dedı. biz nima
41 kılaysan demiz karan yikisi aynı işta nima kılalık başka.

42 Özbek pilavını nasıl yapıyorsunuz?

43 Vüzbäk palâvını onca cav kuyamız. Cavdı kuyamız kızıydı. Güşti taylaymız ızıdan
44 piyazdı taylaymız piyazdı asan yekavını kuvıramız vónın ızıdan sabızdı taylamız.
45 Sabızdı kuvıramız, kuvıramız kip kızıl bóladı. Yağşı bala bup vónđan narman suvını
46 taylaymız vónđan narman kaynaydı, kaynaydı pışadı. Ağar ğüşı yızılıp kitkan bómasa
47 çıkarıp kıyamız. Bómasa asan suvını atamız asan dımlap taylaymız ıstagan mayız paln
48 kuyadı. Kuymagan hiç nırsa kuymaydı. Yağşı bala bóladı. Anı şutıp cıymız.

49 En çok hangi yemekleri yapıyorsunuz?

50 Palâvdı çok yapıyoruz. Aş kılamız palâv kılamız kâvırma kılamız. şılla kılamız mantı
51 kılamız här çaşıt yemäk kılamız. İlimızdan kıladı allah'a şükir nima kışak kılamız
52 kulımızdan kigança.

53 Nasıl dua ediyorsunuz?

54 Namazdı kılamız. Ayätäl kürsini vókıymız kulhuvallahunı üç kayta vókıymız. Kul
55 avzubıranbin fälaktı vókıymız rabbim seńga sığındık bızdı affet bağışla çólık
56 çocığımızdı dâvlätımızdı askärımızdı. Vatanımızdı bütün musulmanlarımızdı kurı
57 vónđan sóńra bizida kurı. Bütün müslumanımızda avladığa zarar kimasın rızkımızdı
58 bersedin vümrını uzak kısın. Balalarımızga bütün müstunandı ävlädi sağlam busın dip
59 duva kılamız. Vónđan sóńra subhana rabbika duva kılıp alhamdudan narman duva
60 kılamız. Alhamdüllillah taspi çakıp duva kılamız. Başka nima deymiz. Kur'anı
61 bilmiyorum. Kur'an okumadım. Bir cıl vókıdım. Namazlığımızdı bilamız.

62 Kaç tane torununuz var?

63 Üç tana yiki oğlan bir kız bir kızımđın çocığı bar. Bir kızımđıkı cók daha bómadı. Vón
64 tókkuz sänä bóldı. Balası bómadı bilmayman nımayçın.,

65 Nişanda kız tarafına neler getiriliyor?

66 Nişanda tallı ğätırıyor. Tallı ap kıladı. Kant ap kıladı. Tallı aop kıladı. Patır kıp kıladı.
67 Asan kiyim ap kıladı. Elbısa ap kıladı. Ürtisini ap kıladı. Ayakkabısını ap kıladı.
68 Güzzığını ap kıladı. Tagın ğül ap kıladı. Tatlı ap kıladı yindi äwälları kant
69 sındırğıçıydı. Áwğanıstan'da çuval çuval řäkär mınday vunlardı gitirirdi. Çaçala
70 yapıyordu. Dışpaka mınday tiyadı. Häräskä bir tana bir tana berariydi. Sópraga
71 tugarıydı darsahındı cazadı. ğócalar kıladı yekavının nikasını kılıp duvalar kıladı.
72 Palaların oğlını şınga berdik. Allah kabul kılsın işta ayet vókır adamlar kğitarıydı.
73 Yımagını cip işta kuyın keçi gitirdi. Unca şimdi uyla değil işta tatlı ap kıladı. Tatlı cip
74 nanını cip çaçala kıladı. Nişan tagıp kitadı söz bólup bizdi kıyam aynı Türkiyâ'ga
75 dündi. Türkler ni yaparsa bızam yapamız. Hapımızdın tilimiz aynı alla'a şukır.
76 Kiganımızga kaç sänä bóldı vótıramız. Allahımga şukırlar busın.

Şirin Özel**35 Yaşında****Ev Hanımı**

1 Mên vókılğa barıp cırganıydım. Sonra eşimdin atası mênı itämäkä keldi. Bêş sänädän
 2 biri kêladı kitadı kêladı kitadı. Vă sôn kêladı kitadı kızındı bir dip. Sôn aytkanından
 3 anavı bôladı. Bir dëdi kızındı dëdi halı mayda dëdi. halı biralman dëdi. yaşıyan mayda
 4 sôn bëräman dëdi. Vôn kuldı sôn kuldı tanımaydı dëdi. Tanısın dëdi vônđan sôn
 5 bëräman dëdi. Asan sôn sôn bêş sänä kêladı kitadı. Aytkanında asan sôn bêş sänädän
 6 sôn kısmatıykan bôladı. Sôn bugandan sôn aytkanınday tatlı bôladı düğün hazırlıkları
 7 başladı. Asan sôn aaa vônđan sôn tóy hazırlıkları başladı. Nişan tagılaydı bir sänä
 8 nişanda kalaman bir sänädä mênı tuşırı bôladı. Tüşiri bağandan sôn işte avlanaman.
 9 Avlangandan sôn çólık cócıka karışamız. Tóy bôladı. Tóylarımızam masalan kaçta
 10 mal ayılğan busa şınça mal ap kıladı. Altı tănä busa altı tănä mal altı tănä gürıç altı
 11 tănä cav vónın gibi nımlar kılınadı. Vônđan sônrayam kazanlar asılıp başladı.
 12 Pilavlar pışılıp başladı. Kêlin kuvafulga ap kitiladı. Vônđan sônrayam işte akşamğa
 13 düğün düğün salunıga kitiladı. Düğün salondayam mıllattı çakıradı. Tóy salónıgayam
 14 tóplanışıp baradı. Vônđan sônrayam işta ne biliyim palâv yämâklarını küp kılamız işta
 15 mıllatka dağıtamız millat tóplanışıp ceydiler. İşte dağıtıladı yöramızga gura.

16 Pilavı nasıl yapıyorsunuz?

17 Üzbak palâvını mesala aşçı kıladı. Aşçı işta hâr şäyını kıladı. Mal suyrladı. Vókın tóy
 18 keldikten sônra tóy kıladı. Tóy kıldıktan sôn koylar késiladı. Yiki tane ma yiki tane
 19 kóyın késiladı. Késilgandan sôn tuzlanadı. Tuzlangandan sôn vónı işte palâvını
 20 palâvlık hamma zattı hazırlaydı. Hazırlagandan sôn aşçı kıladı. Aşçı palâvdı pışıradı
 21 bıhtıradı. bıhtırgandan sôn pişında kitadı. Maçıtta çakıradı. Maçıttaki hâr adam kip
 22 iyga tóy cêrga kıladı. Palâvlardı ceyişadı. Hayya afgan palâvı önce tuzlanmış güş yani
 23 et önce cav kuyamız. Cavdan sônra etti kuyamız. Etti kızartkandan sôn piyaz
 24 taylaymız. Piyaz, havuç taylaymız. Havuçtan sôn, havuç kurulgandan sôn salça
 25 taylaymız. Salça kurulgandan sônra su taylaymız. Vónı kaynatıp kuyamız. Bır sura
 26 kaynatıp kuygandan sônra kaydattıktan sônra gürıçti taylaymız. Gürıçti taylagandan
 27 sôn suvını çektıma bıhtıramız. Hayya bıhtıramız tuzını hamma nirsasını ayarlagandan
 28 sôn suvını çaktıma bıhtıramız. bıhtırgandan sôn bir süre sôn biraz dinlänmaga
 29 bırakamız vônđan sôn palâvdı sârvis kılamız.

30 Gelecekte beklentileriniz neler?

31 Gäläcäktä ävlatlarınıđı kättä bumasını istayman. Salih birar ävlat bumasını istayman.
 32 Vônđan sôn yatışınlar kattarsınlar vókısınlar. Birar mäsläk sahibi bumalarını
 33 istayman vüz ayaklarını istida turmasın iatayman işte mênim baklandım. Bular.

34 Kaçta tane çocuğın var?

35 Benim üç tane yıkatası oğlan bir tası kızım bar.,

36 Düğününüz nasıl olmuştu hatırlıyor musunuz?

37 Tóyda tóyım kèldi. Vóñdan sóñ palâvlar pıştı cèydi. Kuvafulga kittik. Türt, bèş kışı
38 vunlardın çaçı kılındı. Kelindin çaçı kılındı. Vóñdan sóñra iyga ap kıldı. Düyün
39 salunga hamma bızdıklar busın kiyav taraf busın hamması düyin salónğa kitıştılar.
40 Vürda vuynaşıtlar. Asan sóñ vurdayam hazır tabak manam palâv pirişti. Vóñdan sóñra
41 yam gaçtı. Vonın yırtanı küniyam kelindi. Damat tarafıga ap kitmak için kèlindin bir
42 süri nirsasını arabaga saladı. Arabaga sağandan sóñ kiyav tarapıga kiyavdın iyiga
43 aparadı. Kiyavdın iyiga apargan sóñ ganga iylar busa kèlinga yiki tana oda ayrılardı.
44 Vunlar kèlindin anavlarıga dizädi. Ciştıradı ciştıradı här nirsanı ciştırgandan sóñ asırda
45 kelindi damat tarapka ap kılardı. İšta vurdayam biraz äyläncä kılışadı. Vürdayam palâv
46 pışıp turadı. Palâvlardı sârvis kip mèllatka dagıtadı. Kelindi vurdan ap kimak içiman
47 araba tutışadı. Arabanı yani buyla süslaydı. Süslagandan sóñam kışlaka tur attıradı.
48 Tur attırgandan sóñam damat tarapka ap kılardı. Vunı tüşiradı. Palâvlar salınadı aynı
49 äläncä kılınadı. Vóñdan sóñ kelindi iyga kırgızadı. İyga kırgızmayam kèlinga hanı bir
50 kasada bir cav manam bir pirinçti aldığa kuyadı. Yikiavı bida un eliga parmaklarını bir
51 bir batıradı. Batırgandan sóñ yanı cavdı cavlanıp cèrsin güriçtay kübayıp cèrsin un day
52 unga batıp cèrsin dip aytadı. Hayya.

Hanife Ay**59 Yaşında****Ev Hanımı**

1 Âwğanıstan'dan kiganda mên çucıgıydım kızım. Buyla kızıydım mindanam
 2 kuçıgıydım. Âwğanıstan'dan kiganımista vón sekkiz yaşındaydım. Vón sekkiz
 3 yaşında vónđan Pakıstan'ga giçtik. Pakıstan'da bir sänä vótırdık. Çok zorluk çakıp
 4 giçtik. Âwğanıstan'da geçañçaaa mên vón altı yaşındamıydım. Vón beş yaşında Vurıs
 5 keldi. Âwğanıstan'ga Vurıs keldi. Mên anamdı içida buyla karnıda buyla bēbāk akşam
 6 yirttan bulatıgan asan mên atam busa bayıydı zenginiydı. Asan Taliban disan disan
 7 ma? Taliban hii birda teratüs dēdi. vónđan sōñra vu Badırğa bara Badırğa'ça cērda
 8 buyla tararisler basıyor. Buyla kuyın busa koyunını götürüyor. Vónđan sōñra
 9 Antakya'ça cērdan geliyor. Koyun busa koyunını götürüyor. Parası busa parasını
 10 götürüyor. Buyla yapadı buyla kıladı. Mēnim babamlar busa bayıydı kışlagımızda üç
 11 katar şındayyy ketteiydi. Bırıda âwğanıydı. Âwğanıstan'dan kigan âwğan biz Üzbāk
 12 masalan. Uzbākıstan'dan kigan Uzbākmız. Mından sōñ kızım. Âwğanıstan'da mên
 13 kürgan hayatlarımdı anlatayın sēñga mēni mēni atamlar busa bayıydı. Mēnim işim
 14 busa yirma yiki yirma yimi yaşında gāñç adam kışlagımızda bir vón beş maaaa vón
 15 altımaaa buyla kışlagımız bar bızdın vüz ailamız bının şimdi içidan üç tana buyla gāñç
 16 çıktı. Boyla Taliban disan yana biri nima dēdi. askār dimi başka Taliban'ga karşı hār
 17 askārga yindi kışlagımızı kurımak için bızdıkıdan üç tana yana bıravıdan üç tana şuyla
 18 turt kışlaktan üç tana üç tana bir vón beş tana askār çıktı. Asan vónı manam barıp yindi
 19 savaşadı. Yana bir cērda hiii Badırğa'ça cērda sabaşadı. Yana bir cērda sabaşadı. Bir
 20 kün ayttı yindi bızdınm kışlagımızga kıladı dēdi. kışlagımızdı basadı dēdi. Buyla gāñç
 21 kızdı busa götüradı. Allah korısın hayya gāñç kızlardı busa götüradı. Gāñç buyla
 22 guşıray huşıray hatınlardı busa götüradı. Talibanlar hayya buyla götüradı dēdi
 23 duyamız. Allah küstartmasın kürmadık bızdın kışlagımızga kēladı dēdi. vónđan sōñra
 24 anam busa buyla yirttan akşam kış vüzıyam sōgık kar buyla kar. Bir cērga kaçalmaydı
 25 kaçamn disa kitalmaydı. Asan bır dayzamdıki busa hiç birşayı yók vónın busa.
 26 Yışığıda busa vónın busa nē bır kuyını bar. Nē bır hayvanı bar nē bır inagı bar. Hiçbir
 27 şayı cók. Vónıka gitmiyor masalan Taliban kısa vónıka gitmaydı. Vónın avıga
 28 kitmaydı. Vónın hiçbir şayı yók. Bızdıkı busa at bar, ınak bar, kóyın bar, hār şäy bar.
 29 Atamlardın parası bila bar. Aynı vó küydın mahallasının an zāngini mēnim babam.
 30 Kēlsa masala mēni götürüyor. Allah korısın. Asan dēdi bugün akşam dēdi sēñ dēdi.
 31 Bu dayzandıka barıp cat dēdi. Mēnim annam ayttı. Annam babam kēltim vu
 32 dayzamdıka götürüp koydı. Yindi kança dısam maaa sılardı üylarından uzagırakça
 33 litıraça bar dayzamdın üyi. Gittim vurga vón beş yaşında vónđa mên asan gittim. Buyla
 34 vótırdık vótırdık. Bir dayzam bar dayzamdın bir cōcığı bar. Asan işi işiyam buyla
 35 mēnim babamdın annasının kuzanı bōladı işiyam. Vu hanımı busa mēnim annamdın
 36 kardaşı vónın hiçbir şayı yók vónın Taliban kısa vónın avıga kitmaz. Niya guranı bar.
 37 Masala kitmadı, kitmaz dip duşınadı babam manam. Sēñ dēdi vónıka git dēdi. vónıkıga
 38 kittim. Vótırdım vótırdım mên ayttım babam kitsa vu Talibanlar kısa babamdı vültırsa
 39 annalarımıdı vültırsa allah kōrısın bir mēñ kasam nē bular man. Duşındım duşındım
 40 duşındım hiç uyhum kimadı. Hayya hiç uyhum kimadı kızım. Asan kış mēñ kitaman

41 avınga dëdim. Asan barıp dayzamga süyladım. Cók kitma dëdi babam süyladı dëdi.
42 bırakma bu bı akşam sênga âmanät dip ayttı dëdi. âmanät dip ayttı dëdi. Vóndan sóñra
43 yók dëdim. Nasıl busa busın mên kitaman dëdim. âvdan çıktım taaa babamdın âvıga
44 kiginça arkamdan vu keldi. Vu dayzamdın kocası keldi. Babamga täslim kıldı kitti.
45 Allaha şükür gëlmedi vu akşam Talibanlar kimadı. Hiç bızdım kışlagımızga kimadı.
46 Taliban vu täraptan bir kışlaktan bir tănäni vültırdı. Bı taraptan biz kışlaktan kazaca
47 vültırdı vónı dışarığa çıkkın da buyla vugı kip tiydi vüldi. Âwgandan bir tănä
48 Lakay’dan vüldi. Bir tănä âwgandan vüldi. Yiki tănä vüldi. Bızdım mahallede başka
49 vülmedi. Allah korısın vüyla asan nıma disan vu kış vütti. Asan yana bir kışığa ükam
50 bóldı. Bır yaşıga bugandan sóñ vu kışlaktan götüriyor. Bir hatın buyla bı kışlaktan
51 götüriyor. Kız hatın uyla aynı turmıyor. Hiç sabaş turmıyor tırmıyor asan nasıl busa vu
52 kışlağımızdanam bir tănä bir tănä Pırgımırı dëdi. Bızdım şährımızdın mämläkätı vunga
53 bir tănä bir tănä asan mênı götürdi babam vóndan sóñ yangamdı öncä yängämdi
54 götürdi. Amcamdı hatını çocuklarını vul Yiran’ga kitti. Ta Yiran’ga göndürdü buyla
55 kaçak barlar manam. Asan sóñra mênı gotırdı vóndan arkamdan annam manam babam
56 keldi. Pırğımır’da bır ay vótırdık bır aydan sóñra Kabil’da allah kórısın buyla ıy biraz
57 büyük biraz büyük bir kışlak adam kızım bu âvdä vótırıyoruz. Bır kışlak hiç kapıdan
58 çıkmak yók bu kışlak buyla vótırsan simaydiyakan sän catsan siyادیakansan vóndan
59 sóñ biraz yıkmak yapıp çıkkın çıkkınday buyla yağ manam kuştı busa kóvırıp çıkkın
60 kättä kättä dikçaga salıp yıkmaktın içiga pıçı pıçı saladı vu çocukı bı çocukı béradı.
61 Vunı yedi här pıt buyla buyla bóladiyakan buyla kıcıydı. Buyla yapamız buyla buyla
62 pıt hayya allah kórısın hayya yigirmä kün bir éyda kaldık. Kabil’da kaldık Kabil’da
63 kaldık vóndan sóñra buyla annamdın babası bir kèlini manam dayım kaldı.
64 Âwğnıstan’da kaldı. Bını bızga kóştı. Bızdım manam bärabärımızga kóştı. ıhtıyar nänä
65 gänç kèlin kızı bēş tănä altına adamdı bızga kóştı. Mênim işımam bärabär mênim işım
66 halamga kèlin bugan mên halamga kèlin bugan bızım manam bärabär cırıptı. Mên gänç
67 kız bıl gänç adam vul mênim işımdı dadaga kóştıda dadama bıl Hiran’da gönderdi.
68 Hiran nıma dëdi Tayran Tayran dimaydı. Kandahar Kandahar digan cêrga Alaçak
69 Alaçak’a gönderdi. Alaçak’a cibärdi. Vu akşam akrabalarımızdan yana bır çocuk hasta
70 bóldı. Vónı kuygunça bır kün vütti. Arkasından kisak babamam buyla katta salunga
71 vótırgan akan. Babam bar vul völdırgan dadalarımız buyla kuptamda namaz vókıp
72 vótırsa buyla kuplaga karap buyla salunakan. Uuzuunnn salunakan buyla hatını bar
73 gänç mäsälan kırk bēş yaşında mênim yeşim yigirmi yiki yigirmi üç yaşında vu zaman
74 bir tarafıda kardaşı bır tarapıda mênim kardaşının óglu bóladı. Mênim işım busa bu
75 dadanın buyla vókıp vótırganda buyla uk avzıga tiymiş. Avzıga tiyganda buyla canı
76 çıkmış. Buyla namazını pıtırgan palla da buyla yapkan canı çıkmış. Vu şahit bóptı.
77 Vónı vukun Cuma küni keldi. Cuma küni caylaştıtırıp vótırganakan dadamdı keldi.
78 Kigandan sóñ vu kēçä asan çattık. Yana kün asan Pakistan gäçtik. Pakistan gäçtik bir
79 sänä kaldık Pakistan’da bıl amcamların busa İran’ga geçti. Birda allah razı busın
80 Türkiyâ lisa almaka başladı. Lisa almaka başladı. Asan amcamlarımam keldi. Buyla
81 duyduk dëdi lisaga almaktı dëdi. amcamlarımdı çakırdık lisaga aldı bır sänäma lisaga
82 ağandan sóñ bir sänä Pakistan’da kaldık. Birga keldik vóndan sóñra allah razı busın
83 dâvlätımızdan birga getirdi. Tayara uçak manam karaçıga keldik. Karaçıga kigandan
84 sóñra birga keldik. Vóndan sóñra busa avladık. Allah razı busın Türkiyâ iyi
85 âwğnıstan’am iyiydi. Nıma busın kadarı uylaymış üyla aldı. Bıgın daha bitar hayya
86 bıgun kürarsan uçaklarda nasıl buyla hayatımız geçti kızım.

87 Peki toylarınız nasıl oluyor?

88 Ay Türkçe karışıp kitti. Sonda bızdık ıskılarda barıydı. ıskılarda birını ıstarıydı. Kızdı
89 hiç óglan kürgan cók hiç kürmadı. Hiç hiç hayata kürmadı hiç mesala ıskılarda
90 ıskılarda áwğanıstan'da birga kigan sunam bir vón beş sana uncalar kızdı. Hiç óglan
91 kürgan cók ógladı. Hiç kız kürgancuk babaları anlaşıyor babaları babaları
92 anlaşıyor.kızdı köriyor kayna geliyor. Buyla hiç kurmadı. Bı kızdı mäsala uygun kurdı
93 óglanga istiyor geliyor. Babaları anlaşa bëriyor. Hiç sesini çığarmaydı. Hiç sesini
94 çığarmaydı. Vu nıka kını birbirini kóriyor. Vóndan başka kurmak yaşaydı. Yaşagıydı
95 buluşma uyla buyla hiç hiç cóğıydı. Áwğanıstan'dan biri buyla kalınımız şındayıydı.
96 Şimdi vón beş sänä bóldı. Digişip kitti. Tam sılardıkı bızdıkı aynı bóldı. Hayya
97 sılardıkı Türk tıkı bızdıkı aynı hiç değışik bir şäy kamadı.

98 Düğünlerde farklı yapılan şeyleriniz var mı?

99 Yapıyoruz dışarda hatınlar ayrı yerkaklar ayrı yapıyor. Mesala sakız, tukız tabak
100 kılamız. Bırı kiladı bir yabancı masalan yabancıdan bır kızı óglan yahşi kürsa kızam
101 öldı. yahşi kürsa mächbur vónıgıka kitamız kızam öldı. Sävsä vónı almasan kaçıyor.
102 Sênın ıstaganındı amaydı. Vu kızam sävsä hiç bırıga avlanmıyor. Mächbur kalıpsan
103 avlantırsan vul aytadı. Vón bın dolar mächbur bón bın dolar bërmäk zórındasan. Vón
104 tänä kóyın dedı. ya da sakkız tänä kóyın dedı. vónı bërmäk zórındasın vón torba güriş
105 vón turba buyla yağ yüz kili buyla şäkär vónı mächbur bërmäk zórındasan hayya vónı
106 gatrıyor buyla.

107 Çeyizleriniz nasıl oluyor?

108 Çäyızma çäyızda buyla bırıgıl kıladı. Bırıgıl kımaydı. Beyaz iş yanı bırıgıl
109 busahammasını kıladı. Buyla çamaşır makine disan ma buyla buz dóláp disan m anıma
110 busa kız taraf kıladı. Bırıgıl hiç yapmaydı. Güçi citkan kıladı gucı cıtmakan kımaydı
111 kızım.

112 Özbek pilavını nasıl yapıyorsun teyze?

113 Uzbäk paláv ma? Tóydıkını ma? Tóydıkını mēñ hiç karışmadım. Nórmał masalan
114 masalan üyda buyla bardağın bólır. Bı bardağımga üç bardak güriçti vülçaysan üç
115 bardak güriçti. Bir bardak cav alasan gürişti buyla tóldırıp alasan büyla üstıga üyasan
116 yağ bärabär bóladı. Bardak manam bärabär bóladı. Vónı kazanga atasan vóndan sön
117 kip kızıl kip kóvırsan masalan yit bumasa yit bumagan künam bar masalan asan
118 vónğa piyaz salasan sóğan dedı. piyazga piyaz bilasan ha piyaz salasan. Piyaz biraz
119 sargaydı. Vónın ızıdan pamadır bar ya pamadırdı mayda mayda tóraysanda vónı
120 salasan. Vóndan sön iyi bır kóvırsan ya kaçalını salasan. Ya nıma dedı. sabız disan
121 sabızını salasan iyi bır kóvırsan. İy bir kóvırsan su salasan vóndan sönra bir bardak
122 şäkär sasan iyi bóladı. Bir kaşık şäkär salasan vonı iyi bir kuvırsan su salasan. Biraz
123 su salasan asan vu güriç var ya güriçti iki saat aldın cıbıtıp kóysan daha iyi bóladı.
124 Cıbıtıp kóysan iyi bir cuvasan iyi iyi üç tänä türt sáfär buyla buyla yapasan yapasan
125 cuvasan atasan asan vu güriç busa buyla biraz ılık suga cuvasan vunıyam ılık suga asan
126 vónı salasan üç payla bardaktıyam kaynaydı. Su kaynaydı masalan yiti bar içıda hăr
127 şäy bar. Yiti pışkan busa alıp kuyasan bayka bayaka alıp kuyasan da üstıga vónı güriçti
128 salasan buyla su salasan buyla ilindi salaasan buyla su salasan buyla su kaynak su vónı
129 iyi bır kaynatasan iyi kaynatasan masala gazga kaynatasan suvını tartadı. Masala içıda

130 biraz suvı bar. Kafana güra mınça su bar. Vónın astını aaasta kısıp kuyasan. Azz kısıp
131 kuyasan kalın zatmanam vórtıp kuysan bir vón dakika yirma dakika uuyla urtınıp turadı.
132 Astıyam vüçadı vónđan sóñ sap cisan masalan. Masalan vu çaka kılasan. Masalan bır
133 mısapırın bar munavı bar bızdıkıday vónğa bır vón bẽş kılı gürıçka bır kılı ca salasan
134 bẽş kılı ya. Hār bẽş gürıçka bır kılı cav kitadı ya. Hayya bẽş kılı cav salasan yók mına
135 kóyındı güşı busa kóydı güşı cavlı bóladı ya vónğa üç buçık kılı cav salasan. Yağlı
136 busa yok tananı kıyday cavsız busa vónğa bẽş kılı cav salasan cavsız busa vón bẽş kılı
137 gürıçka. Vunıyam iyi bir kuvırasan iyi bir kuvurıp suvını puvını salasan. Unca aldın it
138 kuvrıladı kıp kırmızı bup vónđan sóñ busa sóğanını salasan. Pamadıırını salasan vonı
139 salasan vónđan sóñ vunı kavurasan. Vónğa buylu su salasan buyla hayya vón bẽş kılı
140 gürıç bara vón bẽş gürıçka buyla suvını çok salasan vón bẽş kılı gürıçka.

141 Atasözleri biliyor musunuz?

142 Kazgan kudıǵına vüzin tışasan

143 Kazdığın çukura kendin düşersin

144 Nıma yıksan vonı vurasan yahşılık yıksan yahşılık camanlık yıksan camanlık

145 Ne ekersen onı biçersein

146 Arpa yıksen arpa vurasan buğday yıksan buğday

147 Arpa eksen arpa biçersin buğday eksen buğday biçersen.

148 Vüzin tuda vüzin kurk

149 Kendin doğurda kendin kork.

150 Eski zamanımızda masalan bızdım annalarımızdın söziydi. Analarımızdın analının
151 zamanında masalan gelinler yıkmak kıladıyakan kızım. Yıkmak kıladıyakan vu
152 zamanda yindi kaynana kèlin bóldı. Kèlin kaynanaga çevrildi. Tarsıga çävrılıp kitipti.
153 Vu zaman yıkmak yapıdıyakan. Yıkmağın alıp kaynanalar kuplap kuyadıyakan.
154 Yıkmağın pışıradıyakan tandırğa vónđan sóñra vu yıkmaktı kaynalar kuplap
155 kuyadıyakan kulupka. Kuplap kuyadıyakan asan şu kaynana kèlinga yıkmak bırsa
156 biradıyakan. Birmasa cimaydıyakan hayya zamanında biradıyakan buyla buyla
157 zamanında biradıyakan. Bèrmasa buyla kuplanıp turadıyakan. Asan darsagandı
158 açkanda buyla bóladıyakan. Mènim bır dayzam bar. Kaysı zamanda aytkanıydı. Asan
159 darsagandım arasında buyla buyla èkmäk kaladıyakan. Èkmäk alıp kıssasıga
160 saladıyakan. Kıssasıga sap kuyadıyakan. Bırı yók zamanda cèdiyakan. Kırı yèkmäkti
161 kırı yèkmäkti. Vüyla hayat geçirgen bizdim annalrımızdın annasının zamanında hayya
162 bızdım annalarımız uyla yaşagan cók. Nimalarımız üyla yaşamış. Asan yèkmäkti. Bir
163 tănä nandı yèrkäk hatın bir cèdiyakan vu zaman busa buyla kèlini canga tışkan kèlin
164 yámäk cèyalmaydı. Canga tışkan kèlin bir kün yıki kün bir hafta bugan. Vu zamanda
165 şarım bar buyla buyla buyla bup vótırdık. Kayınbabadan kèlin yèmək cèmäydı. Aç
166 kaladı. Aç kaladı vónı biraz kaladıyakan kağanını aparıp küpaka aparıp pir dèdiyakan
167 küpaka aparıp pırmaydıyakanda kèlin bulaşık yıkağan zamanda buladıyakanda vu
168 zamanda cèdiyakan gürin kıladı. Nanalar üyla buladıyakan üyla üyla hayat geçirilgen.

Şefika Ay

35 Yaşında

Ev Hanımı

1 Vümrin caza iyida geçkan. Yani hayatımdı kubı caza iyida meñ avlandığıma vón bês
 2 sänä vütkan. Yiki bın altıda üylandık bız vón bês sänä bôladı. Vón bês sänä oluyor.
 3 Yani kübi meñ bir sänä bir üyda busam yiki sänä üç sänä caza iyıga barıp kılıbıram
 4 yani sônra bı balam bôldı. Bi balamdan sônra yana atası caza iyıga kirdi. Sôn yana hii
 5 vu bir kızım bôldı. Vônndan sôn çakşayappıydım. Biri timir bi buramga tıştı. Şimdi un
 6 taraptı çap tarapka cataman cup taraptı un tarap kıp yani prâfasörlar ayttı. Bulam bıl
 7 kılcal damar bir dayam zadalanma buptı. Vu kızımam içimda üç yarım türt aylık
 8 hamila sônra vunıyam catıp tuvdım. Yikisi normal tudım. Bında nórmlal tumaysan
 9 diydi. Yani amâliyat buğanım için sôn bını sazaryanmanam aldılar. Hayatın şunu
 10 manam geçti. Yana caza ävıga kitti. Yana cava iyıga kitaman hâr ayda bir kara barıp
 11 kilaman caza iyıga balalarımın biravını yana barganımda kıdıraman. Hâr ayda
 12 baramız yani ama baranız yani caza ävıga hayatım şınday. Kaynım aparadı küçük
 13 kaynamdın óglı bar allaha şukır vônın unca arabasımanam kitariydım. Kayınbabam
 14 araba amadan unca ama kayınbabam araba ağandan sôn kaynım aparıp ap kıladı.
 15 Allaha şukır kitip kılamız caza äyiga işta Särinyol'da kitti. Bir yiki adamga bulaştı.
 16 Sônra bu içmaka başladı. İçma içma dedim yana aynısı bôldı. Anlamadım yanı şınça
 17 uyarganımda rağman yana vüzinin kurban bôldı. Arkadaşları camanıydı birlikta cırgan
 18 arkadaşları işta hayatım şı buyla kasal bôldım. Sônra küçük kızım bôldı. Vónnda meñ
 19 catbıydım. Yanı kalmağıcıydım. Fızıkayan barmagıcıydım. Fizikam amagıcıydı meñi
 20 sônra küçük kaynamga bérdim. Vól karaydı manı şıpalla cetti. Caşında bôldı bir ay
 21 sôn cettiga basadı. Ümrin şınımanam gaçtı. Ya hayatım zatân artık bir manısı kamadı.
 22 Gâçlıgım pıttıktan sônra bir şây çok ki. Yirim yıkı bın dókızda cäza iyıga kirdi. İki bın
 23 dókızda ramazanda cäza ävıga kırbydı. Yiki sänädän üçka geçti. Sabah türkayman
 24 çocıklarga nan falan sônra vókıl. Yindi vókılam başlaydı. Yindi vókıllar kısın vókılga
 25 kitadılar. Yikisiyam saħçı bôladı. Katta ihtimalmanam vu zamanlar küçük kızı türt
 26 yaşında biraz geçkanıydım. Asan çıktı sênga çıktı atasını alıp kittgandan sôn çıktı.
 27 Maması busa nan pışırgalı kitbıydı. Saraka çıktı mama dedi. Barış'tı atası kayga kitti
 28 dedi. meñ ayttım Barış'tın atası çalışkanı kitkan silarga paysa ap kıladı dedin. Vônndan
 29 sôn ayttı. Çok dedi mama dedi. Antakya kitipti dedi. çok dedim yiki üç sänä çalışkan
 30 kitgan sênga altın kâmâr ap kıladı. Paysa ap kıladı araba ap kıladı dedim. Çalışkanı
 31 kitti baban dedim. Sustı kaldı türt yaşındaki vunı anlaptı. Vüz vüziga sürdi. Hiç bıravı
 32 surgancuk daşka çıktı. Bısıklattı kulıga tuttu. Manı kitiyaptı. Mēndan suramaka
 33 başladı. Türt buçık caşındaydı mamasından surıptı. Hayya şıpalla hâr zattı bıladı. Atası
 34 kayırdı nıma kıladı. Hâr şây vunı bıladı. Bızga aytmaydı anlatmamızdı bıla istamaydı.
 35 Ama maşallah küp zeki niya disan annesi hamilaydı. Yogın bakımda catkan için beyin
 36 geliştirici iyna yaptıkları için o zaman bebbek annanın içıdaykan vônğa şây kıptı.
 37 İtkısını küstarıptı küp zeki maşallah sabahlayın meñ dóktarga kitaman diydim. Bının
 38 óglı yina dedi sēnin randavun bar ma? Kitkanı dedi. Asan meñ ayttım uşıttım hayya
 39 dedim. Randavı aptı akan dedim. Sēn aparasan ma? Sattar apara dıma dedim. Yina
 40 dedi meñ aparayın dedi. vul yıştıptı. Yıştıptı çığıptı aytadı mama dedi. sēn kasal

41 bóldın ma dèdi. hayya sêñ kasal bóldın ma dèdi. akam dóktarga aparadı sêñi dèdi.
42 hayya sèsini yişıtıp mênim aldımga kipti. Asan dèdim cók mên kasal bumadım. Küzim
43 biraz avrıgan dèdim. Şınday dèdim şınday hayatımız gèçip kitti bızdım hayya mên
44 yirttan uyandım. Azan ayttı mênim uykım kèlmadı. Sanki içimga bir nısa tuganday.
45 Sôñ mına birda jandarmanın farlarını kürdim. Sôñ ayttımki binga binga ayttım.
46 İçkarıdaydım mên jandarmanı kürdim bızdıkıgama kèldi dèdim. Bıl ayttı cók dèdi. sôñ
47 haman tâlaşlanıp daşka çıktı. Haman daşka karadı. Vul dèdi kómşınıga kipti dèdi. sôñ
48 tamam dèdim innamadım. Sôñ yana kitti vu bır tamga vótırdı. Vü bir tamda mên binga
49 ayttım. Şu akşam bını küp uyardım. Binday kıma dip vónđan sôñ dışarıka kitti. Bıl
50 kórktı haman apar tópar daşka kitti. Sonra kèldi yana kèldi vul ayttı ki vul ambulanskan
51 dèdi. sêñ yanlış küripsan dèdi. mênğa ayttı ھا dippam mên busayam daha gun tam
52 ağargan cókıydı. Bıylı karanlığıydı kapını kapatıp kuybıydım. Sôñ kapı çaldı mên
53 zatân yiki çócıkmanam birda catayappıydım. Vul vüzi içayappıydı vübir tamda sôñ
54 kapı çaldı. Çaldı kapı sôñ açın kapıyı açın kapıyı dèdi. mênğa ayttı kalktım kapını
55 açtım mênğa ayttı ki sêñ daşkaçık dèdi. bıl canga askârlar kipti. Askârlar hamması
56 kèlpti. Sôñ mênğa ayttı sêñ dışarı çık dèdi. mên ayttım iyda yiki çócıgım bar catıyaptı
57 dèdim. Kullarıda yiki kupagam bar. Mên ayttım mênim balalarım kurgadı dèdim.
58 Kupaktan bar mên mênim balalarım kurgadı. uhlap catıptılar cók dèdi. sêñ birga tur
59 dèdi. sêñ rahatsız masan dèdi. mênğa ayttılar. Mên ayttım mên rahatsızman dèdim.
60 Mênı bıraktı vu bir tamga vü bir tamga kitti. Kapısını çaldı vónı çıkardı. Tam şı
61 tuvalattın kapısının aldıga turdı. Vul hămân kullarını kalap çaladı. Vul mênğa karadı.
62 Mênğa ayttı ki bılar kayrıdan kidi agar mên bı akşam bu üyda catmagan busaydım. Vu
63 adam suçtı. Mênđan kürsa olabilirdi. Allaha şükir vu akşam iydaydı. Suçtı mênđan
64 kürgancuk telefónıman cók zatân kólımda telefonuman cók. Mên şıkayât aytkan
65 busam. Telefonıman cók kulımda. Sôñ asan bitip kürdi vul şaşırđı. Zatân hămân kulıga
66 käläpçanı taktı. Ama aramptı hiç bır cêrga ahtarmadı. Kupaklardı bir saldı. Mên
67 cócıklardı vuyandırdım bılar biraz kórktı. Bız birda bèklädık. Vu palla günäş çıkkın
68 cógıydı. Günäş çıkmabıydı şafak vaqtı. Şafak vaqtı ma nima diyor. Şafak vaqtı sôñra
69 birda turđım. Çócıklaram vuyandı. İydi bır araştırdı mên ayttım mênim üyda bişızbın
70 param bar dèdim. ھالının astıda mênim paysam ama dèdim. Vónın paysası değıl
71 diydim. Vüzimdın aldıgım maaş diydim. Vónı alayım dèdim. Çünkü arasa tapsa vónın
72 paysası dip aytadılar da. Vul mênim paysam dèdim. Vónı alayım komıtan dèdim.
73 Tamam gèç paysandı al dèdi. sôñ paysanı aldım. Aldı saydı saydı buyla sôñ gèri
74 kólınga bèrdi. Sôñra vónđan sôñra tutıp ap kittılar. Pasta pasta nıma bóldı bilmayman.
75 Sôñra ap kitti. Anı vónđan sôñra vul kitti yanı vul kitiş vu kitiş vónđan biri manı kızı
76 türt çaşıdaydı. Şıpalla cittiga kırdı. Şınday mênim ümrım vónđan uncayam kaçak
77 barlıktan kırdı. Şınday ümrımız yanı cäza iyıga baraman kılaman cäza iyıda vütti.
78 Vónđan sôñ manı hâr barganımızda barıp bır duva kip kılamız bilmasam yanı bır daha
79 şınday cullarga kimayık dip. Sırada bèklayman sırada turaman yanı gèçaman diyman.
80 Bazan ıssık bóladı. Yanı aşırı ıssık bóladı sırada baklayapkan palla. Çarçap kalasan
81 yarılıp çaarçayyıpp kalasan küp uzak. Yani başından tir kuyılıp usıklap kalasan. Yanı
82 Antakya'ga kitaman vónđan sôñ vónın arabası manam yana bır cêrga ھapışhanaga
83 baramız kapısından tışıp kalamız. Unca küp zórıydı. Yindi şıpalla araba ağanda biri
84 baramız kapısından tışamız kapısından kılamız. Özällıkmanam mına birda karşıdan
85 karşıga gèçkıcıydık. İnsan küp kurkkıcıydı. Yanı araba çarpadıma dip. Üst gaçıdan cók
86 birda. Vónđan karşıga gèçkıcıydık. Geçiyor yanı hayat yanı dävlat biyla satıcını araydı
87 kızım. Satıcını araydı arasın satıcı bumadan içici bumaydı. İlla da satıcı bóladı. Satıcı

88 bumasa içici kayırdan tabadı. Vu palanı dāvlāt satıcını tapsaydı. İçicini bēş sänä kayt
89 bērsin. Dāvlāttı aklı busaydı. Satıcıda vón sänä kayt bērsin. İçicini yiki tanä üç tanä
90 vón tanä adam bil mēñ bilmayman içici disa. Satıcını aparsın üyla eroyından kurtıladı.
91 Bı küy yamas pırıra Türkiyā kutıladı. Buyla kılsa ama dāvlāt vónday kınaydı. Paysası
92 bugandı çıkartadı. Avkat tutadı üyla kıladı büyla kıladı. Ama üyla kılmama gērāk .
93 çünkü hārkāzdın hayatı tāhlikāda şimdi bılar buyla allah kórısın gānçlarımız nıma
94 bóladı. Yarın acaba acaba nolır. Kımaga yanı guvānāmız yani hiç bilmayman. Kúp zor
95 yanı kürgenlar allahım yani hākkımızda hayırlısını bērsin.

96 Abla peki şuan kaç yaşındasın?

97 Mēñ vótız bēş yaşındaman vul vótız altı mēñ vótız bēş vul mēñdan bir yaş büyük
98 aldığım maaşmanam şıpalla geçinaman kúp şükir. Aç susız kamadım allah razı busın
99 dāvlātımızdan vónın bērgan maaşmanam gāçınaman. Annam bırgün yiki kün bakadı.
100 Kayınbabam bırgün yiki kün karaydı. Allah razı busın dāvlātımızdan kittim. Cāza
101 evıga kirdıya yerim. Cāza éyıga paysasıga başvırı kılayın dēdim. Aldığım maaş
102 kisıladı dēdim.

103 Abla eşin böyle şeylere nasıl bulaşmış?

104 Bilmayman bir kēçā başladı. Kattaları içti. Baktı bır ay geçti. Yiki ay geçti bılam içti.
105 Vular vüzlarını kurtardı. Nargıla çoktılar nargıla bilasan ma? Vóndan sóñ nargılanın
106 vübırını Suriyā’dan ap kılardı. Vón bēş yaşında yamasıydı. Vu çócıklar vu zaman
107 vón tūrt yaşındaydı. Vóndan büyüklar türkap kitarıydı. Vóndan sóñ kēl arkadaşını
108 çağırardı. Tūrtta bēšta babamlar buyla içti. Amcamlar büyla içti. Ya başka arkadaşlar
109 büyla içti. Vónı içip kürip kanday bóladı. Asan yana bir arkadı kip kēl buyla içayık.
110 Bıl daha iyiymiş disa vónı çakkan. Vónı kóyıp yana bravını ayttam ıy bıl daha yam
111 yahşi yindi bıni çakıp kürayın digan üyla üyla bulaşıp kitkan vóndan sóñ bulaşkandan
112 sóñ bız üyla hābār taptık. hābār tapkanınız nımaga caraydı. Asman balantça kattı.
113 Kulımızdan hiç nırsa kimaydı. Kurtulmamız kúp zór bóldı. Şimdi çok şukır cāza éyıda
114 ünca bırdıydı. Yanı sokakta kúp cırgıçıydı. Kúp içkiçıydı. Şıpalla sağığı cayıda allaha
115 şukır. Sağığı cayıda çok şükir.

Serife Sönmez**55 Yaşında****Ev Hanımı**

1 Vón tört yaşımdaykanda mēñi patıya kıldı. Biz Vüzbakçägä patıya dimiz. Türkçägä
 2 nişan. Vón beş yaşında mēñi iylan tirdi. Kaynatan Türkiyâ'ga kılaman dip hamma
 3 nirsanı sattı. Atam yinam biz tört kardaşıydık. Kardaşlarım kaldı. Mēñ Türkiyâ'ga
 4 kēldim. Hiç nirsanı yinam kığıcıydı. Kaynanan bir zalımıydı. Bir zalım kaynatam
 5 vundanam zalım. Kiçaga uglasam yani Türkçägä insandı bilmasagan tılımız biraz
 6 Türkçägä karap kitadı. Kēçanın yarmısıda uhlayman yarmısıda vuyanaman acaba
 7 yırttan mēñin künim kadayın vütadı. Yırttan uhlapkasan hamırım kēçkä kasa
 8 kaynatam sügama kaynam vurıladı ma? Bēş tănä kaynısıgnım bar. Mēñim yerim üç ol
 9 bēş kız acaba sabah kalkıp yırttan türkasam mēñi nıma kıladı. Urıladı ma kaysı bıravı?
 10 Gapıradı bılar. Yırttan manam āzan aytadı mēñ türkalaman. Āzan aytı türkalamann
 11 tarat kılamanın hamır yapaman hamır yogurgıcıydım. hamırdı kılaman tandırdı külin
 12 alaman. Tandırdı caganam kaynatam namazdan kıladı. Kaynatam namazdan kıladı.
 13 Kışta busa bıharı caguvsız bı bıharı kaypalla canadı? Kēçä yarım kēçägaçay tilbizınga
 14 karaysan yırttan asan catasan pişingaçıkay tilbizınga karayman ma mēñ kórkişimdan
 15 b ha nandı pışıraman bılarga çay bēraman. Bardaklardı cuvaman kaynısıgnılarım
 16 maşın tıgadı. Vónlar maşınga vótıradı. İydi şıpıraman bēşin nanı buladı. Pişin nanını
 17 kılaman açana nıma dēydi. yaşı buptı dēdi ma? Bu hıragın yaşı bumaptı. Dip urıladı
 18 dima yani kaynatam digiciydı. Nandın şu kadar küyigı busa nandın şu kadar küyigını
 19 kursam vónı bitınga cabıştıraman digiciydı. Buyla kaynatalar barıydı. halı hamma
 20 nırsa asan bupkaptı kızım. Bēş cıl çócıgım bumadı. Bēş cıl çócıgım bumadı. Çócık
 21 yapmadım bilmayman nimadan bıldı. Erkân üyländim küçiklikten bumadı ma? Yókse
 22 bir ayıbımız barıydı bumadı ma? Ne buganını bilmadım. Nasıl anlatayın kızım hār
 23 şäydı bının altında dulı bı dışarı çıksayakan mēñ aytsan sēnga vul bınday tilpından
 24 kaç tănä tilpınlar tólıp kitadı kızım. Mēñim balam cılasa kaynatam ānı şı çócık cılasa
 25 nē diyor vónı bir birşaydı bir mēñim kaynatam digiciydı. Vól nıмага cılaydı? Balan
 26 nıмага cılaydı? Kapıdan kığıcıydı. Balan nıмага cılaydı dip kığıcıydı. Nıma çócıl
 27 ağılasa buladı ma kızım. Çócıkta cılaydı vol nımcıga cılaydı? Vónı sustır digiciydı.
 28 Kütaraman cılaydı. Su bēraman cılaydı vól zamanda çócık biskıvüsi bar ma? halı hār
 29 şäy bar hıdaga şukır sütimiz bar ma? Süt cók çócık açkaptı cılaptı. Kızım mēñim
 30 başımdan nımalar geçti. Mēñ saňa aytsam aytsam aytsam büyük büyük çugalıp kitadı
 31 kızım. Bir pilasındı. Bını kucamga pilanı cuvdım bir pilasındı. Kaynanam iyda cók
 32 kaynanam dışarı kitıptı. Bardaktı cuvdım bir pilasındım. Bını kucamga aytım annan
 33 kēldi dēdim. Pılanı mēñ sındırdım dip ayt dēdim. Mēñ pıla sındırdım halı bını
 34 kaynatam dēydim. Namart kucam dimaz ki ha tamam mēñ sındırdım diman. Annamga
 35 mēñ aytaman mēñ sındırdım diman dimadı. Cók vónı vüzin cuvabını vüzin bērasan
 36 dēdi. pıla sınıptı dēdi. yırttan çay kuyayakkanda pıla cók bulsa dēdi. vónın cāvabını
 37 sēñ bērasan dēdi. Yarın sabah darsaħandı cazdık. Nandı apkıldım hārķās bardağa
 38 pilaka şäy saldı bir tănä pıla cók. Kaynanam dēdi pıla cók dēdi. mēñ sındırdım. Mēñ
 39 sındırdım dēdim. Mēñ cuvaybırbyıydım. Sındı dēdim. Sēñin küzin cırkana mına
 40 cilkanga pıtmaydıba dēdi. bardaktı sındırdın küzin mına cirdaydıma dēdi. bak bir

41 pılanın nima ünami bar bir pılanın mēñ bir pila için yiki kün cılayappan hayya bir pila
42 için yiki kün cılayappan bir pila için yiki kün cılayappan. Acaba yırttan sabah
43 kahvaltısında çay içayap kanda bir pila cók mēñ binga nima cuvap bēraman dip bir
44 kēçä yiki kün cıladım. Buylalar geçirdim kızım buylalar hay kızım ħurak kısam ħuraktı
45 digiçiydi. Bārabār kıl. Yırttan pişinga bizga cılıt ma bēma digiçiydi. Bir akşamlık
46 kığın mēñ vónın vülçagını kaytıp bılayın. Ya vól ħurak vól ya bārabār buladı. Ya kalıp
47 kitadı. Yırttanga cılınan cimagiçiydi kızım. Cılınan cimasıydı. Yırttan pişan bizga
48 tazza ħurak kıl digiçiydi. ħuraktan kalsa kızım mēñ cilağiçiydim. Yırttan bını mēñ
49 kayka kılaman dip vónı bir çaşırayapkan cir cókku. Vónı çaşırsam ħuraktan kaldı ma?
50 ħuraktı bārabār kıl. Biz yırttan cılınan cimaymız vüzin ciysan digiçiydi. Hala aynı hala
51 aynı kırk sänä böldi. Mēñim avlanganıma kırk sänädän biri mēñ kucammanam bir
52 payla çaydı. Vurtaka supranı tuşap birda kuca vótırıp birda mēñ vótırıp yikavmız yiki
53 bardak çaydı. İçkanımız cók kızım ħalı yınasının aldıda ciydi. Hala yınasının avida
54 bārabār yēmäk ciydi. Kaynanam hala dayav. Mindanam kuvvatlı kaynatam bı cıl vüldi.
55 Bı sana mēñim kaynanam mēñdan kuvallı kaynanamdın çacığa karasın kapkara bup
56 tırıptı. Kaynanam manam mēñi yikavımızdı bir cirga kuysu mēñi kaynana dēdi. mēñ
57 kaynana vul kēlin kızım. Uzbäkçägä kuça kızım kuçaga çıksam mēñ ävgä çitmaytırıp
58 vul vak üyga citadı kızım. Buyla kaynana bar unva güra da kucayam yahşi bumadı
59 kızım. Kucayam yahşi bumadı kucayam yahşi busaydı. Biraz güclü bugiçiydim.
60 Kucadan dāstāk asam biraz çaş bup turgıçiydim ma? ıhtıyar bup kaldım. Buyla buyla
61 buyla zaman vütip kitti kızım.

62 Sizin burda toyları nasıl yapıyor sunuz?

63 Tóylardı ma? Tóylardı biz bizim zamanımızda biz yırttan tóy kıladı. Tóy kigandan
64 narman yahşını dēdi. yahşını apkıladı. Kallama apkıladı patır apkıladı. Yırttan
65 kudalar kıladı. Kudalarga busa yahşını kuyamız. Kallama kuyamız çay kuyamız
66 vónđan narman pişını çay pişadı. Pişin tógırı kudagaylaram kıladı. Kudagaylardı
67 aldıganam apkıgan kallamasıdan kuyamız. Yahşınısıdan kuyamız patırından kuyamız.
68 Mava taylaymız darsaĥanga ānı pişında kudalar cip kitadı. Akşam busa äylāncası
69 başladı. Sayıl buladı. Akşam sayihi pitadı. Vu kēçäyam busa kudağaylar bizdikıda
70 catadı. Ävgä kitmaydı. Yāmāktı cēydi. Nandı cēydi. Nandı cigandan narmagan
71 kudagaylar ävgä bizdikiga catadı. Yırttan asan tangattı. Çay kuyamız bir tănä kēçē
72 suyadi. Vul kēçenin güşni kuvıramız kudağaylardın hamması buyla ävgä aynalıp
73 vótıradı. Çólık çólık manam kuvırma kuyamız aldığa kuvırmanı cip bugandan sōñ
74 pişinga tógırı palāv pışıramız. Palāvdiyam bēramız. Palāvdi cip bugan narmağan asan
75 kiyim bēramız. Hammasıga kudagaydım hammasıga kiyim bēramız. Üyla hammasıga
76 asan ĥan küyak hamlata balalarığa takım şıtıp hamma nirsasını kuyamız aldığa vónđan
77 narmagan asan duva bēramız. ĥuş kēldin mutlu bulsınlar allahım uzak vümir bērsin.
78 Dip asan duvanı kılıp kudağaylardı cibaramız.

79 Teyze Özbek pilavını nasıl yapıyorsunuz?

80 Uzbäk palāvdi. Palāvının üzälliği tabi bar. Amma hamma ħuraktan Uzbäk palāvının
81 tadı başka. Ama güçi bar. Güç bar vónđa kēçä palāvdi güş salıp palāv cip türka haman
82 sakız tókķızga çıkay tókķız vónğa çıkay cüragin azımaydı. Ama akşam kara bayıncan
83 ma? Kuvırıp cēysan makarna cēysan kaçal cēysan. En sōñda yāmāz ĥar akşam palāv
84 bumaydı. Ama vónı cip türkagan akşamı saat säkkız tukķızga kadar ciragin azımaydı.

85 Palâvdın üzällığı şıl kızım. Palâvdı cigan sóñ yirttan saat säkkız tókız kadar çayın
86 hazır bulmasın cüragin azımaydı.

87 Nasıl yapıyor sunuz?

88 Palâvdın ünca kazanga güşti salamız. Güş kızargandan sóñ asan güş kızarı bérđi.
89 Piyazdı salamız piyaz kuvırılı bérđi. Asan sabızını salamız. Sabızıyam asan kuvamıga
90 keldi. İçinga asan suv salamız. Suv atamız suvdı atgandan sóñ ét pişkanga kadar güş
91 pişkinça asan yavaş yavaş kaynatamız. Ama kattı kattı kaynatmaymız çünki vónın
92 alığısı üzällığı bıl. Yavaş yavaş asta astaaa bir kıllatıp astıga vutındı azırak salıp
93 kuyamız. Asta asta kaynaydı. Kaynagandan narmagan şamga yarım saat kaldı. Asan
94 gürçimni taylaymız manı kızım şınday. Mėnim vüzi yiki tănä oğlım bar. Üç tănä kızım
95 bar. Óğlanım küçigi yigirma säkkız yaşında. Vón bir ay bóldı. Arabadan şahit bóldı.
96 Araba aldı. Kendi arabasıda cıgıldı. Ne bir tanın arabasıga kuyıbaldı. Ne birtta vónın
97 arabasıga kubıp aldı. Arabanın takarı saraktan çıkkın. Araba buyla buyla dungan
98 vónđan vu cayında şahit bóldı kızım. Vón bir ay bóldı kızım. Ānı bıl kız uratman bólsın
99 dip bını vókıttık vókıttık. Türt sana buldıma bėş sana ma bóldı. Atanmaydı inşallah
100 atanadı. Allah hărkăstın küniga gúra bėrsin kızım. Bından büyük kız vulam üyli
101 vunıgam türtta balası bar. Üç ól bir kızı bar. İlk cócığı yıkız. Vónın arkasından bir ól
102 bóldı. Vónın arkasından şimdi bir kızı bar yiki yaşında allah bağışlasın.

103 Teyze nakıl biliyor musunuz?

104 ĥa saña nakılam aytayın vusaga. nakıl aytayın bir çalı kampır bıl çalı kampırdın asan.
105 Bir yirli ĥatın bir yirli ĥatın asan arıktın suvdın başıga kır

106 cuvğanı baradı. Kır cuvğanı baradı. Kır cuvayapsan dēdi. mēnim şı çalmamdı. Cuvıp
107 bēr dēdi. sēñin çalmandı cuvğanı halim cók dēdi. Karga baradıdağın uçıp kitadı.
108 Aldıdan suvdın başıdan birtta anardı. Kupaşıp kıladı. Karga kitadı anardı alıp kıladı.
109 Anardı suvdın başıga kuyadı. Anardı carıp karga cibıradı. Karaydı ana ĥatındın künı
110 anarga kitadı. Kargaga aytadı mañga dēdi. Cartısını bir dēdi. Aytadı mēnim çalmamdı.
111 Cuvıp bērdin ma dēdi. mēñ saña anardı bērayın dēdi. Aytadı kaytayın dēdi mēnim
112 küçim cētmadı dēdi. Sēñ şı cartı anarındı mēñga bēr dēdi. Karga anardı bērmaydı.
113 Anardı katındın küziça cēydi cēydi puçağın labından bitip tışlaydı. Karga uçıp kitadı.
114 ĥatın üyga kıladı. ĥatın ĥatındın vu palla başı karanga içida balası bar. Başı karanga
115 üyga kıladı. Bının bēr anar cigisi kıladı. Bır anar cigisi kıladı. Asan yiriga aytadı. Mēñ
116 suvga bardım dēdi. Suvdın aldıga bēr karga keldi dēdi. Mēnim çalmamdı cuvyappır
117 dēdi. Mēñ çarçağanıydım çalmasını cuvalmadım dēdi. Karga dēdi bēr anar apkıp cēydi
118 dēdi. Vónı kürgandan bērmagan dēdi. Mēnim künim aparga kitıp catıptı dēdi. Asan
119 çalı aytadı ĥa dēdi. mēñ dēdi barayın saña bēr anar tavıp kılayın dēdi. Asan mardak
120 kitadı ĥatinga anar karap. Karap kitadı kañça kitsa kitsın. Vul zamanda saĥat barma
121 saĥatka karap. Bıl bir saĥat cıraman üç saĥat cırama türtt saĥat cul cırama bir şınday
122 katta ĥavlı küşinadı. ĥavlı küşinadı ĥavlının kütiga baradı. Bır anar turıptı. Şutıp turıptı
123 al mēñi dēdi. Aa ĥudaya dēdi. Bının alıvunın duvaldı piti tip tikiz. Ayak kuyayakkan
124 cēr cók ışlap çıksa duvardan kulıda mınavça tayağı bar. Tayağı ıĥtıradı bır anar tışadı.
125 Daşka bır anar tışadı. yaĥşı bóldı bır anar tıştı dēdi. Tayak ĥavlıga tışadı anar yişika
126 tışadı. Anardı bitip alaman digan çanda. Bır ĥatın kıladı kulını uşlaydı. Aytadı anardı
127 dēdi kımđan surap alayapsan dēdi. Aytadı kımđın ızınımam aldın dēydi. Aytadı
128 kimsanın ızınımam aganımcuk dēdi. sēñ dēdi kayırdın kipsan dēdi. bı anar dēdi

129 nımaga bakar bóldı dèdi. Adamcağız başından vütkandı aytadı. Һatınım dèdi kır
130 cuvgalı arıktın başıga barıptı dèdi. Bir karga kılıptı aldıga dèdi. Һatınımga çalmadı cuv
131 dipti. Һatımız cumaptı dèdi. Bèş dakqadan sóñ barıp bir anar apkılıptı dèdi. bı anardı
132 Һatımınğa bèrmay cip kitipti dèydi. Mèñim Һatınımdın başı kuranga dèdi. Şunday
133 bèrmagan Һatınım anar dip cılap catıptı dèdi. Al anardı dèdi. vu zamanda çipkan bar
134 bızdıqlar áwğanıstan’a çipkan dıgıçıydı. Birda büyük büyük kürti bar áwğanıstan’da
135 vónı çipkan dikıçıydı. Hayya bını biytıp kallanga camıl dèdi. Kallasıga camıladı
136 arkasını tuldırıp anar sappıradı. Kampır anar sappıradı aytadı Һatının kız tuvadı dèdi
137 aytadı atıdı. Anargül kuygın dèdi. Adam Һuş bup anar sap kütarıp kıladı. Һatın
138 tuyganıça cèydi. Cèydi cèydi birkım asan bıl tuvadı kız tuvadı. Bını mardak aytadı şı
139 anardı bèrgan kampır aytbiydi dèdi. Һatının tuvadı kız tuvadı atını anargül kuy dıbiydi
140 dèdi. Һatın aytadı Һa dipsa diptıda dèdi. Anar kitapka kigan cók dèdi. Atını dèdi bibi
141 zavra kuyayık dèdi. Һa bının atını bibi zavra kuyadı. Bıl kız kattarganda alıǵı anar
142 bèrgan kampır bıl bir kün payda buladı. Bının busagasıga aytıptı. Darbazanı vurıp kısa
143 haaak dèdi. haaak disa Һatın içka rıdan aytadı. Çünki haaak üy yıgası üyda cók dèdi.
144 Kız aytadı içkarıdaki kuşalka dèdi. Çal babanga naag dèdi. Kara bıl bilip kiptıda asan
145 darbazanı açadı. Äwäl kürıp bıl çal dèdi. İçgarı kıradı bıl kampır kampır bólıp içkarı
146 kıradı. Äwälan yirinin küziga kurganda kampır bulup küziga kürınbıydı. Bıl
147 kampıramız bıl mardak içkarı kıradı. Bir vülasıgana kampır vürge vütipkara vótıradı.
148 Asan yırın kayıkta dèdi. yerim işga kitkan kigancuk dèdi. Asan aytadı kızın kayıkta
149 dèdi. Mèñim kızımdın barlıǵını señ kaytıp bılasan dèdi. Mèñ bılanan dèdi. Señ kaytıp
150 bılasan mèñim kızımdı dèdi. Anardı yerin apkıldı ku dèdi. Anar bèrgan mèñ dèdi.
151 Kızımdın anargül kuy dıbiydım dèdi. kızındı atını anargül kuydıma dèdi. cók dèdi
152 kızımdın atını anargül kuyganımız cók dèdi. Çünkü dèdi anargül at dèdi. Kıtapka
153 kigancuk dèdi. Һaaa dèdi kızımdın atını nıma kuydın dèdi. Kızımdın atını bibi zavra
154 dèdi. Bıl kampır vótıradı akşam yiri kitadı. Aytadı kızındı dèdi. Mañga bèrasan dèdi.
155 Nımaçın sañga bèrayın dèdi. Başta anar dip barbardın ku dèdi. Kızımdın atını anargül
156 kuy dıbiydım. Ku dèdi kızındın atını anargülam kuymasam dèdi. Bılarga
157 gaplayakkanda kız birga kèlip pāncārādān kèlip bının kapını kız yeşitadı. Kız şınday
158 bir kız ki källäsıdaki çaçı altından buğan kızdın. Bının gabını yeşitadı. Aytadı ata dèdi
159 kızın cèrga kursa dèdi. Kulagıdan tartaman dèdi. Asmanga uça dèdi. Ayagıdan
160 tartaman dèdi. Aytadı ata dèdi. Bının dèdi niyatı caman dèdi. Kız nazarıyakan ata dèdi
161 mañga señ ak duvandı bır dèdi. Asmañga uça dèdi ayaǵından tartaman dèdi. Aytadı
162 ata dèdi bının dèdi niyätı caman dèdi. kız nazaryakan ata dèdi. Mañga señ ak duvandı
163 bır dèdi. Mèñ kitayın şurdan dèdi atası yinası cılaydı aytadı. Señ bızdın bır kızımıssan
164 sañga dèdi. ak duvanı kaytıp bèramız señ karyırğa kitan dèdi. Şın şı bir kuşıǵıç
165 duvandı bèr dèdi. mèñ başımdı alıp kitayın dèdi. atasının bir gana atı barakan. Çaldın
166 bir gana atı bar. Şıl attı bèr dèdi mèñ kitaman dèdi. Һa binga bır kuşıǵıç duvanı bèradı.
167 Atası manam yinası alıǵı anar bèrgan kampıram bar. Vónınam bèr nirsası barda bı kız
168 atka minadı. Attı mèñgandan narman atka yiki kamçı vuradı. At asmaga parıllap uçadı.
169 At uçkandan bıl kampıram cèrdan kitadı. Kız asmandan kitadı bıl kampır cèrdan kitadı.
170 Kulıda hassa tayaǵı bıl kampır cèrdan kitadı. Asan kız barıp barıp barıp hıı kuş
171 uçayakkan cèrga barıp kanatı kiyp tışadı at tışadı. Hayya bir cèrga barıp at tışadı. Kız
172 şurga çarçaydı. Aytadı bibi zavra kara Һudayam atka til bèrdi. Bizi zavra bibi zavra
173 dèdi. labbay asmuk kara dèdi. Kapkara at bil yindi asmuk dip attı aytadı. Aytadı señ
174 küp óglagansan dèdi. señ şurga bèş dakika ógla dèdi. señ ugla dèdi mèñ señga bagaman
175 dèdi. şunga bır arık arıktın gırdıga su kitip barayaptı. Şınga kız óglaydı. Kız uҺlayyp

176 kaladı. Bını türka diginça yırttan bup kaladı. Bıl havlının yigası arıktın yigası bıl cıgıt
177 havlının gırdını gazma vurip cırıptı. Kıladı kız uhlap catıptı. Allah allah dèdi birga bıl
178 kız kayıktan payda bóldı dèdi. Dap türka dèdi. çaçında tópla dèdi. külandın içiga sal
179 dèdi. havlının yigası kıluyaptı dèdi. Alapatta türkaladı çaçını toplaydı. Külaga saladı
180 kızdın ıstıdaki kiyim çıkıttı kiyimi kız kiyim cók üstıda kıladı. Aytadı hay aşna dèdi
181 sêñ kayırdan kèldin birga dèdi. Aşna dèdi mênâm bır uzak caktan kıluyıp birbiydin
182 dèdi. Çarçadım dèdi şurga bır damımdı alayappıydım. Óglappan dèdi aytadı sêñ uzak
183 caktan kèlgan busan dèdi. bızdıkıga cır dèdi bızdıgıdan nanımızdı ciy dèdi bır
184 çayımızdı iç dèdi. cangakı havlının yigası baçça ânı minı assan üyga alıp paradı.
185 Batçanın bır kampır yinası bar. Yina dèdi üyga bır miman kıptı. Dèdi asan karaydı
186 kampır bıladı kısa hós kipti iyga kisin dèdi. çay aparadı nanını saladı. Karnını tóyıradı
187 şu cugıçkada atı baylanıp turıptı. Yişika çıgadı batçaga yinası aytadı balam dèdi. bıl
188 apkıgan mimanın dèdi mardana yamas bıl dèdi. bıl apkıgan mimanın kız dèdi. Ay
189 gapırma yina dèdi kaytıp buladı. Yêrkak bıl paçça dèdi. kara bıl nazarı yakan. Bıl
190 kampırdım gabını at yişıadı. At yişıadı bibi zavra bibi zavra dèdi. labbayık asını kara
191 dèdi. aytadı sêñin kızlıgından bu üydın yigası şüpalandı dèdi. aytadı vüzinga makkam
192 bul dèdi. Sêñi birazdan bıl bir nişanga cibaradı dèdi. Nişanga cibargan cırı dèdi bır
193 üydın içi dèdi. şı hamma nirsas kızdın takısı bar dèdi. Kızdın takıları yahşi külaklar bar
194 dèdi. kulagıga salayakkan kutı buynıga tagayakkan yahşi langalar bar dèdi. bır tamdı
195 içi dèdi. tulagana dèdi mltık bar dèdi. Mltık bar dèdi nima bilayın yêrkaktın yahşi
196 yahşi kavuşları bar dèdi. dómıra bar dèdi şıl yiki tamga sêñi aparıp kuyadı dèdi. sêñ
197 dèdi hiç bıl kızdın kıyafatıga kızdın külagıga karama dèdi. kızdın bóynıga tagayakkan
198 nirsasıga karama dèdi. Kızdın cüzziğıga karana kızdın sırgasıga karama dèdi. sêñ tóğrı
199 kırgın dèdi. mltığı bar tamga kırgın dèdi. Hay aşna sêñin kanday mltıkların barakan
200 sêñin kanday yahşi dómıralarım barakan digin dèdi. Hiç dèdi kızdın nirsasıga karama
201 dèdi. Dip bını ataydı ha dèdi kıladı aşnası aytadı. Aşna dèdi mênim yahşi yahşi
202 kıyafatlarım bar dèdi. yahşi nirsalarım bar cır sañga kürsatayın dèdi. Tamam dèdi cır
203 dèdi. Baradı busagadan kıradı kırgandan mltıklarga karaydı. Hay aşna dèdi sêñin
204 kanday yahşi mltıkların bar dèdi. Küna kadımga mltıklardan bar dèdi. sêñin atan
205 kayşı katta ma dèdi. minday mltıklar bar dèdi minday dómıralar bar dèdi. Minday
206 yahşi nirsalar bar dèdi. Yahşi takımlar turıptı dèdi. sôn vul üydin kıladı mltıkların
207 küradı hâr şaydı. Küradı aşna dèdi kanday yahşi mltıklarım bar dèdi. bıl dèdi atandan
208 kaganma dèdi. Atandın atasıdan kağan ma küna küna kadımgı mltıklar dèdi. hayya
209 dèdi bıl atandın atasıdan kağan nirsalar dèdi. çıgadı yinasının aldıga baradı. Aytadı
210 yina dèdi hiç dèdi kızdın nirsası bar tamga kırmadı bıl dèdi. hiç dèdi karamadı dèdi
211 mltıklardı kürdi dèdi mltıklardı sütti dèdi. bıl dèdi kamçılardı kürdi dèdi. atamdın
212 tulmlarını kürdi dèdi. Bıl babandan kağan ma dèdi. mên sañga aytaman dèdi. bıl ol
213 disam inanmaysan dèdi. Cók balam dèdi. bıl kız halı mên bını çıkartaman dèdi. kaytıp
214 çıkarsan mênim tagını bir şartım bar dèdi. Vul şartın nima dèdi aytadı sılar bır cirga
215 barınar dèdi. arıktın aldıga barınar dèdi. çaptırınar dèdi. çaptıradı ya çaptırınar dèdi.
216 Baççalar buyla çıkarıp çaptıradı ya çaptırınar dèdi kız busa kaytıp çaptıradı. Bınıyam
217 at yişıadı at aytadı bibizavra bibizavra dèdi labbayık asını kara dèdi. mênim aldımga
218 ki mên mên sañga bir yiki gaptı aytayın dèdi. Ayt dèdi aldıga baradı. Hah sêñi dèdi.
219 çaptırğanı cibarayaptı dèdi halı kaytasan sêñ dèdi aytadı mênı yindi sêñ bir culga
220 samasın mên kaytayın nima kılayın mên bilmayman dèdi aytadı bir karış garav al dèdi.
221 Bir garav al dèdi aşnanmanam bila çaptırğanı barasan dèdi. Çaptırğanı bardım ma
222 dèdi garavdı kuy dèdi aşnan kürmasın dèdi. Albisandın arasıga kuy dèdi. Sênâm çaptır

223 dèdi. Çaptırganı cibartadı kızdı. Çaptırganı cibartadı bıl aşnası baradı aytadı aşna dèdi.
 224 Şurga bir tarat sındırayık dèdi. Kara bıl baçça çaptıradı kızam çaptıradı kızdığı
 225 baççanıkıdanam vütip kitadı. Çünkü garav kuyıptı minça garavdı kuyıptı. Baçça pas
 226 kaytıp kıladı yinasıga aytadı yina dèdi bıl dèdi. Minikıdanam bının çaptırganı vütip
 227 kitipti dèdi. Aytadı yina dèdi kız yamaş bıl dèdi. ól dèdi ھا yıkavdan vütti hiç kızlığı
 228 billi bumadı bının sóñ asan aytadı bıl at aytadı sèñ yindi bir yaka kitalmaysan dèdi.
 229 Kigan cèrimiz şur bóldı dèdi. Biz tagın bircıyakka kitsak dèdi. Vul atandın üyiga
 230 bargan ھay vul nima bulsa ma ins ma cins ma adamı ھakima vul nim abusa busın sèñin
 231 pişındı bırakmaydı dèdi. Kèl kızlığındı malüm kèl dèdi. Sèñ şı batçaka tigin dèdi. Sóñ
 232 asan bir akşam baçça manam mimaganasıda vótıradı. Vuyakkan biyaktan
 233 baççamanam ıhtayat kıladı. ıhtıyat kılğandan narmağan kız asan baççanın kallasıdan
 234 şıtıp külasını aladı. Sèñ dèdi mèñi bar türlü dèdi mèñi sınarga saldın dèdi. Sèñ dèdi
 235 mèñim kızlıgım manam ullıgmdı ayrıt kımak için dèdi. Mèñ kızman aşna dèdi. Mèñ
 236 kız mèñim başınga bir kün kèldi. Başıdan vütkandı kız anlatadı şınday bulıp dèdi
 237 asman manam kèlip sèñin ھavlinga tıştım dèdi. anı minı asan kampırğa aytadı yina
 238 sèñin aytkanın çınakan bıl kızakan dèdi. Agar bir mulla tavıp kèl mèñi nikanga sal
 239 mèñim kitayapkan cèrim cók dèdi. anı bir mullanı apkıladı. Baçça bını nika kıyıp aladı
 240 asan. Nika kıyıp ağandan sóñra bıl baçça avcı yakan hər ciyaka kitadı yakan. Tavdan
 241 barıp kakülük vurıp kıladiyakan. Kakülük vonın ışı kakülükyakan. Tavdan barıp
 242 kakülük vurıp kèlip vóñı barıp satadıyakan. Asan aytadı biz yindi üylandık dèdi.
 243 Yinam sañga ämanät dèdi. Sèñ bil üydi sahibi bóldın yinam manam vótır dèdi.
 244 Mèñimam tavdan kiganıma avdan kiganıma ھili vaھ bóldı. Mèñim äwgä kitkiç
 245 zamanım kèldi. Mèñ äwgä barayın dèdi. anı bil asan baçça äwgä kitadı. Bilam kampır
 246 manam güzaran kılıp kitiybıradı. Bir kün bıl halmıla bólıptı. Hamila bup kaladı. Asan
 247 bıl bil yiki Hasan Hüsan ól tabadı yigiz yiki yigiz tabadı yikiz öldı tapğandan narmagan
 248 bıl asan ھat sızıp asan yişığıda cèrgan yitimga béradı. Aytadı sèñ bını alıp bar dèdi. Şıl
 249 palanı tavga alıp bar dèdi. Vul baçça yäm asan zamanında padişanın ólı yakan dèdi.
 250 Padişanın ólıga bèrgen dèdi. Üyinga yikiz Hasan Husan ól buptı. Vótırgan busam türka
 251 türkagan busan cüna yindi dip aytıptı. Vul ھattı alıp çıgadı. Vul yeşıkta kağan anar
 252 bèrgan kampır düşmanı vul kampıramasakan vul kayşı şınday gav digan kaysı şınday
 253 adamakan. Bıl ana ھattı aladı vüzını şu baçça sazlap ھat sızadı. Hayya mèñ sèñi bir
 254 kayta aldın. Mèñ sèñ kitından cürmayman dèdi. vóltırsam yinam manam vótır
 255 vótırmasın haynarı cul dèdi. Bar dèdi mèñ sèñi ھatın kılmayman dèdi. ھattı vókıp
 256 küradı. Kız ھat şınday ya ھudaga mèñ kaytayın dèdi. Mèñdan nimaga camanlık kürdi
 257 bıl bitip aytıptı dèdi. Tagın bıñga ھat sızadı. ھat sızadı tagın bıñga aynı şakilda ھat
 258 kıladı. Vóltırgan busan türka dèdi. Türkagam busan anı vul cul dèdi. bar kitaybır dèdi.
 259 Bıl kampır cılaydı. Vól dèdi bıl yiki bala manam bıl kaytıp kitadı dèdi. kèlin aytadı
 260 kaytayın dèdi. ólındın cibargan ھattı bıl dèdi. Asan kappırğa vókıydı kampır cilap
 261 kalıybıradı. Yiki Hasan Husam yiki tızzasıga aladı. Altı yiki kampçı vuradı. At
 262 asmandın kügıga kitaybıradı alıgı dav mardak cèrdın astıdan kitaybıradı. Barıp barıp
 263 barıp barıp at çarçaydı at barıp bir cèrda tüşüda. Tüşkandan narmagan alıgı
 264 mardakmanam at cagalaşadı. At manam yıkavı vurışadı vurışadı vurışadı sóñında asan
 265 alıgı mardaktı at tibip vültıradı. Vültıradı aytadı bibizavra dèdi. Mèñ çarçadım dèdi
 266 mèñ yorıldım. Mèñim bilim üzildi dèdi. Yından mèñga başka payda cók dèdi. Bilim
 267 üzıldı dèdi tinam dèdi asman manam tin talaş kale bóladı dèdi. İçidan nima cèsan dèdi.
 268 Şu nirsanı allah sèñga hazır kıladı dèdi. Yiki küzim dèdi kóşarık bóladı dèdi. Yigizların
 269 vuynaydı dèdi. Şunça dèdi at vüladı. Bir küzini cumıbaş dèydi. Bibizavra dèdi bir

270 k zini cum p a kınca bir kalanın i ıda v t rıpt . Hama n rsanın n k l niyat  t kilip
271 catkan  karasan asmand n k gidan ba ka c r k r nmayd .  n  m nda b lar
272 y gz lmanam balalar manam v t rad . Aydan ay v tad  k ndan k n v tad .  n 
273 Hasan Husam munavi a munavi a ba  a b lad .  n  v n  k r Padi anın  l  tavad n
274 y nim k lad . Tavad n y nip k lad  b l kamp r y nad n ba ka c k. Y na kelinim kan 
275 d di. A  yin kiysin s  n n b y tal yn n d di. s  n v zin  at cibard n ku d di. Vult rgan
276 busan t rka t rkagan busan cugal dip d di. Bir  at nga karad  innamay k yd  yiki
277  at nga karad  innamay k yd  d di. Aytad  benin minday k n  ka anakan dip  n 
278 caydan t rkad  yiki balan  aldı. Kitt  d di  n  b l mardak padi anın  l  b n n ard dan
279 t  ad  asan b l      ki avu      k nd z cirip b l  at nd  tabad . Tabad  k lad  darbazan 
280 vurad  duvana bup k lad . Darbazan  vurad  aytad  m  n bir duvan  bir m  n bir hak bir
281 d di. Asan balalar dan   n a   n a  ak b rad . Darbazadan apar p darbazan n   n agana
282 carp s n  a  y p balalar  b rgan  akt  b rad .  at n biyaktan tur p karayd . Y r n 
283 tan yd . Tan yd  al   b l  at n y r n  k rip tan yd . Al   v m r  k rmagan yik z balan 
284 o ba  a s lard n atalar n  an  d di. B zd n atam z c k d di. Kayaka k y t pt  d di.
285 bizd m atam z padi anın  l  yidi. Al   yinas  anlatkanda   lar ga s lard n atalar n
286   ly d    nday nidi dip. Bizd m atam z uvga kitipt  avdan kimay d di. Bizdim
287 y nam zd  kuv p sal pt  d di. Biz d di y nam manam birlikta k ld k. Tiydi biz  urda
288 kattard k biz atam zd  k rgan m z c k d di. Darbazan  a ad  darbazan  katta a  d di.
289 M  n y nand  k ray n d di. Darbazan   at n yir n  tan yd  y r  at nd  tan yd .  n  y rd 
290 i karga al y p  n  y rga y ga   k p  n  Hasan Husam  l ga ata   k p  n    nday
291 tab  ad lar.

292 Ku  k var mı teyze mani bildi  n?

293 K   kt  dayanalmayman k z m. K   k aytsam c lag n kip k y tiyb rad .

294 K    k aytsam balamaa kab l  ay  tulamaaa

295 K    k aytsam balamaa kab l  ay  tulamaaa

296 Mal m n n  d v n  k l p bar p k z m   n n  kul ga alamaaa

297 K z m   n n  kul ga alamaaa

298 Cura sand k al p s zzz i  ga badam sal p s z

299    ga badam sal p s zzz

300 K ll  bus n can du  m m  saylap k lin al ps zz

301 Saylap k lin al ps zz

302 Abdulmat n cul bus n    bu tav n k ll  bus n

303 Bu tav n k ll  bus n   

304 Saylapagan kan l  n n cav r n ga g l bus n 

305 Cav r n ga g l bus n   

306  ar k   ada v t r p  a  bavum d  tiyay n

307  a  bavum d  tiyay n   

- 308 Abdullanın cayıga Abdulmatın'dı siyayın
309 Abdulmatın'dı siyayünn
310 Yişikta bar bir dabırr Kur'an da zirli zabır
311 Kur'an da zirli zabırr
312 Abdullanın cayıga Abdulmatın'dı siyayın
313 Abdulmatın'dı siyayın
314 Yişikta bar bir dabırr Kur'an da zili zabır
315 Kur'an da zirli zabırr
316 Abdullanı şahit bóptı dippp kavakul aytı hıbar
317 Karakul aytı hıbarr
318 Balam cıgılğandıaaa kimler kıldı başınga
319 Kimlar kıldı başıngaaa
320 Abdullah şahit sızıptı mazarındın taşıga
321 Mazarındın taşıgaaa
322 Balant tavlur tüyamaaa avgan tartkan tiyama
323 Avgan tartkan tiyamaaa
324 Balant tavlur hüyamaa Avgan tartkan tiyama
325 Avgan tartkan tiyamaa
326 Abdullanın cayıga arkadaşını siyamann
327 Arkadaşını siyamann
328 Abdullanın cayıgaa aşnasını siyaman
329 Aşnasını siyamann
330 Yirtak sılar sılavann big başında sayavann
331 Big başıda sayavann
332 Kaygırsam kaygırmassamm allah vüzi miraban
333 Allah vüzi mirabann

RESİMLER

Resim 1

Ovakent giriş.

Resim 2

Özbek dede.

Resim 3

Özbek çocuk.

Resim 4

Özbek deri işlemeciliğine örnek bir yelek.

Resim 5

Özbek pilavı.

Resim 6

Özbek ekmeği.

Resim 7

Özbek sofrası.